

Kymmeli-Yhtymä

Verlan näkymiä: ylhäällä tehtaan kirkkomainen päätykoriste soittokelloineen, vasemmalla koristeellinen konttorirakennus ja oikealla paviljonki, jäännös keilaradan ajoilta. Nämä samoin kuin tämän numeron muut Verlaa esittävät piirrokset taiteilija Tapani Lemminkäisen piirtämiä.

Kansikuva: Näköala Verlan yläjuoksulta tehtaalle päin. Valokuvannut maist. Bengt Carpelan.

KYMI-YHTYMÄ

H E N K I L Ö K U N N A N J U L K A I S U

N:o 5 - 1951.

Yhdestoista vuosikerta

T. ILMONEN:

VERLAN TEHTAAN VAIHEITA.

1870-luvun alkupuolella alkoivat ensimmäiset puunjalostusteollisuutta palvelevat vesiturbiinit pyöriä voimakkaan Kymen mahtavissa koskissa Kymenlaaksossamme. Kovat nälkävuodet oli eletty, olivat ohi, ja joskin jo v. 1861 kumottiin ne säädökset, jotka kolmatta vuosisataa olivat kahlehtineet sahateollisuutemme vapaata kehitystä, niin puunjalostusteollisuutemme varsinainen nousu alkoi kuitenkin vasta 1870-luvulla. Pietarin—Riihimäen rataosa saatiin valmiiksi syyskuussa v. 1870, ja kun 1870—73 puutavaran vienti oli hyvin vilkasta, riitti rahaa sijoitettavaksi myös puuhiomoihin. V. 1875 oli maas-

samme käynnissä tusina puuhiomoita — pienin niistä oli insinööri Neumanin hiomo Verlassa.

*

Ryhtyessäni kertomaan tästä puuhiomosta tahdon samalla kunnioittaa sen perustajan muistoa esittäen joitakin välähdyksiä hänen elämänvaiheistaan. Hänhän kuului niihin, jotka pelotta, uskoen tulevaisuuteen — täynnä sitä ihanteellista voimaa, jota sanotaan luomisen iloksi — lähtivät usein aivan asumattomille seuduille, sinne, missä koskemme vapaina kohisivat, koettaakseen avata aivan uutta latua teollisuudellemme.

Tehdas ja mylly kosken alapuolelta nähtyinä.

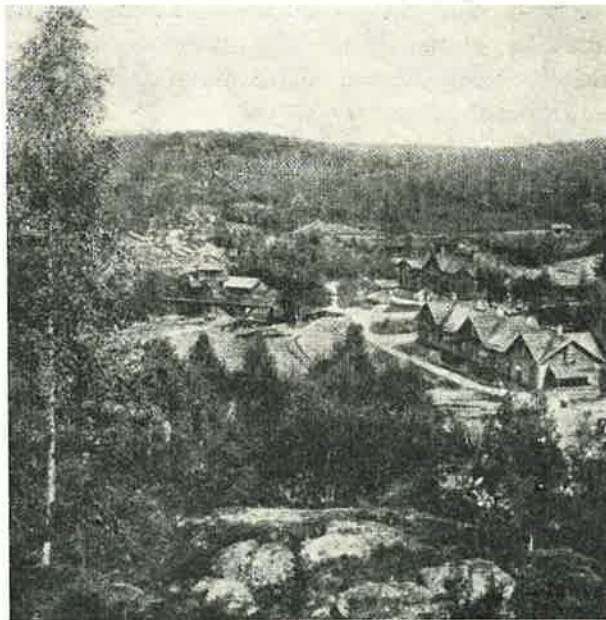
Osalle heistä se onnistui — mutta Fortuna on oikukas.

Neumanille se ei onnistunut...

"Hugo Alexander Neuman, Sivil. Insinööri syntynyt 19/2.1847 Oulussa, josta muuttanut silloiseen Iittiin kuuluneeseen Jaalan kylään (Werlaan) 22/7.1871" — luemme hänen muutokirjastaan. Hän ja eräs hänen toverinsa, nimeltään Waldemar Conradi, olivat yhdessä opiskelleet Zürichissä monta vuotta, mutta jostakin syystä jäivät Conradin opinnot kesken. Hän ei ollut suorittanut mitään loppitutkintoja, kun molemmat palasivat v. 1870 kotimaahan, jossa Neuman vastaleivottuna insinöörinä oli saanut toimen Pietarin—Riihimäen rataosalla.

Neuman oli kuitenkin vain lyhyen ajan tässä toimessa. Nuori insinööri oli nimittäin päättänyt ryhtyä yksityisyrittäjäksi ja perustaa oman puuhiomon Verlan kosken rannalle, ja Waldemar Conradi oli luvannut seurata häntä auttaakseen, ei kuitenkaan "teknillisten asioiden hoidossa". Tarvittavan pääoman hän sai lainaksi eräältä toiselta hyvältä ystävältään A. Lagerborgilta — sittemmin insinöörikapteeni —, joka myös oli ollut samaan aikaan hänen kanssaan opiskele-massa Sveitsissä.

Vuosi 1871 näyttää olleen hyvin merkittävä Neumanin elämässä. Saatuaan yritykselleen tarvittavat rahat hän osti silloin Jaalan puolella Verlan koskea sijaitsevan myllypahasen ja sii-

Verlaa 1890 kuvalla.

hen liittyvän pienen maapalan, jonka omisti neljä talollista. Hän tilasi Tampereen Konepajalta hiomakoneen, hankki 110 hv turbiinin ja pani alulle sen kunnostamistyöt, minkä lisäksi hän osti vielä kaksi rakennusta, jotka todennäköisesti seuraavana vuonna siirrettiin Verlaan. Toinen rakennuksista oli vanha riihi. Oltiinkin jo päästy elokuuhun, ja Neuman matkusti Zürichiin, jossa vietti hänsä neiti Johanna Lovisa Rahnin, 17-vuotiaan tytön kanssa. Lokakuun alkupäivinä nuori pariskunta saapui sitten Verlaan.

On luonnollista, että Neuman käytti puuta rakennusaineena tehdasta rakentaessaan. Samoin tekivät kaikki muut, jotka näihin aikoihin perustivat puuhiomoita maahamme. Vanhaa myllyä pidennettiin tiilipilareiden päällä lepävällä osalla. Täten saatiin 2-kerroksinen rakennus: hänen varsinainen puuhiomonsa. Sen välikatko ja permanto oli tehty hyvin tanakoista lankuista ja parruista, joiden päälle yläkertaan sijoitettiin v. 1872 50 hv hiomakone ja katkaisusirkkeli. Alakerrassa oli arkinvastaanottokone ja pieni, käsin kierrettävä märkäpuristin, jota kaksi miestä hoiti. Edellä mainitsemaamme riittä käytettiin kuivaushuoneena. Siihen vietiin massa, jonka aurinko ja ilma saivat kuivattaa kesällä, sillä vain talvella lienee riittä lämmitetty. Tehdasta valaisi yläkerrassa kaksi ja alakerrassa yksi öljylamppu. Työväkeä oli 10—12 miestä (naisia ei ollenkaan), nimittäin 2 hiojaa, 2 katkaisijaa, 2 arkinvastaanottajaa, 2 märkäpuristajaa ja 2—4 sekatyöläistä, joista yksi oli yövartija. Työaika oli 10 tuntia kahdessa vuorossa.

Tuotannon suuruudesta ei ole säilynyt mitään tietoja, mutta olen kuullut kerrottavan, että "kun puuhiomon koneet reistasivat, saatiin vain kolla tai pari päivässä".

Lähin asema oli Kausala, jonne paalit — niihin pantiin 10 puutaa, kun massa myytiin Venäjälle — oli vietävä. Kesällä tämä kuljetus tapahtui sitä varten erikoisesti valmistetuilla veneillä Parikan- ja Puolakankoskien kautta yli Pyhäjärven ja edelleen hevosilla asemalle. Talvella vetivät hevoset koko matkan, noin 35 kilometriä. Tuotanto oli liian pieni ja kuljetukset pitkät ja hankalat, siksi yritys ei kannattanutkaan. Ensimmäisestä vuodesta selviydettiin sentään joten kuten, vaikka loppupuolella vuotta näkyy jo olleen vaikeuksia työläisten palkkojen maksussa. Mutta vasta vuodesta 1874 alkoivat

vastoinkäymiset tosioilla, sillä nyt romahtivat myös massan hinnat. Mainittiin jo, että puumassa myytiin Venäjälle. Vapaasti Pietarin asemalla oli massasta v. 1870 noteerattu 1 hopearupla 55 kopeekkaa puuta, ja 1871 nousi noteeraus kahteen hopearuplaan, mutta marraskuussa 1874 se laski 1 ruplaan 20 kopeekkaan, minkä lisäksi massaa oli kovin vaikeata saada kaukaksi. Kotimaassa massalla ei ollut minkäänlaisia menekkiä. Tilanne oli siis käynyt synkäksi. Tämä selviää siitä, että insinööri Neuman perheineen — hänelle oli syntynyt tyttö Verlassa — muutti pois Verlasta huhtikuussa 1874 ja jätti Conradin hoitamaan puuhiomon asioita. Neuman siirtyi jälleen rautatienrakentajaksi. Hän sai paikan rakenteilla olevalla Turun—Hämeenlinnan—Tampereen rataosalla.

Tämän jälkeen ei Neumanin hiomosta ole enää paljoa kerrottavaa. Todennäköisesti v. 1875 syttyi hiomorakennuksessa tulipalo, jonka kuitenkin yövartija sai sammutetuksi, ilman että vakavampia vaurioita aiheutui, mutta seuraavana vuonna (1876) pääsi tuli jälleen valloilleen, ja kun sen liekit olivat sammuneet, ei Neumanin puuhiomorakennuksesta ollut jäljellä muuta kuin turbiini ja kimaltelevan mustia, hiiltyneitä seinähirsiiä.

Insinööri Hugo Neuman kuoli heinäkuun 1 päivänä 1906. Hän oli silloin edelleen rautateittemme palveluksessa, ratsinsinöörinä rataosalla Turku—Toijala—Tampere.

Tehdas perustetaan uudestaan.

Vuosina 1875—79 oli vaikea taloudellinen lamakausi eikä tällöin rakennettu ainoatakaan uutta puuhiomoa maahamme, mutta 1880-luvulla niitä jälleen alkoi ilmestyä, ja v. 1882 nousi Verlaan jälleen puuhiomo ja myös pahvitehdas sen yhteyteen. Useat puuhiomot valmistivat nimittäin jo tähän aikaan myös pahvia. Alun oli tehnyt maisteri ja vuori-insinööri F. Idestam 1870.

Marraskuun 8 päivänä päivätyllä kauppakirjalla osti G. Kreidl, joka oli paperimestarina Kuusankosken tehtaalla, insinööri Neumanilta hänen myllytonttinsa vesioikeuksineen sekä niine rakennuksineen, jotka olivat säilyneet tulipalolta, 5000 markalla ja lisäksi vesiturbiinin 10.000 markalla aikoen rakentaa tehdaslaitoksen Verlaan. Hänellä ei kuitenkaan ollut riittävästi varoja ja sen tähden perustettiin Viipurissa ”Kauppayhtiö Werlan Puuhiomo ja Pahviteh-

Verlan tehdasyhdyskunta on yhä tänä päivänä metsäisen saloseudun ympäröimä.

das”, jonka osakkaiksi tulivat Kreidlin lisäksi tunnettu viipurilainen, varakas liikemies W. Dippell ja Kymintehtaan teknillinen johtaja L. Haenel. Osakepääoma oli 90.000 mk jaettuna kolmeen yhtä suureen osaan. Kreidlista tuli nyt isännöitsijä. Hän muutti Verlaan, jonne saapui myös mestari A. H. Kronholm, joka sitten kokonaista 50 vuotta oli tehtaan mestarina. Rakennustyöt aloitettiin heti, kun kauppa oli päätetty. Puuta käytettiin jälleen rakennusaineena. Hiomorakennus ja erillinen pahvinkuivaamo saatiin melko pian katon alle, niin että jo lokakuussa voitiin puuhiomo- ja pahvitehdas panna käyntiin. Tuotanto lokakuussa oli kuitenkin vain noin 30 tonnia, ja vuoden 1882 vuosituotannoksi tuli 433 tonnia.

Seuraava merkittävämpi tapaus oli tulipalo, joka tuhosi kuivaamon v. 1892, minkä jälkeen alkoi uusi rakennuskausi tehtaan historiassa. Oli jo tullut tavaksi käyttää tiiltä rakennusaineena, ja sitä käytettiin nyt myös Verlassa. Piirustukset laati arkkitehti Edv. Dippell, edellämainitun W. Dippellin veli. Palanut kuivaamo oli ollut melko pitkä kaksikerroksinen rakennus, mutta uusi kuivaamo muurattiin nyt 4-ker-

roksiseksi. Se valmistui v. 1893 ja on edelleen käytössä. V. 1895 tuli puuhiomon vuoro. Sen piirustukset laati myös Dippell, ja ne ovat hyvin tyypilliset 1890-luvulle neliskulmaisine savupiipuineen ja runsaine koristeineen. Erikoi-suutena mainittakoon, että uusi hiomo muurattiin vanhan ympärille. Täten voitiin tehdasta koko ajan pitää käynnissä. Rakennuskauden voimme sanoa päättyneen v. 1898 2-kerrokseen, tornimaiseen konttorirakennukseen, joka liitettiin isännöitsijän asumaan rakennukseen. Keilarataakaan ei ollut unohdettu.

Kauppayhtiö muutettiin osakeyhtiöksi v. 1906. Sen nimeksi tuli "Aktiebolaget Werla Träsliperi och Pappfabrik". Osakepääomaksi määrättiin 600.000 markkaa, jaettuna 600 osakkeeseen. Kauppayhtiö myi kiinteän ja irtaimen omaisuutensa osakeyhtiölle noin 900.000 markasta.

26 vuotta johti Kreidl suurella asiantunteuksella, taidolla ja innolla Verlan tehdasta sen isännöitsijänä, ja tänä aikana tehdas vaurastui vuosi vuodelta niin, että hänen kuollessaan v. 1908 oli tehtaalla kaikin puolin vakava-rainen taloudellinen asema. Hänet on kätkeyty viimeiseen lepoon erääseen Nevakaupungin kalmistoista, muutamaa vuotta aikaisemmin malle menneen rouvansa viereen.

Sosiaalinen ja sivistystoiminta

Verlassa vv. 1882—92 kuvastavat niitä pyrintöjä, jotka kuuluvat tämän ajan erikoispiirteisiin. Edellä mainitun vuosikymmenen olosuhteista tiedämme, että yhtiö tarpeen vaatiessa kustansi lääkkeet ja myös lääkärinhoidon työläisilleen, joiden lukumäärä vuosina 1885—97 vaihteli 40—70:ään henkeen. Lääkkeet tilattiin Viipurista, jopa Pietaristakin, sittemmin Kouvolan apteekista, ja v:sta 1922 on lähin apteekki ollut Selänpäässä. Tehtaan toimesta perustettiin v. 1892 Sairas- ja hautausapukassa, ja vv. 1902—1904 oli yhtiöllä ja tällä kassalla yhteisesti palkattu sairaanhoitajatar. Nykyään on tehtaalla terveyssisar.

Kansakoulun työntekijänsä lapsille yhtiö rakensii v. 1890. Opetus tässä koulussa oli maksuton ja oppilaita oli ensimmäisenä vuonna 11 tyttöä ja 15 poikaa, mutta v. 1913 oli jo 40 oppilasta. Valtionapua sai koulu v. 1891 600 markkaa vuodessa. Myös voidaan mainita, että v. 1918 oppilaat saivat koulussa aterian päivässä, ja 1920 jaettiin kaikille oppilaille vaateavustus-ta. V. 1919 yhtiö lahjoitti koulun Jaalan kunnal-

le. Nyt on Verlassa kaksi kansakoulua, toinen Jaalan, toinen Valkealan pitäjässä.

Työläisiään varten on yhtiö sekä rakentanut että ostanut asuinrakennuksia. Kaksi uusinta valmistui vv. 1947—48.

Sähkövalon sai Verlan tehdas jo vuosi Tampereen jälkeen eli v. 1889. Tämä todistaa sitä, että mielenkiinto tätä uutta keksintöä kohtaan oli suuri. Ensimmäinen valaistusta varten tilattu dynamokone tuli P. Wahl & Co:lta Viipurista ja se oli tarkoitettu "200 hekkulampulle". Puhelin saatiin Verlaan v. 1889. Johto vedettiin aina Kouvolaan asti ja tähän tarvittiin 573 pylvästä.

Tehtaan uusimmat vaiheet.

Kreidlin jälkeen toimi isännöitsijänä vv. 1902—21 Hj. Andersin, joka oli aikaisemmin toiminut Kymin Osakeyhtiön metsäosastolla ostopäällikkönä. Hänen aikanaan v. 1920 myivät osakkaat tehtaan Oy. Kissakoski Ab:lle, jonka hallussa se oli vain kaksi vuotta, sillä v. 1922 hankki Kymin Osakeyhtiö itselleen Kissakosken osakkeet, jonka kautta myös Verla joutui yhtymällemme.

Hj. Andersinin jälkeen oli noin vuoden ajan isännöitsijänä insinööri R. Breitenstein ja hänen jälkeensä hänen veljensä agronomi B. Breitenstein vuoteen 1950, jolloin hän siirtyi eläke-toimeen Kissakoskelle. Hänen jälkeensä nimettiin paikallispäälliköksi ja tehtaan teknilliseksi johtajaksi dipl.insinööri Nils Lindblom.

Puolisen vuosisataa sitten rakennettu kaunis varastorakennus.

NILS LINDBLOM:

VERLAN PUUHIOMO JA PAHVITEHDAS.

*Dipl.insinööri
Nils Lindblom.*

Verlan Puuhiomossa ja Pahvitehtaassa valmistetaan nimensä mukaisesti puuhioketta ja pahvia eli kartonkia tehtaassa saadessa käyttövoimansa Verlankoskesta, jonka oikealle rannalle tehdas on rakennettu. Mäntyharjun reitti, joka ulottuu pitkälti Mikkelin pohjoispuolelle, virtaa Kissakosken kautta Mäntyharjun vesistöön ja edelleen Voikosken kautta Vuohijärveen yhtyen Suolajärven, Verlankosken, Kamposen ja Lintukymen kautta Kymijokeen Pyhäjärvesä. Varsin suuria vesialtaita ei Mäntyharjun reitissä ole, minkä takia vesimäärä Verlankoskessa vaihtelee melkoisesti vuodenajan ja sateiden mukaan.

Vielä muutamia vuosia sitten kulki Uudenmaan ja Viipurin läänin raja keskellä Verlankoskea, mutta nyttemmin kuuluvat kosken molemmat rannat uuteen Kymen lääniin. Uudenkaupungin rauhan jälkeen v. 1721 kulki valtakunnan rajakin tässä vesistössä.

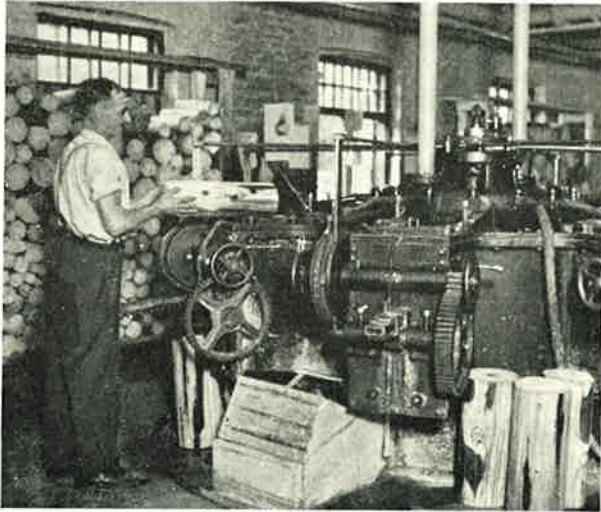
Vesiputouksen ollessa 5½ metrin paikkeilla ja vesimäärän vaihdellussa melkoisesti on ymmärrettävää, että suurta tehdaslaitosta ei Verlankosken partaalle ole voitu rakentaa. Siksi pieni on koskesta saatava voimamäärä.

Valmistukseen tarvittava puumäärä on helposti saatu lähiseudun metsistä ja kauempaa uittamalla. Valmiiden tuotteiden kuljetus on sen sijaan ollut vaivalloista lähimmän rautatieaseman Selänpään sijaitessa 7½ kilometrin päässä. Kuten historiallisesta katsauksesta ilmenee, oli kuljetus alkuaikoina tavattoman hankalaa. Nyt käytetään isoja ja nopeita kuorma-autoja, joten rautatieaseman etäisyydellä ei ole enää niin ratkaisevaa merkitystä. Uittoteitse tehtaalle tulevat kuusipuut varastoidaan kosken yläpuolella olevaan Saukkolahteen, josta nostetaan päivittäinen kulutus ja kuljetetaan tehtaaseen. Talvikuukausien tarve, noin 4½ kuukauden käyttöä vastaava määrä, on loppukesän aikana nostettava pinoihin.

Hiomiseen käytettävät puut, jotka yleensä ovat 4 metrin pituisia, nostetaan vedestä varsin yksinkertaisella tavalla. Vesialtaassa ladotaan noin 40 tukkia rinnakkain. Niiden ympäri johdetaan kaksi puisen vinopöydän yläpään kiinnitettyä vaijeria, joiden toinen pää on kiinnitetty hevoskierron keskusakseliin. Hevosen kiertäessä akselia vaijerit tiukentuvat ja puut nousevat vedestä vinopöytää myöten ja putoavat sen viereen asetettuun kiskoilla kulkevaan vaunuun, jonka hevonen sen jälkeen vetää teh-

Puut nousevat Saukkolahtesta hevosvorokin avulla.

Taavi Lahti syöttää uskollista ystäväänsä hiomakonetta, joka vanhuudestaan huolimatta tekee hyvää massaa.

taaseen. Kahdeksassa tunnissa nostetaan 20—25 vaunullista puuta, joka riittää vuorokauden hiomiseen.

Kuorimossa puut katkaistaan sirkkelisahalla 50 tai 65 sentin pituisiksi pätkiksi, riippuen siitä, mille hiomakoneelle ne on tarkoitettu, jonka jälkeen ne kuoritaan puhtaiksi. Hiomakoneita on kolme. Kaksi on Karhulan tehtaan v. 1903 valmistamaa nykäsyyttöistä, kahdeksalla puristimella ja pystyakselilla varustettua hiomakonetta 50 sentin puille. Niiden teho on noin 15—17 kuutiometriä puuta vuorokaudessa. Kolmas on uudenaikaisempi Tampellan rakentama hydraulisella syötöllä toimiva kolmipuristeinen hiomakone makaavalla akselilla ja suoraan tur-

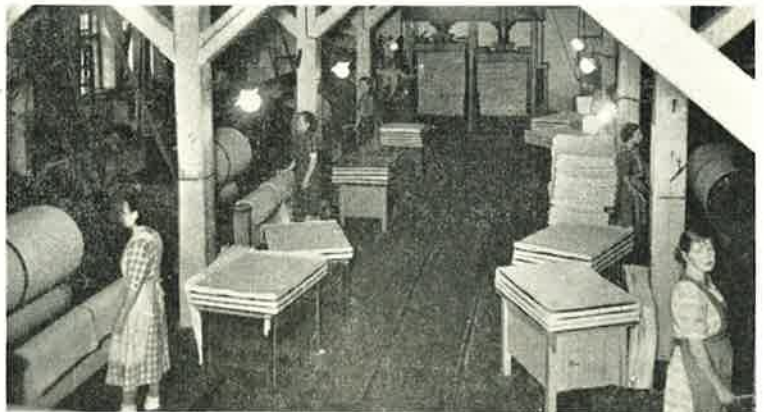
biiniin kytkettynä. Sen teho on noin 17—20 kuutiota vuorokaudessa. Hiomakoneista puuhioke juoksee vellinä tikkusihdeille, jotka läpäissyt hioke seulotaan kolmen Voith'in lajittelijan läpi. Hieno osa johdetaan sitten suoraan arkkikoneille ja vain karkeampi osa raffinööriin, josta se hienonnettuna johdetaan neljänteen lajittelijaan ja yhdistetään siihen osaan puuhiokeä, josta tulee märkä puumassa.

Arkkikoneita on kahdeksan. Kuudella pahvihuovalla varustetulla koneella valmistetaan valkoista kartonkia ja kahdella puumassahuovalla varustetulla koneella otetaan puumassa ylös, joka sitten prässiverkkojen välissä hydraulisessa puristimessa puristetaan noin 50-prosenttiseksi. Tämän jälkeen massa pakataan 200 kilon paaleihin. Paali sisältää siis noin 100 kiloa ilmakeivää puuhiokeä.

Tilausten laadusta riippuen valmistetaan sekä ohuempaa että paksumpaa kartonkia. Kun määrätty paksuus on koneella saavutettu, alkaa kello soida merkiksi siitä, että arkki on leikkattava koneesta irti. Arkit ladotaan noin viiden sentin paksuisiin nippuihin, jotka erotetaan toisistaan metalli- tai vaneerilevyillä. Sopiva määrä nippuja levyineen ladotaan puristimiin liikaveden poistamiseksi, minkä jälkeen, kun levyt on poistettu, niput kuljetetaan kuivaamoon.

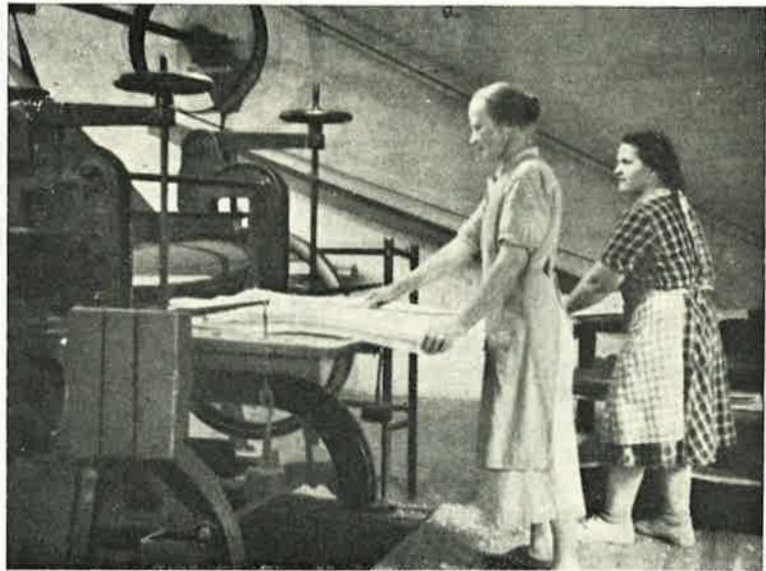
Kuivaamo on vuonna 1893 tiilistä rakennettu ja palomuurilla kahteen samansuuruiseen osaan jaettu rakennus, joka kolmella työ- ja kärräyslavalla on jaettu neljään kerrokseen. Niihin on sovitettu seitsemään päällekkäiseen riviin rautapalkkeihin kiinnitettyjä peltisiä, porsliinirullilla varustettuja kiinnityslaitteita arkkien ri-

Kartongin ja massan arkkikoneet pyörivät "pahvisalissa".

*Hilda Kalenius ja Olga Perttula kiil-
loituskoneen ääressä.*

*Alhaalla: Paavo Ojanen ja Erkki
Stenberg karräämässä märkää kar-
tonkia kuivaushuoneeseen.*

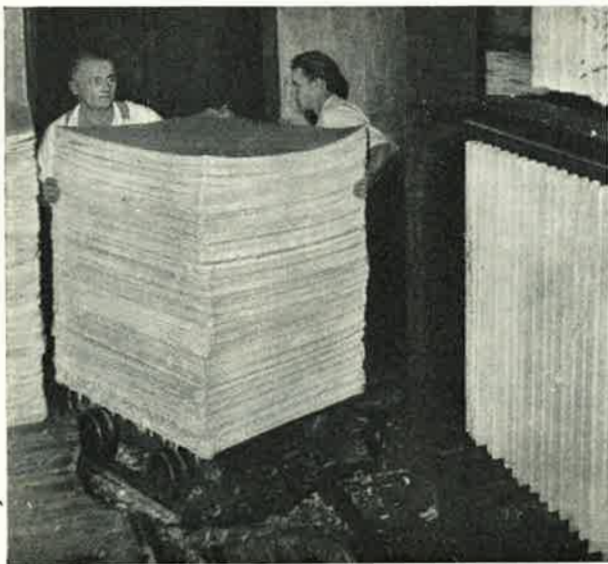
pustamista varten. Kuivaaminen tapahtuu siten, että uunista tulevat palamiskaasut ja savu johdetaan alakertaan sijoitetun peltiputkiston läpi savupiippuun. Putkia ympäröivä ilma kuumenee, nousee ylöspäin ja lämmittää sekä kuivaa ripustetut kartonkiarkit. Noin 3½ vuorokauden jälkeen ovat arkit kuivia. Korkein lämpötila kuivaamossa pidetään noin 75 asteen paikkeilla, joten ennen kuivaamon tyhjentämistä lämpöä on vähennettävä.

Ripustetut arkit käpristyvät aina jonkin verran kuivuessaan. Sen tähden kuivat arkit lada-

taan pinoihin asettamalla kosteat arkit niiden väliin muutamien senttien etäisyyksillä. Noin vuorokauden kuluttua ovat arkit sitten suoristuneet ja sopivan kosteat, minkä jälkeen ne esipuhdistuksen jälkeen syötetään kiiltomossa kiil-
loituskoneen läpi. Koneen muodostaa yksi tai kaksi höyryllä lämmitettyä valssiparia. Arkkien molemmat puolet tulevat samanaikaisesti kiil-
loitetuiksi. Samalla tulee pinta tiiviiksi ja kuivuu jonkin verran.

Kiilloitettu kartonki kuljetetaan tämän jälkeen lajitteluosastolle, jossa arkit tarkastetaan ja punnitaan sekä lajitellaan hienousnumeron mukaan. Arkkien koko on 70x100 senttiä. Ostajan määräämä hienousnumero, esim. 50 merkitsee, että 50 tällaista arkkia menee 50 kiloon. Yleensä toivomme tilauksia numeroilla 50—120, mutta olemme valmistaneet numerosta 30 aina 200:een saakka. Kartonki pakataan puuraameihin 125, 200 tai 250 kilon kolleihin riippuen ostajamaasta, varustetaan asianomaisilla leimoilla ja lähetetään varastoon odottamaan lähetysmääräystä.

Tehtaan vuorokausituotanto on 5—6 tonnia märkää puumassaa, jota käytetään yhtiön omis-
sa tehtaissa, ja 9—10 tonnia kartonkia, josta suurin osa myydään ulkomaille, pääasiassa Englantiin, Saksaan ja Hollantiin. Osa käytetään myös Suomessa. Kartongin käytöstä mainittakoon, että paksuimmat laadut käytetään kirjankansiin. Ohuemmat laadut käyttää koteloteollisuus.

MIEHIÄ JA NAISIA TYÖNSÄ ÄÄRESSÄ.

Edellisessä kirjoituksessa olemme voineet seurata puun kulkua Saukkolahdesta tehtaaseen, sen koneisiin, eri valmistusvaiheita ja valmiin tavaran lähtöä pienestä Verlasta ulos suureen maailmaan. Tutustuessamme insinööri Lindblomin opastamana tehtaaseen meillä oli samalla tilaisuus saada kosketus sen ilmapiiriin ja nähdä verlalaisia massan ja kartongin valmistajia jokapäiväisen työnsä ääressä.

Astuessamme nykyaikaisen tehdasjättiläisen suuriin työsaleihin tunnemme itsemme pieniksi ja meidät valtaa alitajuinen aavistus, että tekniikka on ottanut yliotteen ihmisestä. Verlan vanhassa ruukissa ei ole pelkoa mistään tuollaisesta. Tehdas vaikuttaa jo ulkoapäin miniatyrimaiselta ja entisten aikojen romantiikan patincimalta. Tehtaan koristeelliset tornit ja viirit ovat kuin sadun kuvittajan loihtimia. Vieraan on vaikeata yhdistää tähän erikoiseen kuvaan koneitten yksitoikkoista rytmiä ja puun muuttumista massaksi ja kartongiksi. Mutta tehtaan ulkokuoren synnyttämä erikoislaatuinen vaikutelma ei sanottavasti rikkoudukaan tehtaan seinien sisäpuolella. Siellä vaikuttaa ympäristö samalla tavoin vanhahtavalta, mutta samalla kodikkaalta. Tuntuu siltä, kuin koneitten ääressä työskentelevät miehet ja naiset olisivat saman perheen jäseniä. Ja tämä käsitys vain vahvistuu, kun alamme tarinoida heidän kanssaan. Useat ovat tehneet täällä työtä koko ikänsä. Se on langennut heille kuin itsestään, sillä heidän vanhempansakin ovat olleet aikanaan ruukin töissä. Kuka tahansa heistä sopisi tämän lyhyen esittelyn kohdeksi, mutta tietenkin meidän on rajoituttava vain muutamaan.

Hiomakoneen ääressä tapaamme Taavi L a h d e n, syntyisin Verlan Nisuksesta. Mies lähentelee kuuttakymmentä, ja Verlan tehtaassa hän on tullut olleeksi koko ikänsä muutamaa nuoruusvuotta lukuunottamatta. Pitkä työpäivä on jakautunut kuorimon ja hiomon kesken ja massaa on tullut tehdyksi erinäi-

siä paaleja. Lahti on hiljainen mies, ei liikoja halua korostaa omaa työtään, mutta tyytyväisyyttään hän vakuuttaa ja antaa tunnustuksen koneellensakin, vaikka sillä on ikää jo lähes puoli vuosisataa. Yhä se hioo hyvää massaa.

Kuivaamossa vaihdamme muutaman sanan präsääjien Erkki Stenbergin ja Paavo Ojase n kanssa, jotka parhaillaan ovat viemässä märkää kartonkia kuivaushuoneeseen. "Mikäpäs siinä, työ kuin työ, kyllä tämä menettelee. Tuli välillä kuljettua maailmallakin, mutta tämä Verla vain veti puoleensa." Näin he molemmat melkein samoin sanoin selvittelevät suhdettaan työhönsä ja kotiseutuunsa.

Näillä työtoveruksilla on paljon muitakin yhteistä, kuten saatoimme seuraavana päivänä havaita käydessämme tapaamassa heitä uudisrakennuksillaan. Paavo Ojanen oli vaimonsa kanssa viimeistelemässä taloan, vapaa-aikojensa ja kätevyytensä kaunista saavutusta. "Tänne Verlaan sitä tuli talo rakennettua. Isä on verlalainen ja toiminut tehtaan lämmittäjänä lähes 40 vuotta, ja hänenkin vanhempansa olivat jo olleet töissä tehtaan tilalla Ojaselassa. Siellä se Stenberg myös toisen tien varressa rakentaa omaa taloa. Tuli saaneeksi rakennuskuumeen minusta, kun näyttelin piirustuksia ja panin tämän rakennustouhun alulle. Yhdessä me muutenkin asioita pohdiskelemme ja käymme silloin tällöin verkkoja ja pitkää siimaa kokemassa", kertoo Ojanen.

Stenberg on parhaillaan rossipohjaa laskemassa tullessamme hänen rakennukselleen. Hänen äitinsä Ida Stenberg tarkkailee tyytyväisin ilmein poikansa rakennustyön edistymistä. Äiti oli ollut yli 40 vuotta tehtaan töissä ja vasta vuoden eläkkeellä. "Kyllä äiti tietää, mitä pahvin tekeminen on. Ei hän ole koskaan puhunut, että olisi tarvinnut lähteä muualle työtä hakemaan", juttelee Stenberg äidistään.

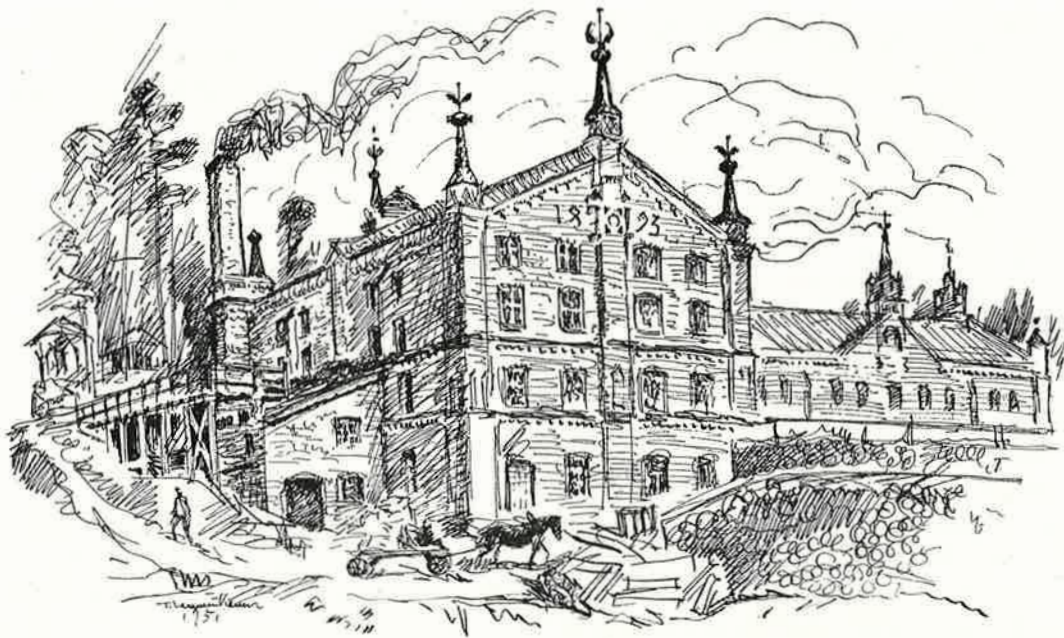
Mutta jatkakaamme tehdaskäyntiämme. Kiilloitus-

Etualalla Lempinen Mustonen ja taaempana Aune Heino vaakojensa ääressä kartonkia lajittelemassa.

Lempi Niemi käyttää toisenlaista vaakaa.

koneen ääressä Hilda Kalenius sipaisee nopealla liikkeellä roskat pois pahvin pinnasta ja laskettaa pahvin kuumien silinterien läpi, jolloin se saa kauniin kiiltävän pinnan. Näennäisestä helppoudesta ja luistavuudesta huolimatta työ vaatii voimia ja tottumusta, kun kaiken lisäksi pyritään hyvään urakkatulokseen. Hilda Kalenius ei ota kuitenkaan työtään taakkana. Hän on iloinen, hauska ihminen, joka ei jää vastausta vaille. Hän tuntee myös vastuun, pitää huolta koneestaan ja jos siinä ilmenee jotakin vikaa, tekee siitä heti ilmoituksen. Näin vakuuttaa meille tehtaan mestari. Hilda Kalenius on syntytään Jaalan kirkonkyläläinen, mutta joutui jo 18-vuotiaana Verlaan naimisiin. Siitä lähtien hän on ollut tehtaan kanssa tekemisissä, ollen töissä milloin vakinaisesti, milloin väliaikaisesti. Mieheensä sairastuttua ja kuoltua hän on jo vuosikautia hoitanut kiilloittajan tarkkaa ja vaativaa tehtävää. Tähän keskustelumme päättyikin, sillä naapurikoneen kiilloittajan Olga Perttulan kanssa hän tarttuu pahvipinon siirtääkseen koneensa ääreen uuden annoksen.

Lajitteluosastolla vaakojensa ääressä on naisväkeä, joiden virkavuodet voidaan laskea kymmenissä. Lempi Mustonen on ollut tehtaassa 35 vuotta, Aune Heinonen 27 vuotta ja Lempi Niemi kertoo, että vuoden vaihteessa pitäisi hänen saada 25-vuotismitali. ”Tästä ajasta olen ollut lajittelijana 23 vuotta. Tarkkaa ja silmiä rasittavaa tämä työ on, mutta siistiä ja kuivaa. En vaihtaisi työtäni mihinkään muuhun. Ja kodilta tämä tehdas minusta tuntuu. Isäni oli täällä töissä jo nuoresta pojasta. Lajitteleminen on tullut toiseksi luonnokseni, ja vaikka lajittelunumeroita on lähes parikymmentä, niin sormissaan pahvin painon jo kutakuinkin tarkkaan tunnen. Vaa’alla se tietenkin tarkistetaan. Meidän tehtävänämme on poistaa rikkoontuneet ja muuten huonot kartongit. Jos valituksia tulee, niin me tieten-

kin olemme ensimmäisiä syntipukkeja. Siksi meidän on myös tunnettava vastuumme. Ja hyvin tuo on mennyt. Viime aikoina ei ole tullut valituksia sanottavasti ollenkaan. Olen kaikin tavoin tyytyväinen. Viime kesänä valmistui oma talokin, jonka olen tästä työstä saamillani rahoilla hankkinut.”

Tässä vain muutamia pikaisia välähdyksiä sillä kertaa vuorossa olleiden miesten ja naisten työstä ja heidän suhtautumisestaan siihen. Ne ovat vahvistaneet vaikutelmaamme, että tämä joukko on kuin yhtä perhettä, joka on saanut perinnökseen massan ja pahvin valmistajan ammatin.

Verlan Tehtaan Vapaaehtoinen Palokunta.

Verlan tehtaan palokunnan ja naapuriseutujen palokuntien yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen lisääntymisen vuoksi katsottiin asialliseksi perustaa Verlaan palokuntayhdistys. Perustava kokous pidettiin 1. 10. 51 ja palokunnan nimeksi tuli Verlan Tehtaan Vapaaehtoinen Palokunta. Palopäällikkönä toimii mestari Otto Richter ja palokunnan puheenjohtajaksi valittiin insinööri Nils Lindblom. Palokunnan johtokunnan muut jäsenet ovat: A. Forsman, P. Niemi, J. Seppälä (kalustomestari) ja T. Oljemark. Palokunnan säännöiksi hyväksyttiin yhtiön muitten tehtaitten palokuntien säännöt sovellettuina Verlan paikallisia oloja vastaaviksi.

VERLALAISTEN

KERTOMAA.

Parinsadan järven ja metsäisten salojen pitäjä Jaala on osa Iitin "vesikansaa". Kymijoen rannoilla olevista Iitin kylistä käytettiin tätä nimitystä vastapainona pitäjän eteläosalle "maakansalle". Nämä sattuvat kansannimitykset eivät ole unohtuneet tänäkään päivänä, joskaan kirkossa ei enää pidetä kiinni tämän jaon mukaisesta istumajärjestyksestä kuten entiseen aikaan. Jaalalaiset tulivat silloin kirkkoon suurilla kirkkoveneillään yli Pyhäjärven ja Pellin-ginselän tarunomaisen Hiidenvuoren ohitse. Talvisin tuo matka tehtiin hevosilla talvitietä pitkin, joka ei ollut ainoastaan pitäjän omia yhteyksiä varten, vaan joka johti Etelä-Savosta Iitin kautta aina merenrantaan saakka. Jaalan seurakunnan itsenäistyttyä ja saatua oman kirkkonsa 1870-luvulla kirkkoveneet saivat vähitellen jäädä odottamaan hiljaista lahoamista. Mutta tämän ikivanhan kulkutien aika ei ollut vielä kokonaan ohi. Kirkkoveneiden tilalle tulivat samantapaiset veneet, mutta kokonaan toista tarkoitusta varten. Niillä kuljetettiin massaa lähelle Kausalan asemaa. Rohkea yrittäjä, Verlan tehtaan perustaja, insinööri Neuman turvautui tässä vanhan kansan koeteltuun kuljetustapaan. Eräänlainen loppuakordi, jossa historiaan siirtyvä aikakausi ja orastava teollisuus koskettivat toisiaan.

Nykyisten verlalaisten omakohtaiset muistot eivät ulotu enää Neumanin tehtaan aikoihin saakka, mutta tehtaan toisen vaiheen alkuaajoista muistavat vielä monet kertoa. Kuusissakymmenissä oleva Jalmari Pyöriä kertoi, kuinka hänen isänsä tuli Verlaan tehtaan tukkilautan mukana ja patruunan annettua kortteerin Kukkolan talosta siirtyi perhekin Valkealan Pyöriälästä Verlaan. Kun lapsia oli kahdeksan, jouduttiin pian töihin. Kertojammeikin oli jo 9-vuotiaasta auttelemassa isää hiomopuitten nostossa. Se oli poikasesta tavattoman mielenkiintoista hommaa ja siitä lähtien sitä on tullut oltua tehtaan kanssa tekemisissä.

Hyvä ja oikeudenmukainen mies oli Verlan vanha patruuna. "Patruuna luk oikeulen sil kerral". Jos opettaja ei saanut pojanvinttiöitä pysymään alallaan koulussa, haki hän patruunan avukseen, ja järjestys palautui silmänräpäyksessä. Mutta hän osasi olla

myös hyväntahtoinen ja antelias. Jouluna sai jokainen lapsi häneltä makeispussin. Toisinaan patruuna toi kouluun "ramakkansa", jossa oli "murha" torvi ("murha" täkäläisessä murteessa laatusanana käytettäessä merkitsee suurta). Sillä sitten soitettiin laulu "Harakat, varikset ja kuusikkonärhit ovat minun lintujani" ja eräitä muita.

Kun keväisin alettiin joesta nostaa hiomopuita, kutsui patruuna työmiehet konttorirakennuksen kuisille ja tarjosi jokaiselle mukillisen konjakkia sekä sikareja pitäen samalla lyhyen kesäsesongin alkajaispuheen: "Nyt alkka työ ja pane puut korkealle". Vanha mestari Kronholm oli myös kelpo esimies ja juurtunut täydelleen Verlaan. Kerran meni tukki-vaunu rikki, jolloin mestari Kronholm sanoi nuhtelevasti: "Onhan se kestänyt 40 vuotta, mikäs sen nyt rikkoi". Talossa vallitsi samanlainen henki kuin suuressa maalaistalossa. Vellikellokin oli maalaiseen tapaan. Se soitti ensimmäisen kerran jo klo 5 herättäen verlalaiset unesta. Sitten se pompotteli useaan kertaan päivän mittaan, sillä klo 8—8,30 oli murkinatunti, klo 1—2 päivällistunti ja klo 18 loppuivat työt. "Ukko-Mikko" piti huolen kellonsoitosta. Vasta 1920-luvulla hankittiin höyrypilli.

Elin Leivon tapasimme hänen kodissaan pienessä mökissä. Paikka on ihastuttava. Myllynuomaan tuleva vesi virtaa puromaisena pikkukosken ohitse, ja lahden takaa kohoaa komea rantakallio. Syksyn

kukat helottavat pihamaalla, joka on kaikin tavoin hoidetun näköinen. Eikä ihmekään, sillä tämä "Setä Taavin torppa" pihamaineen on Elin Leivolle rakkain paikka maan päällä. "Vanhempani ovat asuneet ja kuolleet tässä torpassa, ja minä "vainosin" tätä, kunnes pääsin tähän asumaan", kertoi haastateltavamme. Hän muisteli lämpimin sanoin vanhempiaan, jotka olivat viime vuosisadalla muuttaneet Verlaan, ensin Ojaselaan ja sitten tähän mökkiin. Isä oli toiminut Ojaselan tilanhoitajana, raivauttanut Vääräkorven, Hanh'ojan ja Haikulan sekä maataloustöiden ohella valvonut massan ja kartongin kuljetuksia. Eläkevuorina ollessaan ukko kävi vielä joka päivä tallissa hevosia katsomassa, ruokki niitä ja tarinoi niille.

Elin Leivo oli mennyt 17-vuotiaana tehtaaseen, ensin "suojaan" eli kuivaamoon ja sitten "kokouskoneelle". Pariin kertaan oli asuttu Voikkaalla, mutta Verla oli aina vetänyt puoleensa ja kertojamme kuvaili sellaisin sanoin Verlaansa, että harvoin tapaa niin ylitsevuotavaa kiintymystä kotiseutuun. Saimme todeta, millainen henkinen rikkaus aito kotiseudunrakkkaus onkaan ihmiselle.

Tehtaan henkilöauton kuljettaja Emil Pessa on hyväntahtoinen ja mainio haastateltava. Hän saapui Verlaan Jaalan Kimolasta runsas neljännesvuosisata sitten ja kuvaili meille, kuinka tänä aikana on menty kovasti eteenpäin. Silloin 20-luvulla kuljettiin

tehtaan tuotanto vielä hevospelillä Selänpäähän. Tehtaan puolesta oli kaksi hevosparia ja sen lisäksi käytettiin yksityisiä rahdinajajia. Heidän joukossaan oli "Horpun Sovi", joka ajoi rahtia kesät talvet siinä kuin miehetkin. Tiet olivat varsinkin kelirikkoaikoina huonossa kunnossa. Niihin oli aivan kuin kynnetty kaksi ojaa ja näistä raiteista oli vaikeata päästä ylös. V. 1929 hankittiin ensimmäinen kuorma-auto ja pian sen jälkeen toinen, ja niin hevoskausi siirtyi historiaan.

Puutarhoja ei ollut 20-luvulla sanottavasti kellään. Nyt sen sijaan sellaisen omistaminen ja hoitaminen alkaa olla kunnia-asia. Yhtiön puutarhaneuvojan työ on kantanut kaunista jälkeä. Samoin asunto-olot ovat huomattavasti parantuneet. Parhailtaan on rakennustoiminta vilkasta. Sen totesimme kierrellessämme Pessan opastamana Nisuksen kylässä. Kantokosken sillan tienoilla kuului vähän joka puolelta vasaran naputusta. Täällä oli Pessallakin uudisrakennuksensa. Kyllä olivat talot luonnonkauniilla paikalla pienten koskien ja suvantojen rannoilla. Asuintalo ja huvila yhtyvät näissä rakennuksissa. Olimme Pessan kanssa samaa mieltä, että eteen päin on menty täällä syrjäisessä Verlassakin.

JAALALAISIA SANANPARSIA.

Paljonkos siin tarvitah, kun jaalalaist hirvittää: kun Iitin miäs irvistää, nii jaalalaist hirvittää.

"Puhlas on hyvä", sano Iitin miäs, kun rysää kok.

Noon siält Turun puolest pohjan vesilt siält Saimaalt kun Sumnarin silakat.

Kääntele omii housujas, älä min sanojan.

Hullun hyvä olla, kun on vaan älyy.

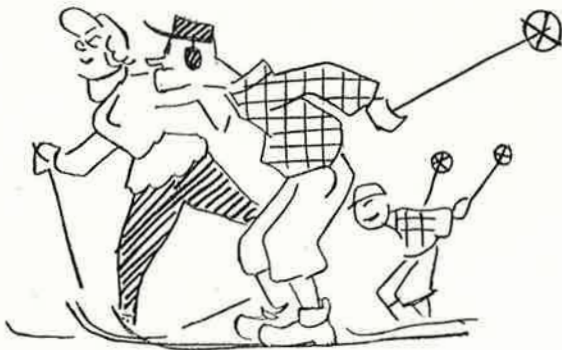
Kyl Jumala hullut hoitaa, kattokoh vaan viisaht eteh.

Verlassa urheillaan, näytellään, lauletaan ja kerhoillaan.

Verlalaisten elämään kuuluu muutakin kuin masan ja kartongin teko, rakennustouhut, kalastaminen ja marjastaminen. Vapaa-aikoina on koetettava saada jokapäiväiseen työn touhuun vaihtelua ja henkistä ravintoa. Verlan kaltaisessa pienessä tehdasyhdyskunnassa joutuu omatoimisuus tällöin paljon suuremmalle koetukselle kuin jollakin suurella teollisuusseudulla. Tulee olla suuressa määrin henkisesti omavaraisia, muussa tapauksessa vaivutaan pian hiljaiseloon. Näin ei ole kuitenkaan laita Verlassa, sillä tiedustellessamme sen harrastuksia kerrottiin meille niiden suuntautuvan monelle alalle ja elävän nousukauttaan. Tähän on osaltaan vaikuttanut seuratalo, joka muutama vuosi sitten uusittiin ja josta saatiin paikkakunnan harrastusten tyssija. Se on tehnyt myös mahdolliseksi vierailu- ja kiertuetoiminnan, jonka johdosta Verlan eristyneisyys alkaa kuulua jo menneeseen aikaan. Kuusankosken Teatteri vierailee siellä säännöllisesti, Kuusankosken Mieslaulajat on käynyt konsertoimassa ja työväenopisto sekä monet lähiseudun yhdistykset ovat järjestäneet juhlia ja iltamia. Tällä kertaa kerromme kuitenkin verlalaisyten omista harrastuksista.

Verlan Kiri pienten seurojen eturivissä.

Vaikka Verlassa ei urheilua ole harjoitettu järjestöissä puitteissa kuin vähän yli puolitoista vuosikymmentä, on täällä urheilua harrastettu aikaisemminkin, kertoi Verlan Kirin sihteeri Eino Vesa. Ennen aikaan etupäässä hiihrettiin, mutta myös kenttärheilulla ja uinnilla oli omat kannattajansa. "Parikan holma", "Kukulin mäki" ja myöhemmin nykyisen urheilukentän vaiheilla sijainnut metsäaukea olivat niitä paikkoja, joissa tyylejä hiottiin. Ne ovat keskipolven verlalaisille tuttuja kokoontumis- ja illanviettopaikkoja. Kilpailujakin järjestettiin, talvisin kuulut "pannuhiihdot" ja joskus kilpailtiin myös kesällä. Ensimmäiset kilpailut kenttärheilussa pidettiin v. 1923. Juoksut suoritettiin silloin maantiellä Kesonmäen ja Tanelin torpan väli-

sellä taipaleella ja keihäänheitto taasen Parikan pellolla. Innostus korvasi puutteelliset olosuhteet, ja urheilunälkä tuli tyydytetyksi.

Varsinaisen urheiluseuran perustaminen siirtyi kuitenkin vuodesta toiseen. Syytä lienee ollut verlalaisten nurjamielinen suhtautuminen kaikenlaista seura- ja järjestötoimintaa kohtaan, josta vieläkin on jonkin verran jälkiä havaittavissa. Vihdoin v. 1934 perustettiin v.- ja u.-seura Verlan Kiri. Perustava kokous pidettiin Mustanlahden koululla 40 asianharrastajan läsnäollessa. Puheenjohtajana toimi asian varsinainen alullepanija Kaarlo Pukkila, josta tuli myös seuran ensimmäinen puheenjohtaja. Ensimmäiset kilpailut — jäsentenväliset sisähyppykilpailut — pidettiin kuukauden päästä ja ensimmäiset talkoot urheilukentän aikaansaamiseksi saman vuoden kesällä.

Seuraavana vuonna toiminta jatkui vilkkaana. Seuran ensimmäisen puheenjohtajan K. Pukkilan siirryttyä pois paikkakunnalta valittiin hänen tilalleen vuoromestari Jalmar Moberg, joka hoiti tätä tehtävää kuolemaansa saakka ja joka tullaan muistamaan väsymättömänä urheilu- ja yhdistysmiehenä paikkakunnan urheilun historiassa. Älkäämme unohdako myöskään nti Naemi Grönstrandia, seuran rahastonhoitajaa ja naisosaston johtajaa. Pidettiin arpajaiset seuran talouden parantamiseksi, järjestettiin kesäjuhlia, seuraotteluja, jäsenten välisiä kilpailuja ja monia muita urheilutilaisuuksia. Jäsenmäärä kasvoi, ja alkuaikoina kuullut ivalliset naljailut kiriläisten touhuista rupesivat vaimenemaan. Reipasta eteenpäin menoa jatkui aina talvisotaan saakka.

Sodan päätyttyä ryhdyttiin entistä innokkaammin viemään seuran toimintaa eteenpäin. Taloudellisen aseman parantamiseksi järjestettiin erilaisia tilaisuuksia, kunnostettiin tanssipaviljonki, ja kun Verlan tehtaan toimesta urheilukenttää laajennettiin, oli luotu hyvät edellytykset monipuoliselle urheilutoiminnalle. Tehtaan tuen ja jäsenten epätsekkään työn tuloksena on seura voinut nousta sekä urheilullisesti että taloudellisesti piirin pienten seurojen eturiviin. Näkyvänä todistuksena tästä on nousu luokaseurojen joukkoon ja monet seuraotteluvoitot viime aikoina. Viime kesänä saatiin valmiiksi uimalaitos, joten urheilullista ohjelmaa on jälleen voitu tehostaa ja monipuolistaa.

Kokoillan näytelmiä harrastelijavoimin.

Verlan Kirin piirissä ei ole yksinomaan urheilua ja voimisteltua, vaan myös henkiset harrastukset ovat saaneet siellä sijansa. Varsinkin on näytelty ja melkein jokaisessa seuran juhlassa, iltamassa ja pikkujoulussa on esitetty jokin lyhyt näytelmä, kertoi nti

Sirkka Pukkila, joka on ollut innokkaasti mukana näissä näytelmäpuuhissa.

Pienet, kevyet näytelmärytykset eivät ajan mitaan tyydyttäneet, vaan syntyi ajatus jonkun suu-remman näytelmän ottamisesta ohjelmaan. V. 1946 pyydettiin näyttelijä Vilho Auvista pitämään pari-viikkoinen kurssi. Näytelmäksi valittiin Minna Canthin "Anna-Liisa", joka esitettiin Selänpään ja Jaalan nuorisoseuran talossa ja kesällä Verlassa seuran paviljongilla. Esitys sai hyvän yleisömenestyksen ja tästä alkoi Kirin näytelmäkerhon toiminta. Seuraavana vuonna tämä virkeä kerho esitti Kuusankosken Teatterin silloisen johtajan Hellin Auvinen-Salmen ohjaamana Eero Alpin kirjoittaman "Hallin Jannen". Näytelmä esitettiin neljässä paikassa ja jälleen hyvällä menestyksellä. Etenkin vanhempi väki tuntui pitävän siitä. Seuraavana työkauteksi oli ohjelmassa farssi "Lapseksi jälleen". Tätä näytelmää kerholla oli ilo harjoitella ja näytellä vasta valmistuneessa seuratalossa. Sitten seurasi ohjelmassa jälleen kansanomaisen murhenäytelmä "Ison-

arvostelu, jossa virheet on tuotu esiin ja josta on otettu oppia, kuten kerhon jäsenten edistymisestä voi mieliihyvin päätellä. Mielenkiinto kerhoa kohtaan on aika ajoin ollut suuri. Kukin esiintyjä on saanut tavallisesti itse valita aiheensa, mikä on osoittautunut onnistuneeksi toimenpiteeksi. Tästä johtuen kerholaiset ovat puhuneet sellaisista asioista, jotka ovat heille läheisiä ja joista heillä on ollut jotakin omakohtaista sanottavaa. Aiheet ovat liikkuneet uskonnollisista kysymyksistä aina atomiteoriaan saakka. Perustamistilaisuudesta lähtien kerho on kokoon- tunut kaikkiaan 35 kertaa, ja kerhon pöytäkirjoista on kertynyt mielenkiintoinen asiakirja, jota varmasti on hauska jälkeenkäinkin selaila. Toivokaamme, että Verlan puhe- ja keskustelupiiri jatkaa toimintaansa ja että siihen liittyy uusia jäseniä, lausui haastateltavamme hra Torsten Oljemark.

talon Antti", joka Verlan lisäksi esitettiin kolmesti muualla. Näytelmän ohjasi näyttelijä Eetu Hakanne. Sitten oli vuorossa saaristolaisaiheinen laulunäytelmä "Kipparirakkautta". Näytelmäkerhoa on ilahduttanut verlalaisten innokas ja kannustava suhtautuminen sen yrityksiä kohtaan.

Puhetaitoa ja kokoustekniikkaa.

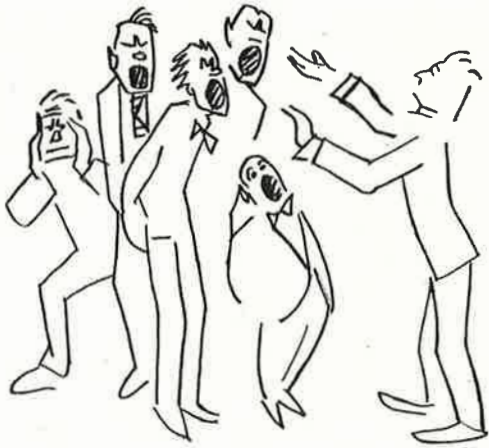
Muutama vuosi sitten Verlassa heräsi ajatus saada paikkakunnalla aikaan jotakin vapaata kansansivistystoimintaa, lähinnä työväenopistomuotoa vastaavaa. Asiasta neuvoteltiin Kuusankosken Työväenopiston silloisen johtajan, maisteri Veikko Talven kanssa ja hänen kehoituksestaan perustettiin puhe- ja keskustelupiiri vuoden 1949 alussa. Kerhon tuli tarjota tilaisuus puhetaidon ja kokoustekniikan oppimiseen. Sen tähden kokouksen muotoon järjestäytyneen opintopiirin kerhoillansa on ollut puheharjoituksia ja alustuksia, joiden johdosta on sitten vilkkaasti keskusteltu. Ja kaiken kukkuraksi on suoritettu

Verlan Mieslaulajat.

Hra Oljemark selosti meille myös kuorotoimintaa, joka on saatu virkeään käyntiin ja kaiken lisäksi mieskuoron muodossa paikkakunnan pienuudesta huolimatta. Verlan Mieslaulajat perustettiin keväällä 1950. Ajatus oli kytenyt jo vuosikautia, mutta johtajan puute oli esteenä. Opettaja Simo Aallon muutettua Verlaan ratkesi tämä pulma, ja niin unelma mieskuorosta toteutui.

Perustamistilaisuudessa liittyi kuoroon tusinan verran miehiä. Tämän suuruisena esiinnyttiin ensimmäisen kerran lyhyen harjoitusajan jälkeen äitienpäiväjuhlassa. Ennen pitkää liittyi kuoroon uusia jäseniä ja nyt alettiin kaikessa hiljaisuudessa harjoitella konserttiohjelmia. Rohkea konserttiesiintyminen oli Verlan seuratalossa jo joulukuussa 1950. Suopea arvostelu kannusti laulajia, kuoro sai esiintymispyyntöjä ja lauloi juhlatilaisuuksissa sekä kotona että lähiseudulla. Täten saatiin kokemusta ja varmuutta. Kuoron soolokvartetti Kousa—Aalto—Oljemark—Stenberg on esiintynyt myös usein, samoin Kalevi Pukkila ja kuoron avustaja neiti Sirkka Pukkila, jotka ovat laulaneet duettoja.

Lyhyen toimintansa aikana kuoro on "lyönyt itsensä läpi". Sen antama ohjelmallisä on tervetullut

paikkakunnan juhlatilaisuuksissa. Samalla se tarjoaa miellyttävän ja kehittävän vapaa-ajan harrastuksen. Ja kuoron reipas toverihenki on myös vaalimisen arvoinen. Olisi suotavaa, että kuoron jäsenmäärä jatkuvasti kasvaisi ja että kuoro kehittyisi myös lauluteknillisesti. Siis kaikki laulutaitoiset miehet mukaan Verlan Mieslaulajien rientoihin.

Verlan naisillakin kerhonsa.

Koska miehillä on oma kuoronsa, olemme me naiset puolestamme perustaneet naisten kerhon. Viime vuoden lopulla vierailtiin Voikan naisten kerhossa ja siitä sai oma kerhomme alkunsa. Tämän vuoden tammikuussa oli sen perustava kokous, ja siitä lähtien olemme kokoontuneet kerhoiltoihimme kahdesti viikossa ja toisinaan useamminkin, kertoi kerhon puheenjohtaja, terveyssisar Hanna Taavitsainen. Suuren suuri ei jäsenmäärä ole — vajaat 20 — mutta mikään ei estä uusien jäsenten mukaan tuloa.

Käsityön ääressä ja muun ohjelman merkeissä ovat kerhoillat kuluneet nopeasti ja miellyttävästi. Teekupposen ohessa olemme nautineet tohtori Salokanteleen pyörittämän "Hermopillerin" henkemme ravinnoksi. Joskus myös pienet tietokilpailut ovat piristäneet iltaamme. Talousopettaja Pirkko Riihiaho on käynyt esitelmöimässä "Kodin juhlista" ja tänä syksynä järjestimme vastavierailun Voikan kerholaisille.

Koska olimme ahkerasti harjoitelleet pesäpalloa, löysivät vastapelaajiksi haastamamme Verlan Mieslaulajat vastuksensa huolimatta siitä, että me emännät varustauduimme lapioiden kaltaisilla lyömäaseilla. Heinäkuussa kerho teki virkistysretken Vuolenkoskelle. Siellä meitä ravittiin talon maukkailla antimilla. Saimme rentoutua kauniissa luonnossa ja tutustua ympäristöön — jopa tropiikin lintuihin aina riikinkukkoa myöten.

Toivomme, että naisilla ja perheenäideillä olisi yhteisiä harrastuksia ja virkistyskeinoja. Ne varmaan tuulettaisivat oman lieden ympärillä pyöriviä ajatuksia.

Jaalalaisia sananparsia.

Suurellin ku surma, ettei sano, koska hän tulee.

Ei sitä enne osa hypätä ku oja tulee.

Silmä saap nählä, mut käs ei saa kosta.

Kun on korva korvan tasal, niin on leuka leuvan tasal.

Eihäh vanha tiälä enäh ruvan hyvyest eikä tyän kovuest.

Sellain on meinink, että talost naila, vaikka paimen.

Homma ei lopu ennenkun nailah, sano Karppis-Mikko.

Sil on juania ku pajupuskal juuria, sano miäs akkajah.

Eihää sool mikäh naurun asiija, että rokkah voita pannah.

Vaik ois kuinka juavuksis, nii ei so koskah selvän väärtti.

Ei minuu o rumuvest raakattu.

Silmät kun sarkatakin napit, nenä kun Petlehemin portin pylväs, suu kun kalakontin suu, kälet kun leipälapiot, jalat kun tahon veivit.

Tiatoo sit kysytäh kerjätessäh, ettei män kaks kertaa yhteh taloh.

Kiire kun Iitin pirul, jonka pit olla kolmes paikas yhtaikaa: Iitiskii Maunukselas maan jaos, Keltis häissä ja Kyäperläs, missä Mikkoo mestattii.

Mäntyharjun reitin tukit Verlan koskessa matkalla kohti isoa Kymää.

Verlan koski valloillaan.

Aurinkoisen kesäpäivän kauneutta.

Jaalalainen kotiseudunyllystys.

*Jaalas on jalo elämä,
niitty alla, pelto päällä,
kalavelet kahlen puolen.*

(Tämä pikkuruno on todennäköisesti peräisin kalavalaisilta ajoilta.)

Vanhan Kronholmin ajoilta.

50 vuotta Verlan tehtaan palveluksessa ollut mestari Kronholm valvoi ankarasti, ettei tupakoitu tulenaroissa paikoissa. Kerran hän teki iltakierroksensa puolta tuntia ennen tavallista aikaansa ja tapasi erään miehen haikuja vetelemässä. Mestari nuhteli, johon toinen vastasi rauhallisesti: "Mitäs sie kulet tääl ajattomil ajoil."

Oravansalmen suussa Verlasta pohjoiseen sijaitsee luonnon muovailema jääkarhu. — Tämän sivun kuvat valokuvannut maist. Bengt Carpelan.

Metsänhoitaja Vihtori Siltala.

Yhtiömme vanhin toimessa oleva metsänhoitaja, Vihtori Siltala kuoli Jyväskylässä lokakuun 5 p:nä. Hän tuli ylioppilaaksi v. 1909 Porvoon suomalaisesta yhteiskoulusta ja valmistui metsänhoitajaksi v. 1913. Oltuaan valtion palveluksessa neljä vuotta, mm. Inarin ja Utsjoen hoitoalueissa, hän siirtyi v. 1917 yhtiömme metsänhoitajaksi, ensiksi Kajaaniin ja seuraavana vuonna Viitasaarelle. Keski-Suomen hoitoalueen metsänhoitajana hän tuli toimineeksi yli 30 vuotta hoitaen suurta piiriään tarmolla ja taidolla, josta näiden seutujen kauniit yhtiön metsät ovat pysyvänä todisteena.

Tällaiset ovat Vihtori Siltalan elämän ulkonaiset puitteet. Vaatimattomana luonteeltaan hän karttoi kaikkea julkisuutta. Mutta hänen tulisieluinen ja lämminhenkinen olemuksensa on jättänyt toveripiiriin monta rikasta muistoa. Jo Hyytiälän ajoista asti me hänen kurssitoverinsa muistamme hänet rehtinä ja huumorintajuisena ystävänä. Vain toveripiirissä saattoivat hänen sisimmässään piilevät herkut ja kauniit ajatukset helposti tulla ilmi.

Kaipauksella muistellemme kunnon virkatoveria ja ystävää.

G. H.

Rakkaus on kuin jalo musiikki, se antaa meidän välittömästi tajuta taivaan.

Erkki Melartin.

Metsätyönjohtaja Juho Kauppinen.

Metsätyönjohtaja Juho Kauppinen kuoli elok. 22 p:nä 1951 Suonenjoella lähes 79-vuotiaana. Hän oli syntynyt Suonenjoella lokakuun 23 p:nä 1872.

Pitkä oli se työpäivä, jonka Kauppinen ehti yhtiössä suorittaa ensin metsätyömiehenä vuodesta 1898 alkaen ja sitten metsätyönjohtajana vuodesta 1904 vuoteen 1922, josta lähtien hän toimi piirityönjohtajana Heinäselän piirissä vuoteen 1929. Tämän jälkeen hän oli taas metsätyönjohtajana vuoteen 1949, jolloin siirtyi eläkkeelle.

Kauppinen oli niitä esimerkiksi kelpaavia miehiä, jotka hoitavat tehtävänsä erikoisella huolella. Jo "kukon puhteella" hän lähti työmailleen, ja jos aikoi Kauppista tavata kotoa, oli hämärissä oltava Heinäselässä. Työ oli hänelle kaikki kaikessa. Lyhyitä piti olla kaadettujen puiden kantojen, tarkkoja mittojen ja hyvin ladottuja pinojen, ennenkuin ne "Jussille" kelpasivat. Suuret ovat ne alueet, jotka hänen valvonnassaan Jussilan tilaryhmässä kylvetiin ja istutettiin ja joissa taimistoja perattiin. Erikoisen leimansa hänen työlleen antavat ne 40—50-vuotiaat kuusikot, jotka kaskiahoihin ruutukylvöllä kylvettiin. Kilvan niiden latvat nyt korkealle kohoavat ja ovat parhaana muistomerkkinä hänen suorittamastaan työstä.

Ahkerana ja erittäin tunnollisena miehenä Kauppinen saavutti esimiestensä täyden luottamuksen. Hän sai yhtiön sekä 25- että 50-vuotisansiomerkit.

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

Omakotirakentajia tervehtimässä.

— Kovasti tämä homma kiinnostaa. Mitä enemmän saa valmiiksi, sitä enemmän vain yrittää vuovata. Ei tässä huomaa pimeänkään tuloa ja vasta kun napauttaa peukaloonsa, tulee ajatelleeksi työn lopettamista siltä illalta. Näin meille kertoilee koneenhoitaja Ilmari Riipinen, joka seisoo vaimo "hanslankarina" tellingeillä ja naulailee keittiön panelikattoa. Tarkoitus on päästä jouluun mennessä asumaan. Rakentajapariskunta lausuu yhdestä suusta tyytyväisyytensä siitä avusta, jota yhtiö rakentajilleen antaa.

Olemme rakennusmestari J. Rundmanin opastuksella tutustumiskierroksella Kymenrannan "markantonttialueella" aurinkoisena syyskuun päivänä. Joka puolelta kuuluu vasaran naputusta ja tapaamme uudisrakentajia, jotka ovat panneet päämääräkseen oman talon pystyttämisen. Kiertokäyntimme varrella näemme kaikki rakennusvaiheet. Eräillä tonteilla ollaan vasta raivauspuuhissa. Muutamat kaivavat par-

Ilmari Riipisen pariskunta vasarat käsissä uudistalonsa seinustalla.

Omakotirakentajien "rakennusneuvos" J. Rundman täyttää tyytyväisin ilmein tilastojaan.

haillaan monttua, ja savisella pellolla reipas karjalaisyntyinen perheenemäntä, joka kertoo olevansa jo kolmannen kodin rakentamistouhussa, upottaa lapionsa sitkeään jankkoon saadakseen salaojan kuntoon. Monen kohdalla on vaivalloisin ja hikisin alku jo voitettu ja perustus valettu. Sitten alkavatkin tulokset nopeasti näkyä. Muutamassa viikossa on vesikatto pään päällä, ja omakotirakentajan valtaa voimakas tietoisuus, että tässä tehdäänkin jo töitä oman katon alla. Rakennusalueen alkupäässä on riveittäin valmiita taloja — eräitten ympärillä puutarhakin.

Oman talon rakentaminen on tavallisen kansalaisen suurin taloudellinen yritys koko hänen elämänsä aikana. Siksi tässä ei olekaan kysymys jostakin vapaa-ajan askartelusta. Tähän yritykseen on paneuduttava kerta kaikkiaan, ei yksistään miehen, vaan myös vaimon ja koko perheen. Tarvitaan uskallusta, työtä ja sisua, kätevyyttä, jota onneksi on jokaisella suomalaisella miehellä, säästäväisyyttä ja monta muuta hyvää ominaisuutta. Mutta niitä näyttää olevan tä-

Tässä vaiheessa oli moni rakennus syyskuussa. Nyt on katto rakentajien päin päällä ja eräissä jo asutaankin.

Sulo Rantasen pari vuotta sitten valmistunut omakoti on saanut jo kauniin puutarhan ympärilleen.

hänastisistä tuloksista, työn tahdistista ja optimistisesta mielialasta päätellen.

Murskaaja Jouko Skarinin uudisrakennuksella tapaamme hänen vaimonsa nuorempien lapsiensa kanssa työn touhussa. Tämä talo on noussut ennätysvauhtia. Vasta keväällä aloitettiin, ja nyt puuttuvat enää sähkö- ja maalaustyöt. Komea ulkorakennus on saanut jo maalinkin ylleen. Rakennuksessa on saunan ja muiden ulkosuojien lisäksi leivintupa, aitta ja pieni karjasuoja. Päärakennuksen alla on lisäksi kellarin ohella tilava huone, joka sopii työtuvaksi tai vaikka autotalliksi. Talonväki on sitä mieltä, että pitopaikkoja ja tilaa tarvitaan omakotitalossa monenlaisiin tarkoituksiin.

Rouva Skarin lastensa kanssa uuden kodin edustalla.

Eräällä pihamaalla tapaamme viilari Orvo Lehtosen sekoittamassa muurilaastia. Muurarin pitäisi illalla panna liesi ja lämmitysuuni paikoilleen. Tyytyväiseltä ja innostuneelta vaikuttaa tämäkin rakentaja, joka käsivammastaan huolimatta on pannut toimeksi. "Alku näytti synkältä. Monttua kaivaessani tuli yri-

tettyä liikaa. Sain keuhkokuumeen ja pari kuukautta vierähti toipilaana, joten tuli jo epäilyks mieleen, kuinka tässä äijän käy. Mutta lähtihän se sitten taas luistamaan ja kohta puoleen muutetaan oman kurkkihirren alle", juttelee Lehtonen naureskellen.

Paluumatkalla kierrämme Tähteen rintamamiestonttien kautta. Tänne on nousemassa kokonainen uusi "kaupunginosa". Metsään auotut tiet nousevat korkealle mäelle, josta panoraaman tavoin avautuu komea jokimaisema. Yhtäläinen työntahti vallitsee myös täällä. Rakentajien joukossa on lähes sata yhtiön palveluksessa olevaa, jotka saavat samanlaista rakennusapua kuin "markantonttilaisetkin".

Pienempiä yhtiöläisten rakennusalueita on vielä muuallakin, mutta jätämme ne toiseen kertaan. Mes-

Naureskellen Orvo Lehtonen sekoittaa muurilaastia.

Rintamamiesalueella Tähteessä nousee myös talo talon perään.

Kalle Harjun uudistalossa on näköä ja kokoa.

tari Rundman kehoittaa meitä kuitenkin vielä tutustumaan silinterimies Kalle Harjun uudistaloon, joka sijaitsee Koppelinnotkon perukassa. Asemakaavan mukaan sinne vie "Suoratie", vaikka nykyisellään tälle Koppelinnotkon valtavyölle sopisi parhaiten nimeksi "Väärätie", siksi polveileva se on. Harjun komea talo sijaitsee jylhän kuusikon keskellä. Isäntä on työvuorossa, mutta talon rouva on yhtä hyvin perillä rakennusvaiheista ja näyttlee meille tyytyväisin mielin taloa. Viime marraskuussa ostettiin tontti, kovilla pakkasilla kaivettiin monttu ja vapun tienoissa valettiin sokkeli. Urakkamiesten pystyttäessä ulkoseiniä naputteli talon isäntä samanaikaisesti sisäseiniä. Saatuaan vähän ohjausta tunnetulta timpermannilta Elias Løntalta hän pani itse ovet ja ikkunatkin paikoilleen ja heinäkuun 13 päivästä lähtien on talon keittiössä jo asuttu. "Se meidän isä osaa vähän kaikkea ja olenhan minäkin koettanut olla mukana. Päivän hän sentään piti lomaa silloin, kun tuli tämä Jukka Sakari maailmaan", kertoi rouva ja näytti meille neljännellä kuukaudella olevaa miehenalkua.

Tulee siihen tuttava rouvakin ensi vierailulle uuteen taloon. Tutkitaan rakennus kellarista ullakolle ja todetaan kodikkaaksi ja hyvin suunnitelluksi. Kaikesta näkee, että mies on erityisesti ajatellut perheen emäntää talon käytännöllisyyttä suunnitellessaan. Rouva Harju kertoo edelleen, kuinka alkuaan oli kaksi vaihtoehtoa, joko korjata ja suurentaa vanhaa mökkiä tai sitten myydä se ja rakentaa uusi. Mies se sitten teki nopean ratkaisun, että uusi tehdään ja se nousikin ennätysvauhtia.

Kahvipöydässä istuttaessa muistellaan myös edellisen sukupolven rakentajia. He olivat tyytyväisiä, kun saivat rakennetuksi "huoneet", toisin sanoen keittiön ja kamarin. Ei ollut komeroja eikä paljon

muutakaan. Yksinkertainen ja vaatimaton oli sen ajan asumus. Entä nykyinen: siinä on kolme huonetta alhaalla ja lisäksi yksi tai kaksi ylhäällä, tilava kellarit ja muut suojat, kaakeliseinä keittiön uunin takana ja monta muuta hienoutta, komeroita runsaasti ja parhaassa tapauksessa vielä vesijohto ja viemäri. Toteamme, että paljon on menty eteenpäin, ja varmasti on yhteiskunnalle ja kullekin asianomaiselle onneksi, että näin on tapahtunut juuri kodin kohdalla.

Rakentaja Kalle Harju on piirteiltäänkin päätävällisen ja toimeksi-panevan näköinen.

Ihminen voi tulla itselleen uskomattoman paljoksi, ja mitä enemmän hän on itselleen, sitä enemmän hän on muillekin.

Jacob Burckhardt.

Olen syvästi vakuuttunut siitä, että tämä maailma ei suinkaan ole nautinnon, vaan työn ja vaivannäön maa, ja että jokainen ilo on annettu vain jatkuvan vaivan virvoitukseksi.

Johann Gottlieb Fichte.

Koetappas pitää kielesi kurissa yhden ainoan päivän, saat nähdä, kuinka paljon aikeesi ja tehtäväsi jo sinä aikana selvenevät ja kirkastuvat.

J. Payot.

VIIHTYISIÄ, SIISTEJÄ JA KAUNIITA PIHAMAITA.

Pihanhoitokilpailu ratkaistu.

"Onhan tässä tullut uurastettua tämän pihamaan kunnostamiseksi, mutta niinpä lapset voivatkin jo poimia käpyjen sijasta marjoja", tuumaili "sudeettilainen" silinterimies Matti Siren pihanhoitokilpailun arvostelutuomareiden kirjoittaessa papereihinsa korkeita pistemääriä hänen huolella hoidetusta pihastaan ja puutarhastaan. Lähellä sijaisi kaksi muuta pihamaata, jotka kohosivat huippupistemääriin ja saivat ensimmäisen palkinnon. Viilari Reino Nygrenin pihamaan nurmikot olivat kuin tiheänukkaisia mattoja ja hiekkakäytävät viimeistä piirtoa myöten viimeisteltynä. Paljon vaivaa oli nähty myös höyryvoima-aseman lämmittäjän Soini Jäppisen pihamaan kunnostamisessa. Pari vuotta sitten perheen muuttaessa tähän asuntoon kasvoi rotkoinen pihamaa pitkää rikkaruohoa, mutta on nyt kauniisti pengerretty ja takalistoa myöten mallikelpoisessa kunnossa.

Arvostelutuomarit, ylipuutarhuri Päävo Vuorinen, puutarhuri Y. Lehmuskivi ja kotitalousopettaja Pirkko Riihiaho, totesivat yksimielisesti, että Sudeettialueelta löytyivät siisteimmät ja hoideutimmat pihamaat. Myllykallio tarjosi myös monta ilon aihetta ja siellä voitiin niin ikään jakaa kolme I palkintoa. Ajan mukana Myllykallion pihamaat ovat muuttuneet reheviksi puutarhoiksi. Naukio ja Suopelto olivat heikommassa kunnossa, mutta myös näillä alueilla oli palkittavia pihamaita. Siellä täällä kohatasi tarkkailijoita kokonaan viljelemätön peltotilkku. Vaikuttaa siltä kuin peruna- ja kasvimaiden hoito olisi jonkin verran taantunut. Sen sijaan puutarhoista pidetään kyllä hyvää huolta.

Kilpailu oli siitä erikoinen, että kukin yllämainituilla alueilla ja yhtiön talossa asuva otti siihen osaa ilman erityistä ilmoittautumista. Näin ollen osanottajia oli Sudeettialueella 63, Naukiossa 71, Myllykal-

liolla 28 ja Suopellossa 30. Arvostelussa otettiin huomioon pihamaan suunnittelu, siisteys, tehty työmäärä, hyöty- ja koristepuoli sekä takapiha. Arvostelu suoritettiin kahdesti ja maksimipistemäärä oli 600. Palkintoina jaettiin I palk. 3.000, II palk. 2.000 ja III palk. 1.000 markan ostokortit puutarhatyökalujen ostamista varten. Lisäksi jaettiin kehoituspalkintoja, jotka oikeuttavat taimien hankkimiseen yhtiön puutarhoista. — Tulokset:

Tähtee: I palk.: Reino Nygren 565 pist., Matti Siren 550 ja Soini Jäppinen 531. II palk.: Eino Grönroos 490, Unto Kujala 457 ja Uuno Kolanus 452. III palk.: Toivo Tiro 428, Ferdinand Sohlman 402, Usko Saarinen 357 ja Eino Söderström 357.

Naukio: II palk.: Vilho Liimatainen 302 pist., Antti Puranen 301, David Saastamoinen 277, Eetu Laukas 268 ja Emil Lamminpää 266. III palk.: Ferdinand Toivanen 264, Viktor Linden 262, Tauno Hartikainen 262, Vihtori Kunnas 262 ja Heikki Aaltonen 253.

Myllykallio: I palk.: Veikko Nurminen 443 pist., Anton Ahola 435 ja Väinö Kuhanen 423. II palk.: Niilo Nurminen 407. III palk.: Elsa Utriainen 368 ja William Salojärvi 366.

Suopelto: II palk.: Martti Evonen 380 ja Pauli Ström 376. III palk.: Viljo Valttonen 370, Alvar Hyleh 357 ja Tauno Koskivuolle 352 pistettä.

Kehoituspalkinnot: Tähtee: Juho Aalto 356, Martti Rihu 320 ja Pekka Linnankallio 305. Naukio: Fabian Pilssari 250, Manu Kontula 249 ja Väinö Sjöholm 247. Myllykallio: Antti Häkkänen 345, Otto Peuhu 340 ja Kaarlo Tuomi 330. Suopelto: Lauri Tiirikka 345, E. Pöyhönen 340 ja Erkki Fagerholm 335 pistettä.

Myllykalliolla maantien varressa tapaamme näin reheviä pihamaita. Vasemmalla Veikko Nurmisen puutarhan reunustama pihakäytävä ja oikealla naapurin, Väinö Kuhasen puutarhan yltäkyläistä omenasatoa.

*Kilpailun korkeimman pistemäärän
saanut Reino Nygrenin hoidettu
pihamaa Tähteessä.*

*Vieressä: Niinkuin maalaistalon pihamaalla
johtavat ruohoiset polut Anton Aholan piha-
maalla Myllykalliolla ulkorakennukseen ja
siistille takalistolle.*

*Alhaalla vas.: Matti Sirenin pihamaalla Täh-
teessä on perheen nuorin saanut itselleen
oman tuvan.*

*Alhaalla oik.: Soini Jäppisen takapihalla on
kaikki esimerkillisessä järjestyksessä.*

KUUSANKOSKELLA HARRASTETAAN PUUTARHANHOITOA.

Vieraiden esittäessä vaikutelmiaan kesäisestä Kuusankoskesta heiltä ei ole jäänyt huomaamatta tehtaiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat puistot ja asumuksia ympäröivät pienet puutarhat. Nämä antavatkin seudullemme hyvin hoidetun ja viihtyisän leiman ja pehmentävät muutoin jylhän karua maisemaa. Tämä on vuosikymmenien aikana suoritettujen suunnitelmallisen työn ja harrastuksen tulos. Jo vuosisadan alussa kiinnitettiin paikkakunnan kansakouluissa huomiota puutarhaopetukseen. Sitten ovat yhtiön perustamat puutarhat, ns. siirtolapuutarhat, maatalouskerhot ja Kuusankosken Puutarhaseura kukin osaltaan edistäneet harrastusta puutarhanhoitoa ja palstaviljelyä kohtaan. Puutarhaseuran ennen sotia järjestämistä näyttelyistä kilpailuineen muodostui syksyn suurtapauksia, ja maamme johtavat pomologit antoivat niistä aina mitä kiitettävimmän arvostelun. Tämä vuosikymmenien aikana tapahtunut puutarhanhoidon valistus- ja ohjaustyö on luonut vankan pohjan, josta on ollut seurauksena, että nykyisin ylipäänsä jokseenkin jokainen osaa ja haluaa viljellä puutarhaansa, olipa se hänen omansa tai kuuluipa se hänelle luontoisetuna, kuten on laita yhtiön taloissa asuttaessa. Saadaksemme tarkempia tietoja olemme kääntyneet ammattipuutarhurin ja harrastajapuutarhurin puoleen ja haastatelleet heitä.

Ylipuutarhuri Paavo Vuorinen kertoi, että yhtiön puutarhatoiminnassa yhtiön uusien talojen pihamaiden kunnostaminen ja puutarhojen perustaminen on eräs keskeisiä tehtäviä. Puutarha kuuluu aina oleellisena osana asuntoon ja vain sellaisissa tapauksissa, missä maaperä on liian epäkiitollinen ja vaatisi suhteettomia kustannuksia, jää puutarha tekemättä. Joissakin tapauksissa nimenomaan kauneussyistä ja ottaen huomioon asutusalueen yleisvaikutelman on pihamaa voitu suurelta osalta jättää luonnonpuistoksi. Ensinnä suoritetaan perusmuokkaus, jonka jälkeen istutetaan omenapuut ja marjapensaat. Omenapuita istutetaan keskimäärin kolme ja marjapensaita yhdeksän kutakin asuntoa kohti. Omenapuut ovat vakiolajeja, valtion hedelmäkomitean suosittelamia. Näin alkunsa saanut puutarha luovutetaan sitten vuokralaiselle, joka itse saa pitää siitä huolta ja itse myös korjata sadon.

Luvut puhukoot puolestaan tämän toiminnan laajuudesta. Talvisodan jälkeen on istutettu noin 5.600 omenapuita ja 20.000 marjapensasta. Keskuspuutarhan toimesta istutettiin myös Juantehtaan asuintaloihin viime vuonna 500 omenapuita ja 1.500 marjapensasta. Juantehdas on kuitenkin niin pohjoisessa, että on hyvä saada jonkin vuoden kokemus hedelmä- ja marjaviljelyyn menestymisestä, ennenkuin suuremmassa määrin jatketaan aloitettua toimintaa. Tilastotiedoissa pysyäksemme voimme samalla mainita, että keskuspuutarhan toimesta on istutettu kaikkiaan lähes 8.000 koristepensasta, 1.800 puistopuita ja 12,5 kilometriä pensasaitaa.

Eräät ovat siinä määrin innostuneita puutarhaansa, että haluavat mahdollisuuksien mukaan sitä laajentaa. Tämän he tekevät omalla kustannuksellaan saatuaan siihen luvan yhtiöltä. He eivät kuitenkaan saa näitä puita ja pensaita viedä mennessään talosta muuttaessaan, vaan yhtiö korvaa ne käyvän hinnan mukaan, ja seuraavat asukkaat ottavat ne puolestaan hoitoonsa.

Suurinta surua keskuspuutarhalle tuottaa mullan saanti. Sitä tarvitaan paljon, sillä useassa tapauksessa kotipuutarhojen perustaminen vaatii lisämullaa. Viiden viimeisen vuoden aikana on multaa ajettu kokonaista 12.000 kuutiota. Mm. Voikkaalla on kuorittu multa kahden hehtaarin alalta pellosta, joka joutui varastoalueeksi, niin ikään pikkuradan vartta kulkevan uuden maantien pohjan multa. Myös komposteissa tehdään jatkuvasti multaa.

Voitaneenkin sanoa, että sodanaikaiset rappiot on jo saatu korjattua, yleiset puistot, pensasaidat ym. ovat jälleen tyydyttävässä kunnossa ja monien asuntojen yhteydessä olevat keittiökasvi-, marja-, hedelmäpuu- ja kukkaistutukset kertovat uutterista, järjestystä harrastavista asukkaista.

Puutarhanäyttelyä toivotaan.

Turvallisuustarkastaja Paul Andersen, joka neljännesvuosisadan on uutteruudella ja asiantunteumuksella hoitanut puutarhaansa ja sijoittunut puutarhaseuran näyttelyissä ja kilpailuissa aina ensimmäisten joukkoon, kertoi lehdellemme myös kokeuksistaan ja havainnoistaan puutarhaviljelijän työteliäältä mutta mielenkiintoiselta saralta.

Talvisodan pakkaset, kuten hyvin muistamme, oli kova koettelemus omenanviljelijöille. Haastateltavamme 20:sta omenapuustakin säilyi ainoastaan yksi Åkerö. Jotta säästyttäisiin liiallisilta pettymyksiltä, tulisi järjestelmällisesti pyrkiä ainoastaan vakiolajikkeisiin ja samalla kotipuutarhurien tulisi yhä enemmän siirtyä talvilajikkeisiin. Nykyisin omenakanta on aivan liian kesävoittoinen, joten ehkä run-

saastakin omenasadosta ei voida nauttia kuin vähän aikaa. Suuresta kysynnästä johtuen maamme taimistot ovat sotien jälkeen valitettavasti joutuneet myymään heikkojakin taimia, mutta viime aikoina on laatu jälleen parantunut. Mainittakoon, että Skandinavian maissa, joissa puutarhävilkelyllä on paljon vanhemmat ja vankemmat perinteet, taimistot ovat ankaran valvonnan alaisia ja taimet sen mukaisia. Niinpä talvisodan jälkeen Tanskasta saadut taimet osoittautuivat erinomaisiksi.

Yleisenä havaintona voidaan todeta, että puutarhaharrastus paikkakunnalla on lisääntynyt. Näin on tapahtunut ainakin lukumääräisesti, mikä on johtunut vilkkaasta rakennustoiminnasta. On ilahduttavaa todeta, että täällä pidetään puutarhaa elimellisesti kotiin kuuluvana. Puutarha tarjoaa kiinnostavan askartelun, antaa hyötyä ja lisää kodin viihtyisyyttä. Jotta saataisiin jälleen selvä tilannekuva nykyisestä puutarhanhoidon tasosta paikkakunnallamme, olisi toimeenpantava puutarhanäyttely kilpailuineen. Siitä ei muodostuisi ainoastaan puutarhanhoidon ja -tuotteiden katselmus, vaan se olisi samalla opettavainen. Vertailu ja asiantuntijain arvostelut paljastaisivat virheitä, jotka osattaisiin sitten vastaisuudessa korjata. Kilpailu olisi myös sellainen kiihotin, joka panisi kotipuutarhurit yrittämään parastaan. Monen viime vuosikymmenen aikana rakennetun omakotitalon ympärillä on jo sellainen puutarha, jonka tuotteilla voisi mainiosti osallistua näyttelyyn. Siis kokeneen harrastajaviljelijän vakaa toivomus: Ensi syksynä puutarhanäyttely Kuusankoskelle ja kaikki kotipuutarhurit mukaan.

Minä pidän sen ihmisen onnellisena, joka voi nauttia elämästään tekemättä väärin.

Fr. v. Schiller.

Useimmiten nähnet väärän voiton pyytäjän tuholle joutuvaan kuin onnen löytävän.

Sophokles.

Yksi ainoa kirja voi aiheuttaa satojen ihmisten elämän turmion.

Tojohiko Kagava.

Uuden sairaalan harjannostajaiset.

Pohjois-Kymen Sairaalat Oy:n toimesta Kuusankoskelle rakennetun sairaalarakennuksen harjannostajaisia vietettiin syyskuun 12 p:nä. Kysymyksessä olevan sairaalayhtiön muodostavat Kouvolan kaupunki, Kuusankosken, Valkealan, Elimäen ja Jaalan kunnat sekä Kymin Osakeyhtiö. Yhtiön perustamisen aiheutti se, että kun maamme v. 1943 annetulla lailla jaettiin keskussairaaloikiin, pohjoinen Kymenlaakso olisi jäänyt verraten pitkän matkan päähän keskussairaaloista, jotka oli suunniteltu rakennettaviksi Lahteen, Kotkaan ja Lappeenrantaan. Kun tästä olisi koitunut monenlaisia haittoja näiden seutujen sairaanhoito-oloissa, päättivät mainitut kunnat ja Kymin Osakeyhtiö yhteisvoimin ryhtyä toimenpiteisiin oman sairaalan aikaan saamiseksi. Tässä tarkoituksessa perustettiin heinäkuun 21 p:nä 1947 Pohjois-Kymen Sairaalat Oy.-niminen yhtiö, jossa Kuusankosken kunta merkitsi 65 osaketta, Kouvolan kaupunki 39, Valkealan kunta 26, Elimäen kunta 19, Jaalan kunta 8 ja Kymin Osakeyhtiö 10 eli yhteensä 167 osaketta, oikeuttaen kukin osake yhteen sairaansijaan. Kun osakkeiden nimellisarvo oli 300.000 mk, kertyi täten 50.100.000 markan suuruinen osakepääoma, joka sittemmin on korotettu kolminkertaiseksi. Heti alkuun osti yhtiö Kuusankosken kunnalta 32 sairaansijaa käsittävän naistensairaalan ja 37 sairaansijaa käsittävän kulkutautisairaalan henkilökunnan asunto- ym. rakennuksineen. Kun nämä sairaalat eivät kuitenkaan lähimainkaan kyenneet tyydyttämään osakaskuntien sairaalatarvetta, ryhdyttiin kiireellisesti suunnittelemaan suuremman sairaalan rakentamista. Paikaksi hyväksyttiin Parantolamäki Kuusankoskella. Rakennuspiirustukset tilattiin yliarkkitehti Ragnar Wessmanilta. Työt panttiin alulle viime huhtikuun lopulla ja peruskiven laskeminen suoritettiin viime kesäkuun 15 p:nä. Rakennus on sitten noussut nopeasti, mitä todistaa se, että harjannostajaiset voitiin pitää jo 3 kuukauden kuluttua peruskiven laskemisesta.

Uuden sairaalan tilavuus on noin 32.000 m³ sekä lääkäreiden ja muun henkilökunnan asuinrakennusten noin 13.000 m³. Ensimmäisessä rakennusvaiheessa toteutetaan vain varsinaisen sairaalarakennuksen rakentaminen, sillä varojen puutteen takia täytyy suunnitelman toteuttaminen muilta osilta siirtää tuonnem-

Huugo Heiskala.

Topias Kärki.

Taavi Kataja.

Pitkäaikaisesti palvelleita.

TYÖNJOHTAJA TAAVI HUUGO HEISKALA

Kuusankosken Sahalta tulee 13. 11. 51 olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 19. 12. 1888 Iitin Vuolenkoskella. Käytyään kansakoulun hän tuli tilapäiseen työhön Voikan Sahalle, mistä helmikuussa 1906 siirtyi Kuusankosken Sahalle. Siellä hän on vuosien mittaan hoidellut erilaisia tehtäviä ja nimitettiin v. 1921 pitkäaikaisen ja monipuolisen ammattikokemuksensa sekä tunnollisuutensa ansiosta työnjohtajaksi. Nykyisin hän työskentelee kehystehtaan ja höyläämön työnjohtajana.

maksi, toivottavasti ei kuitenkaan kovin kaukaiseen tulevaisuuteen.

Sairaalaan tulee kirurginen osasto, sisätautien osasto ja naistentautien osasto sekä lisäksi röntgentutkimusosasto ynnä laboratoriot ja fysikaaliset ym. osastot. Kirurgiselle osastolle voidaan sijoittaa 35 potilasta, sisätautiosastolle 50 ja naistentautien osastolle 50. Viimeksi mainituista paikoista on 35 varattu synnyttäjiä varten. Sairaala tulee kaikissa suhteissa täyttämään keskussairaaloille asetettavat vaatimukset. Sinne otettane 4 varsinaista sekä mahdollisesti 2—3 apulaislääkäreitä sekä hoito- ym. henkilökuntaa yhteensä 100—125 henkeä.

Rakennuskustannukset ovat tähän mennessä nousseet noin 130 miljoonaan markkaan, johon summaan sisältyvät erinäiset ennakkosuoritukset ja tarveainehankinnat. Ensimmäisen rakennusvaiheen toteuttaminen vaatii kaikkiaan 250—300 milj. mk, ja koko sairaalan kalustoitteen ja välineineen arvellaan tulevan maksamaan 450—500 miljoonaa markkaa.

Heiskalan mieliharrastuksena on ollut oman kodin rakentaminen ja hän on saanutkin sen jo valmiiksi.

KONEENHOITAJA TOPIAS KÄRKI

Voikan Paperitehtaalta tulee 28. 11. 51 olleeksi yhtiön palveluksessa niin ikään 45 vuotta. Hän on syntynyt 25. 9. 1883 Vehkalahdella. Yhtiön palvelukseen hän tuli 24. 1. 1906 Voikan Paperitehtaalle apumieheksi rotatiokoneelle. Sitä ennen hän oli hankkinut elatuksensa enimmäkseen metsätöillä. Muutaman kuukauden katkoa lukuunottamatta hän on yhtäjaksoisesti ollut työssä, koko ajan samalla osastolla. Paperikoneen hoitajaksi hänet nimitettiin v. 1918 ja tässä toimessa hän on edelleenkin.

Vapaa-ajan harrastuksista on hiihto ollut etutilalla, ja vielä 45-vuotiaana hän tuli ensimmäiseksi yhtiön propagandahiihtojen 45-vuotiaitten sarjassa. Nykyisin ovat harrastukset keskittyneet oman kodin rakentamiseen, vaikka ikää onkin jo lähes 70 vuotta.

KONEENHOITAJA TAAVI KATAJA

Kymin Paperitehtaalta tulee 27. 12. 51 olleeksi samoin 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 31. 12. 1888 Iitissä. Työnsä yhtiössämme hän aloitti v. 1904 Kuusankosken Paperitehtaalla, missä työskenteli vuoteen 1908, jolloin muutti Hovinmaalle. Sieltä vuoden 1910 lopulla palattuaan hän tuli takaisin yhtiömme palvelukseen, tällä kertaa Kymin Paperitehtaalle, missä sitten onkin yhtäjaksoisesti

Hugo Paavola.

Juho Jaakko Rantanen.

August Jokinen.

ollut. V. 1914 hänet nimitettiin varakoneenhoitajaksi ja kaksi vuotta myöhemmin vakinaiseksi.

Kataja on kokenut ammattimies ja tunnollinen tehtävissään, ja kun hän lisäksi omaa "lupsakan" luonteen, on hän pidetty sekä esimiestensä että työtoveriensa keskuudessa.

KONEENHOITAJA HUGO PAAVOLA

Kymin Paperitehtaalta tulee 28. 11. 51 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 3. 2. 1890 Vehkalahdella ja tuli yhtiömme palvelukseen v. 1910 paperiosastolle. Käytyään läpi kaikki asteet paperikoneella hänet nimitettiin v. 1917 koneenhoitajaksi. Vuonna 1928 hän oli vajaan vuoden toimesta Porin paperitehtaalla, mutta palasi takaisin yhtiömme palvelukseen Kymin Paperitehtaalle, missä edelleenkin työskentelee koneenhoitajana.

PAPERINLASTAJA JUHO JAAKKO RANTANEN

Kymin Paperitehtaalta tulee 23. 12. 51 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 22. 7. 1881 Urjalassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 1. 11. 1911 työnjohtajaksi Aholan kartanoon, ja kun Savontalo ja Ahola v. 1914 yhdistettiin, hän toimi työnjohtajana molemmissa kartanoissa. V. 1931 hän siirtyi Kymin Rakennusosastolle ja sieltä pari vuotta myöhemmin nykyiseen toimeensa Kymin paperivarastolle.

Rantasen vapaa-aikojen harrastuksiin kuuluivat nuorempana metsästyks ja kalastus sekä varsinkin puutarhanhoito.

TYÖNJOHTAJA AUGUST HJALMAR JOKINEN

Kymin Talousosastolta tulee 31. 12. 51 olleeksi yhtiön palveluksessa 40 vuotta. Hän on syntynyt 10. 3. 1878 Karkussa. Ennen yhtiömme palvelukseen tuloaan hän oli mm. oleskellut Amerikassa kolme vuotta. Sieltä palattuaan hän työskenteli Tampereella poliisilaitoksen palveluksessa v:een 1912, jolloin tuli yhtiömme palvelukseen portinvartijaksi. Tässä toimesta hän oli helmikuun 4 p:ään 1918, jolloin hänet siirrettiin tehtaamme laajennettuihin poliisivoimiin ratsupoliisiksi. Työnjohtajana hän on ollut v:sta 1920 lähtien.

Nuorempana oli työnjohtaja Jokinen mukana urheiluharrastuksissa ja etenkin kuulantyyttö kiinnosti häntä. Niinikään on kotipuutarha ollut ja on edelleenkin hänen vapaa-aikojensa harrastuksen kohteena.

*Yhtiön johto pyytää kauttamme kiittää kaikkia edellä mainittuja työn veteraaneja uskollisesta uuras-
tuksesta yhtiön ja samalla koko yhteiskunnan hyväksi ja toivottaa heille parhainta onnea ja menestystä tulevien vuosien varalle.*

Lehtemme seuraava numero

ilmestyy hyvissä ajoin ennen joulua. Siihen tarkoitetut kirjoitukset ja kuvat pyydetään lähettämään marraskuun 15. päivään mennessä.

MERKKIPÄIVYÄ

75-VUOTIAS.

Ent. portinvartija Juho Nestor Saarelainen 13. 11. 51. Hän on syntynyt Iitin pitäjän Lyöttilän kylässä. Oltuaan ensin metsä- ja maataloustöissä hän tuli 6. 11. 1910 yhtiöme palvelukseen Ulkotyöosastolle, mistä pari vuotta myöhemmin siirtyi lastaus- ja purkauspuolelle varastomieheksi. Elokuussa 1918 hänet kutsuttiin poliisilaitoksen palvelukseen ja määrättiin ns. liikkuvan poliisin miehistöön. Portinvartijaksi hänet siirrettiin syksyllä 1920 ja tässä toimesa hän oli yhtäjaksoisesti viime heinäkuuhun saakka, jolloin siirtyi eläkkeelle. Nuorempana Saarelainen oli innokas metsä- ja kalamies.

70-VUOTIAS.

Rasvaaja Antti Albin Nurminen, Voikan Puuhiomolta, 18. 11. 51. Hän on syntynyt Heinolassa ja tullut yhtiöme palvelukseen v. 1907 Voikan Ulkotyöosastolle. Nykyisessä toimesaan hän on ollut vuodesta 1918 lähtien. Nurmisen vapaa-ajan harrastuksia ovat aikaisemmin olleet metsästys ja kalastus sekä penkkiurheilu.

60-VUOTIAITA.

Putkiseppä Sulo Toivo Lahti, Kymin Korjauspajalta, 14. 11. 51. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiöme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1903 ja on työskennellyt eri osastoilla. Nykyisessä toimesaan hän on ollut vuodesta 1918. Nuorempana Lahti oli innokas metsästäjä ja kalastaja. Viime vuosien kuluessa on tullut rakennetuksi oma talo ja sen kunnossapidossa riittääkin mieluisaa puuhailua vapaa-aikoina. Yhteisistä riennoista mainittakoon, että Lahti on kuulunut Kuusankosken kirkkoneuvostoon 14 vuotta.

Siivooja Hilda Maria Pakarinen, Voikan Talousosastolta, 17. 11. 51. Hän on ollut yhtiön palve-

luksessa 12 vuotta ja työskennellyt koko ajan lääkärin vastaanottohuoneen siivoojana. Syntymäseudultaan Leppävirroilta lähdettyään hän ansaitsi toimeentulonsa "herrasväkeä palvelemalla", kuten hän itse sanoo. Kuusankoskelle hän muutti v. 1923, kun miehensä tuli tänne työhön. Hänen nykyisistä harrastuksistaan mainittakoon käsityöt, jotka häntä eniten kiinnostavat.

Tohtori Georg (Göran) Viktor Waenerberg 30. 11. 51. Hän on syntynyt Kuopiossa, tullut ylioppilaaksi Oulun ruotsalaisesta lyseosta 1910 ja suorittanut lääket. lisensiaattitutkinnon 1920. Voikan tehtaan lääkärinä hän on toiminut v:sta 1921 lähtien ja suorittanut kolmen vuosikymmenen aikana suuriarvoisen työn tämän tehdasseudun terveyden- ja sairaanhoidon hyväksi. Hänen lääkärintoiminnalleen on ollut ominaista, paitsi taitavuus, myös tinkimätön velvollisuudentunto ja uhrautuvaisuus. Suuresta työtaakastaan huolimatta hän on ennättänyt specialisoi-tua lastentauteihin. Hänen aloitteestaan perustettiin jo 1927 Voikan tehtaan neuvonta-asema, nykyisen lastenneuvolan edeltäjä ja esikuva. Se oli laatuana ensimmäinen koko maakunnassa ja saavutti pian äitien täyden luottamuksen ja seurauksena oli pienten lasten oikeiden hoitotapojen tunnetuksi tuleminen ja sairauksien sekä kuolleisuuden väheneminen. Hän on myös merkittävällä tavalla vaikuttanut Kuusankosken keuhkotautiparantolan, kulkutautisairaalan ja naisten sairaalan perustamiseen. Tohtori Waenerbergillä onkin ollut alansa kysymyksissä keskeinen asema paikkakunnan kunnallisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä. Hän on toiminut kunnan lastenkodin lääkärinä 1924—33, kansakoululääkärinä 1925—41, terveydenhoitolautakunnan jäsenenä 1923—33 ja 1939—48, keuhkotautiparantolan rakennuslautakunnan jäsenenä 1929—32 ja parantolan johtokunnan puheenjohtajana 1933—48 sekä Mannerheimliiton Voikan paikallisosaston puheenjohtajana v:sta 1921 lähtien ja osaston lääkärinä 1921—49. Maanpuolustustyö

Juho Saarelainen.

Antti Nurminen.

Sulo Toivo Lahti.

Hilda Pakarinen.

G. Waenerberg.

Björn Nygren.

K. Gardemeister.

on ollut hänelle läheinen. Jo nuorena lääketieteen kandidaattina hän toimi vapaussodassa kenttäsaaralan lääkärinä, Kymintehtaitten sk:n lääkärinä hän oli 1922—41, Kymenlaakson sk.-piirin lääkärinä 1930—35 ja Kuusankosken Rintamamiesyhdistyksen puheenjohtajana 1938—44. Talvisodassa hän toimi kenttäsaaralan ja sodan päätyttyä sotasaaralan lääkärinä sekä jatkosodan aikana Pohjois-Kymenlaakson sk.-piirin lääkärinä. Lääkintämajuriksi hänet ylennettiin 1943. Ansoistaan hän on saanut useita kunniamerkkejä. Hän on Suomen Lääkäriliiton, Suomen Lääkäriseuran ja erittäin muitten alansa yhdistysten jäsen. Hän on tehnyt kolme opintomatkaa Saksaan. Erikoisharrastukset kaunokirjallisuus ja kukkienviljely.

Konttoristi Björn Viking Nygren, Pääkonttorista, 30. 11. 51. Hän on syntynyt Vaasassa, missä kävi 7 luokkaa sikäläistä ruotsalaista lyseota ja ruotsalaisen kauppakoulun. Oltuaan Singerin ja Vaasan Terästeollisuus Oy:n palveluksessa hän tuli virkailijaksi Kymin Osakeyhtiöön 19. 5. 19. Aluksi hän toimi tilastollisella ja sittemmin kirjanpito- ja metsäosastolla hoitaen nykyisin mm. eläkeasioita. Hän on innokas maalaustaiteen harrastaja, ja vuosikymmenien kuluessa hän on maalannut suuren joukon pääasiassa Kuusankoski-aiheisia tauluja öljy- ja vesivärein. Hänen töitään on usein ollut näytteillä paikakunnan taiteenharrastajain järjestämässä näyttelyissä. Myös monen tšekäläisen kodin seinillä on hänen maalauksiaan. Milloin ilmat eivät suosi maala-

mista, hän puuhailee postimerkkikokoelmansa parissa.

Kirvesmies Kaarle Gardemeister, Kymin Rakennusosastolta, 18. 12. 51. Hän on ollut yhtiön palveluksessa eri osastoilla yhteensä noin 30 vuotta ja rakennusosastolla yhtäjaksoisesti vuodesta 1932 lähtien.

50-VUOTIAITA.

Automestari Aksel Starck, Kuljetusosastolta, 12. 11. 51. Hän on syntynyt Kuusankoskella ja tullut yhtiön palvelukseen oppipojaksi Kymin Korjauspaljalle 11. 5. 16. Oppiajan päätyttyä hän toimi viilajana samalla osastolla vuoteen 1919, jolloin siirtyi Talousosastolle henkilöauton kuljettajaksi. Asevelvollisuutensa suorittuaan hän palasi takaisin entiselle osastolleen auton asentajaksi ja nimitettiin heti sotien jälkeen autokorjaamon mestariksi. Erittäin taitavana ja rehtinä ammattimiehenä hän on saavuttanut sekä esimiestensä että alaistensa luottamuksen. Hänen vapaa-ajan harrastuksistaan mainittakoon palokuntatyö ja hän on kuulunutkin tehtaan palokuntaan lähes 26 vuotta.

Koneenhoitaja Uno Yrjö Hautaniemi, Kymin Paperitehtaalta, 7. 12. 51. Hän on syntynyt Orimattilassa ja tullut yhtiömme palvelukseen v. 1918 Voikan Rakennusosastolle, mistä myöhemmin siirtyi Voikan Paperiosastolle. Oltuaan välillä 4 vuoden ajan Porin ja Frenckellin paperitehtailta hän palasi

Aksel Starck.

Yrjö Hautaniemi.

Oliver Kajander.

Työmatkatapaturmat.

Viime vuoden tapaturmatilastojen mukaan jakaantuivat Kymin Oyn piirissä sattuneet työtapaturmat seuraavasti:

- Koneitten ja laitteitten aiheuttamia 4,64 %.
- Henkilön itsensä tavalla tai toisella aiheuttamia 87,57 %.
- Työmatkatapaturmia 7,79 %.

Mitkä ovat työmatkatapaturmia? Tapaturmavaakuutuslain 4 § määrittelee: Työmatkatapaturmalla tarkoitetaan tässä laissa tapaturmaa, joka aiheuttaen ruumiinvamman on kohdannut työntekijää matkalla asunnosta työpaikalle tai päinvastoin.

Uskomattomalta tuntuu, että lukuisat koneet ja laitteet, joiden parissa työskennellään jopa 24 tuntia vuorokaudessa, aiheuttavat onnettomuuksia vähemmän kuin työmatkat, joilla viivytään vain hetkinen.

Työmatkatapaturmakartasta, jota on pidetty 1.11.49—31.12.50 välisenä aikana, selviää, että työmatkoilla sattuneita tapaturmia aiheuttivat:

- Polkupyörällä ajo 45 tapausta.
- Liukastuminen, kaatuminen 12 tapausta.
- Potkukelkalla ajo 3 tapausta.
- Päälleajo 2 tapausta.

Yllä olevasta selviää, että polkupyörä on suurimmalta osalta syyllinen työmatkatapaturmiin. Sodan jälkeen on pyörien lukumäärä suuresti lisääntynyt, mutta vastaavassa suhteessa ovat myös näillä sattuneet onnettomuudet kasvaneet. Pitkien matko-

jen takia joutuvat monet käyttämään polkupyörää, mutta hyvät pyöräilijät, miten on liikenneohjeiden tuntemisen ja niiden noudattamisen laita? Tässä suhteessa rikotaan paljon ja sen takia onkin jälleen syytä painaa mieleen seuraavat ohjeet:

1. Pysyttele aina tien tai kadun oikealla puolella ja varmistaudu sivuuttaessasi siitä, että ajotie on selvä. Älä aja ryhmissä rinnakkain, vaan peräkkäin, ja vältä ruuhkautumista.

2. Väistä vastaantulevaa ajoneuvoa aina oikealle ja sivuuta samaan suuntaan ajava vasemmalta. Aja aina suoraan äläkä mutkitellen.

3. Jos poikkeat ajosuunnastasi, anna aina merkki kääntymisestä. Seisovan ajoneuvon ohi on ajettava varoen.

4. Oikealle kääntyessä tee jyrkkä kaarros, vasemmalle loiva.

5. Älä milloinkaan riipu kiinni kulkevissa ajoneuvoissa äläkä vedätä niillä itseäsi.

6. Aja vain sellaisella nopeudella, että varmasti hallitset vaarallisimmatkin tilanteet. Porteista, piholta ja sivuteiltä on ajettava valtaväylille varoen. Tehdasalueet ovat vaarapaikkoja, joissa on noudatettava liikenneohjeita.

7. Huolehdi siitä, että pyöräsi on aina kunnossa. Epäkunnossa olevat jarrulaitteet, venyneet ketjut, irtaantunut ohjaustanko yms. ovat vaaraksi itsellesi ja muille. Pyöräsi on varustettava kunnollisella soit-

16. 7. 24 takaisin yhtiömme palvelukseen silinterimieheksi Kymin Paperitehtaalle. Koneenhoitajaksi hänet nimitettiin v. 1932 ja siinä toimessa hän on edelleenkin. Hautaniemi oli v. 1950 mukana yhtiön järjestämällä 3 viikkoa kestäneellä retkellä Englannissa tutustumassa sikäläiseen teollisuuteen.

Kehystehtaan työläinen Kerttu Ilona Lampinen, Kuusankosken Sahalta, 12. 12. 51. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen 4. 2. 51 kehystarpeitten leikkaajaksi Kuusankosken Sahalle, missä edelleenkin työskentelee.

Koneenhoitaja Julius Oliver Magnus Kajander, Kymin Paperitehtaalta, 25. 12. 51. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen 14. 5. 19 prässi-pojaksi Kuusankosken Paperitehtaalle. Käytyään läpi kaikki asteet paperikoneella hänet nimitettiin 1. 6. 47 koneenhoitajaksi. Kajanderin vapaa-ajan harrastuksista mainittakoon erikoisesti musiikki. Jo koulupoikana hän kuului torvisoittokuntaan ja suojeluskunnan torvisoittokunnassa hän oli mukana yli 20 vuotta. Myös sk:n mieskuoroon hän kuului. Kuusankosken Mieslaulajien jäsenenä hän on ollut kuoron perustamisesta lähtien. Kajanderin muista harrastuksista mainittakoon koirankasvatus. Hän on Suomen Kennelliiton jäsen ja on kasvattanut suomalaisia pystykorvia. Hän on myös innokas metsämies ja oli mukana Metsästyskerho Paukkua perustettaessa.

KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIPAINO.

60-VUOTIAS.

Tahvo Viiliäinen.

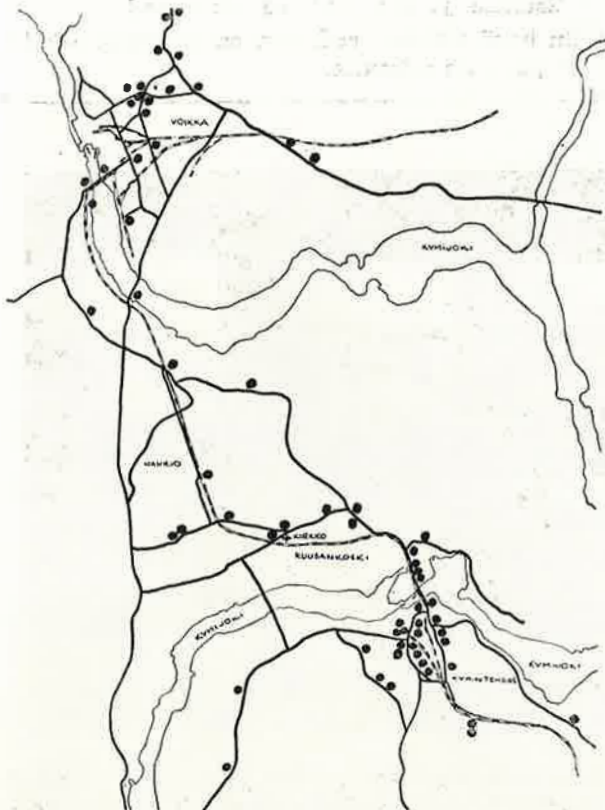
Sitomon mestari Tahvo Fredrik Viiliäinen 14. 10. 51. Hän on syntynyt Leppävirroilla, mutta muutti jo nuorena Helsinkiin ja suoritti ammattiopin Otavan kirjapainossa v. 1911—15. Sen jälkeen hän työskenteli pari vuotta Pietarissa konttorikirjatehtaassa ja kotimaahan palattuaan muutaman vuoden jälkeen Helsingissä. Nykyiseen toimeensa sitomon mestariksi Kouvolan Kirja- ja Kivipainoon hän tuli v. 1921.

tokellolla ja takapyörän lokasuojan alaosa maalattava valkoiseksi. Pimeänä aikana kuuluvat valot ja kissansilmä pyörän varusteisiin.

Jos näitä ohjeita olisi noudatettu, ei tilanne olisi niin synkkä kuin mitä se nykyisin on. Ottakaamme tästä puolin neuvot varteen.

Myöskin liukastuminen ja kaatuminen saa paljon vahinkoja aikaan. Syksy on tullut, talvi lähestyy ja tuo mukanaan pimeyden ja liukkauden. Pimeyden voittamiseksi me toivomme kunnon katuvalaistusta ja liukkauden torjumiseksi kulkuväylien hiekoittamista. Jokainen tietänee kokemuksesta, että paikkakuntamme tiet ovat joskus olleet miltei kuin luistiratoja.

Missä ovat sitten ne paikkakuntamme vaarapaikat? Tapaturmapaikat jakaantuvat tasaisesti kulkuteitten varsille ja on vaikeata tarkoin määritellä, missä ne ovat. Väitetäänhän, että tunnetuissa vaarakohteissa harvemmin sattuu onnettomuuksia, koska niissä jokainen tietää olla varovainen. Sittenkin pidämme vaarallisimpana alueena sahan portin ja klubin portin välistä tietä ja siltoja. Tällä alueella on sattunut jo tarpeeksi paljon onnettomuuksia, joten kulkijalta vaaditaan tarkkaa huomiokykyä ja harkintaa. Niin Kymintehtaan—Kuusankosken kuin myös Voikan puolella tapahtuu sekä työhön menon että työstä paluun aikana ruuhkautumisia, joiden aiheuttamista jokaisen pitäisi koettaa omalta osaltaan välttää, sillä ne juuri ovat niitä vaaratilanteita, jotka saattavat muodostua kohtalokkaiksi.

Ylläolevassa kartassa 1.11.49—31.12.50 välisenä aikana tapahtuneet työmatkatapaturmat merkitty pisteillä.

Insinööri Rafael Sittkoff.

4. 10. 51 kuoli Kuusankoskella äkkiä työpöytänsä ääreen insinööri Rafael Sittkoff vajaan 50 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt helmikuun 16 p:nä 1902 Turussa. Käytyään 5 luokkaa Ruotsalaista Normaaliylyseota Helsingissä hän jatkoi opintojaan Tekniska Läroverket'issä valmistuen insinööriksi v. 1923. Sen jälkeen hän työskenteli mm. Viipurin kaupungin sähkölaitoksella 13 vuotta ja Helsingin sähköntarkastuslaitoksella vuoden verran ja astui 1. 2. 45 Kymmin Oy:n palvelukseen jakeluinsinööriksi yhtiön sähköosastolle. Tässä virassa hän oli kuolemaansa saakka. Hänen muista tehtävistään mainittakoon, että hän kuluvaan vuoden alusta kuului jäsenenä Kuusankosken kunnan teknillisten laitosten johtokuntaan.

Insinööri Sittkoff nautti etevänä, monipuolisen kokemuksen saaneena sähköalan ammattimiehenä suurta luottamusta. Luonteensa puolesta hän oli sekä virkatoveriensä että alaistensa keskuudessa hyvin pidetty.

Vainajaa jäivät lähinnä suremaan puoliso ja kaksi lasta.

Liikenneaiheinen kirjoituskilpailumme

ei pidennetystä kilpailuajasta huolimatta tuottanut toivottua tulosta, joten palkintolautakunta ei ole katsonut voivansa lainkaan jakaa palkintoja, vaan pyytää vain täten kiittää kilpailun ainoaa osanottajaa hänen osoittamastaan harrastuksesta. Lukijamme lie nevät pitäneet tehtävää liian vaikeana, mistä osanoton vähyyks nähdäksemme on johtunut. Ehkä yrityksestämme on kuitenkin asialle ollut edes jotain hyötyä.

Sananen *STRUUMASTA* ja sen torjunnasta.

Yleisestihän tunnetaan struumaksi nimitetty sairaus ja sen omalatuinen esiintyminen. Sitähän esiintyy muutamilla paikkakunnilla hyvinkin runsaasti, kun taas toisilla tavataan vain harvoja tämänlaatuisia tautitapauksia.

Yleisellä nimellä struumaksi kutsutut sairaudet johtuvat kilpirauhasen sairaalloisista muutoksista tai sen toiminnan häiriöistä. Kilpirauhanenhan taas puolestaan on perin tärkeä elin, koska se toimii ihmisiin perusaineenvaihdunnan säätäjänä. Ja toisaalta taas normaali aineenvaihdunta on suurelta osalta säännöllisten ruumiintoimintojen perusedellytys.

Mutta pystyäkseen täyttämään tehtävänsä ja toimiakseen normaalisti kilpirauhanen tarvitsee jatkuvasti jodia, jota tavallisesti saadaan juomavedestä tarpeellinen määrä. Mutta syystä taikka toisesta muutamien paikkakuntien juomavedestä jodi puuttuu, mistä johtuen sillä paikkakunnalla esiintyy tavallista runsaammin struumaa. Näin on myöskin laita Kuusankoskella, ja sen vuoksi on meidän jokaisen ryhdyttävä torjumaan tätä sairautta.

Mutta millä tavoin se on mahdollista?

Jokaisen ulottuvilla on eräs varsin yksinkertainen keino, jolla voimme ehkäistä struumasairauksien syntymistä. Se on jodipitoinen suola, jota on kauppoista saatavana.

Siis perheenemännät, menkää jo huomenna ostamaan jodipitoista suolaa! Eikä riitä, että ostatte sitä,

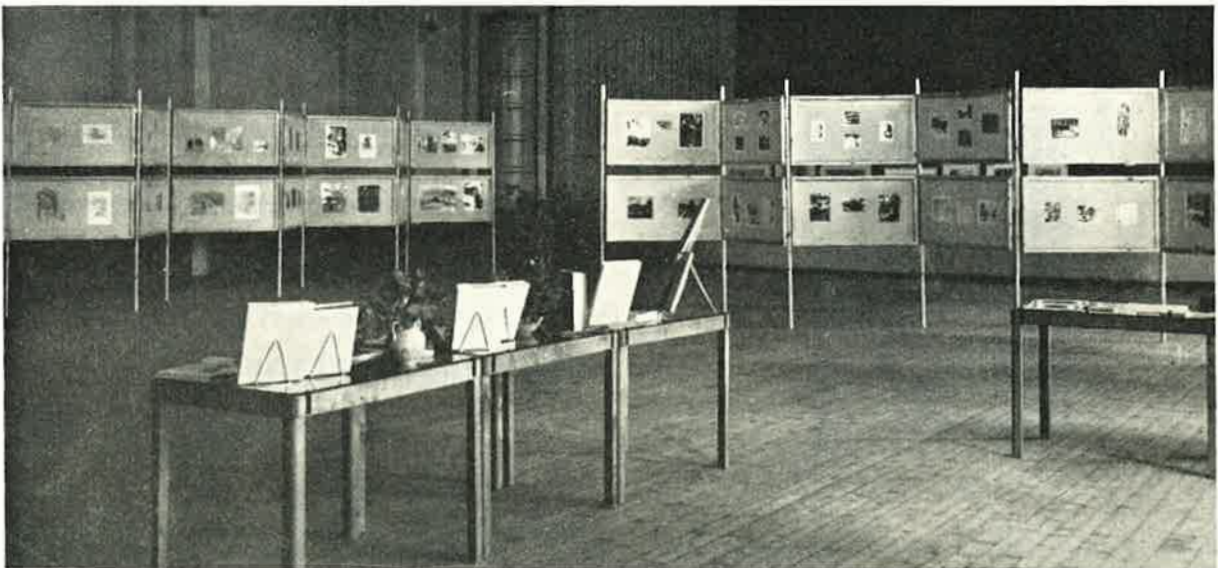

Sosiaaliosaston toimesta pidettiin elokuussa neljä päivää kestävä vuodevaatekurssit. Osanottajia oli 12. Kurssilla valmistettiin peitteitä ja patjoja, kuten kuvasta näkyy. Opettajana toimi kotitalousopettaja Pirkko Riihiaho.

vaan käyttäkää sitä jatkuvasti sekä ruoan valmistuksessa että pöytäsuolana. Se on hieman kalliimpaa kuin tavallinen suola, mutta onhan terveyskin monta kertaa kalliimpi muita arvoja.

Siis vielä: kaikki yhdessä torjumaan struumaa käyttämällä jodipitoista suolaa!

On hyvä muistaa, että aina on helpompi ehkäistä kuin parantaa sairautta!

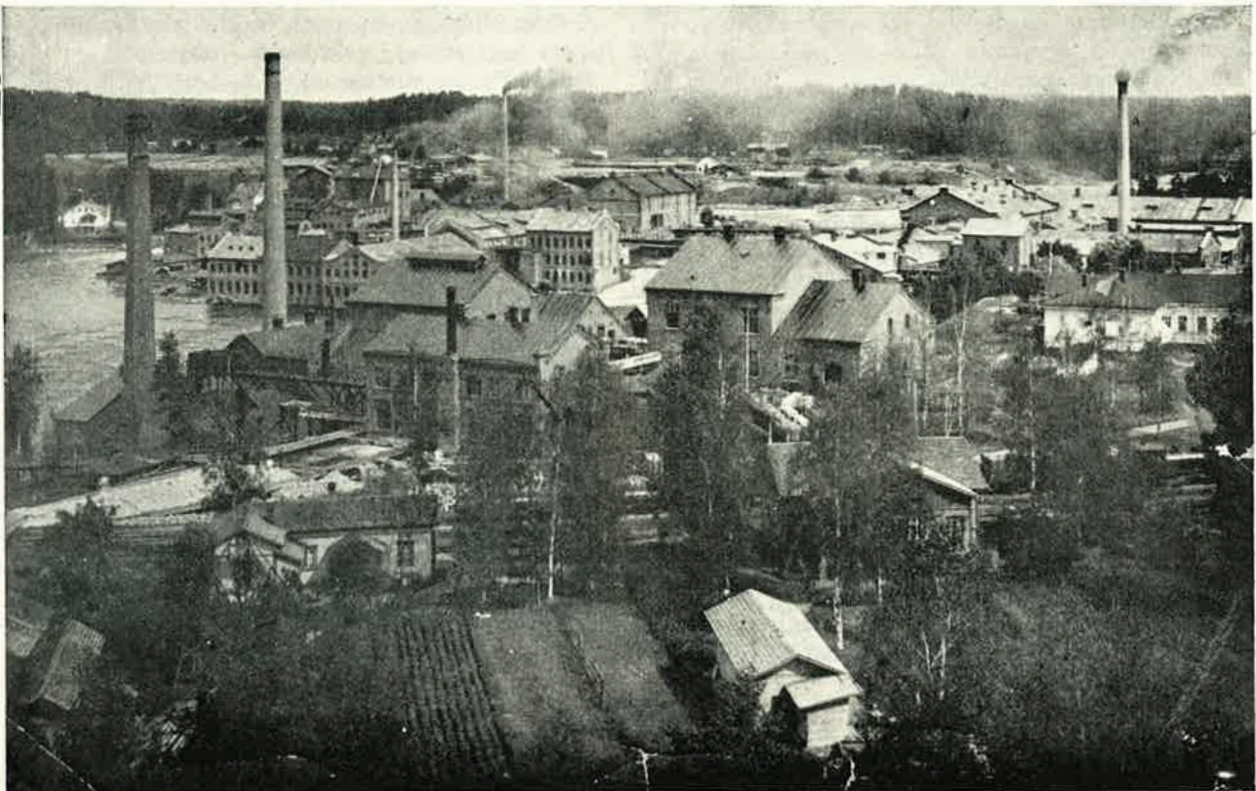

Suomen Taideakatemian järjestämä taidenäyttely "Suomalaista grafiikkaa vuosilta 1895—1951" oli esillä Kuusankosken seuratalossa syyskuun 26.—28. p:nä. Näyttelyn paikallisena järjestäjänä toimi Kuusankosken Taideseura. Tämä korkeatasoinen näyttely antoi valaisevan läpileikkauksen maamme graafisesta taiteesta Edelfeltistä ja Gallen-Kallelasta tämän hetken nuoreen taiteilijapolveen saakka. Näyttelyssä kävi yli 800 katsojaa.

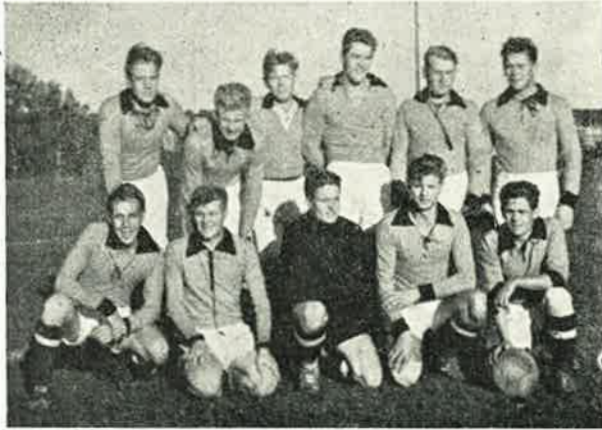
Vanhat kuvat kertovat . . .

Kymintehtaan tienoo nykyisen spritehtaan paikalta katsottuna, yläkuvassa ennen vuosisadan vaihdetta ja alakuvassa vuoden 1910 paikkeilla. Kehityksen kulkua todistavat mm. lisääntyneet savupiiput. Kuvat on käytettäviksemme antanut neiti Alma Virta, joka monasti ennenkin on lehtämme vanhoilla kuvilla muistanut.

Yhtymämme jalkapallomestaruuden

voitti jälleen Kymintehdas-Kuusankoski.

Mestaruuden saavuttanut Kymintehtaan—Kuusankosken joukkue.

Yhtymämme tämänvuotisiin jalkapallomestaruuskilpailuihin olivat ilmoittautuneet Halla, Högfors, Kymintehdas—Kuusankoski, Salon Valimo ja Voikka. Keväällä suoritettussa arvonnassa joutuivat alkueluissa selvittämään välinsä Högfors ja Kymintehdas—Kuusankoski sekä Halla ja Salo Voikan päästessä suoraan loppuotteluihin. Ky-Kuu voitti Högforsin sen kotikentällä vain 2—1, mutta Halla peittosi kotonaan Salon peräti 11—0. Kun hävinnyt putosi pois pelistä, selviytyivät loppuotteluihin Voikan lisäksi Halla ja Ky-Kuu. Näiden kolmen joukkueen oli sitten pelattava keskenään yksinkertainen sarja yhtymän mestarin selville saamiseksi.

Loppuottelut suoritettiin Kuusankosken uudella ruohokentällä syyskuun 22 ja 23 p:nä. Lauantaina joutuivat arvan perusteella vastakkain Halla ja Ky-Kuu. Viileähkö tuuli puhalsi kentän pituussuuntaan, ja Ky-Kuu valitsi tietenkin myötätuulen voitettuaan teikkauksen. Ottelusta muodostui tasaväkinen ja tiukka ja kummallakin puolella oli siinä yhtä suuret mahdollisuudet voittaa. Ky-Kuu hallitsi ottelua hienokseltaan ensimmäisellä puoliajalla ja saikin 15 min. kuluttua maalin oikean välihyökkääjän Matti Frimodigin laukaistua voimalla pallon pömpelin vasempaan yläkulmaan. Toisella puoliajalla Halla painosti sinnikkäästi, mutta sillä oli epäonnea yrityksissään. 20 min. kohdalla Ky-Kuu sai tilaisuuden lisätä maalilukuaan rangaistuspotkulla, mutta pallo ammuttiin yli. Peliä käytiin sitten kotvan aikaa Ky-Kuu:n kenttäpuoliskolla ja 5 min. ennen ottelun päättymistä onnistui Hallan vasemman välihyökkääjän Korttilan kaukolaukauksella toimittaa pallo vastustajan verkkoon. Ky—Kuu:n maalivahti Makkonen yritti saada kätensä eteen, mutta kun pallo melkein "nuolaisi" poikkihirttä, ei yritys onnistunut. Ottelun luultiin jo päättyvän tasapeliin, mikä olisi ollut-

kin oikeudenmukainen ratkaisu, mutta parin minuutin kuluttua Ky—Kuu tekaisi voittomaalin. Sen isä oli oikea laitahyökkääjä Koste, joka sai vasemmalta laitahyökkääjältä Väärälältä mainion syötön rangaistusalueen puoliväliin. Lopputulokset olivat siten 2—1 Ky—Kuu:n hyväksi. Onnistuneena erotuomarina toimi Puhdin P. Salomaa. Parhaina palkittiin tässä ottelussa molemmat keskustuet, Ky—Kuu:n Teppo Frimodig ja Hallan Ylönen.

Sunnuntaina klo 12 astuivat areenalle ensin Halla ja Voikka. Kovasti yritettiin tässäkin ottelussa, jonka taso ei kuitenkaan kohonnut edellisenä päivänä nähdyn veroiseksi. Maaleja ei vain tahtonut tulla millään, ja kului kokonaista 33 min., ennenkuin pää aukesi. Tällöin Hallan vasen tuki Koponen kuljetti palloa ja antoi sitten onnistuneesti oikealle laitahyökkääjälle Kalliolle, joka sujautti sen määräraikkaan. 36 min. kohdalla Hallan Korttila, joka nyt pelasi oikeana välihyökkääjänä, kartutti joukkueensa maalitiliä, ja minuutin kuluttua teki keskushyökkääjä Laine saman tempun ampumalla kohti maalivahtia, jonka käsissä pallo ei kuitenkaan pysynyt. Myös Voikkaalla oli moniaita mainioita tilaisuuksia, mutta pallo laukaistiin ratkaisevalla hetkellä karkeasti ohi. Puoliajan päättyessä oli Hallalla siten vakuuttava johto 3—0. Tulos tuntui hätkähdyttävän voikkaalaisia, jotka toisella puoliajalla panivat tuulemaan ja olivatkin vähällä aiheuttaa ällikkään satamakaupungin pojille. 6 min. kohdalla Voikka sai rangaistuspotkun. Smed ampui, mutta pallo pomppasi maalivahdista takaisin kentälle, josta Smed pisti sen lopullisesti verkkoon. Halla vastasi tähän kuitenkin jo 5 min. kuluttua, jolloin Kallio ehätti tavoittamaan Voikan oikean puolustajan omalle maalivahdille tarkoittaman pallon ja antoi sille lisävauhtia sivu Kaukolan. Vaikka tilanne oli jo 4—1 Hallan hyväksi, ei Voikka häkeltynyt, vaan yritti väellä ja voimalla kaventaa rakoa. Ja siinä se onnistuikin. 33 min. koh-

Hallan joukkue.

dalla nähtiin Sipolan tuloksellinen laukaisu ja 5 min. myöhemmin oli tilanne Saarelan ansiosta 4—3. Voikkaalla oli vielä mahdollisuuksia tasoittaa, jopa menä johtoonkin, mutta onnea puuttui. Ei Hallakaan toimeettomana ollut, ja sitä "tuurasikin" paremmin, sillä hieman ennen loppuvihellystä onnistui Korttilan suurentaa Hallan voittomarginaalia. Hallan voitto 5—3 oli ansaittu. Erotuomari U. Savolainen Utista ei vielä omaa tarpeellisessa määrin kokemusta, joten ratkaisut usein jäivät sattumanvaraisiksi. "Pyttykerho" katsoi parhaimmiksi pelaajiksi Hallan Korttilan ja Voikan Veikko Arangon, joka aluksi pelasi keskustukena, mutta myöhemmässä vaiheessa vasempana sellaisena.

Klo 16,30 alkoi viimeinen ottelu, jossa vastakkain olivat Ky—Kuu ja Voikka. Kummallakin joukkueella oli teoreettinen mahdollisuus saavuttaa mestaruus. Ky—Kuu oli kuitenkin sikäli paremmassa asemassa, että tasapelikin olisi taannut sille voiton, kun taas Voikan olisi pitänyt saada molemmat pisteet ja lisäksi vielä tarpeeksi suurella maalierolla. Voikka aloitti lupaavasti, sillä 12 min. kuluttua se johti 2—0. Ensimmäisen maalin teki Rinne 10 min. kohdalla ja toisen Smed rangastuspotkusta 2 min. myöhemmin. Ky—Kuu tointui kuitenkin pian säikähdyksestä ja 19 min. kohdalla toimitti Erkki Aranko Kosteelta saamansa pallon pienestä kulmasta kauniisti ohi Kaukolan. 32 min. kohdalla oli Ky—Kuu:lla vuorostaan rangastuspotku, joka Matti Frimodigin suorittamana johti tasapeliin 2—2. Se jäikin puoliajan tulokseksi. Peliä jälleen jatkettaessa teki Ky—Kuu onnistuneen vedon siirtämällä keskustukensa Teppo Frimodigin etulinjaan. 15 min. kohdalla hän syötti harkitusti Erkki Arangolle, joka ei aikailut ampuaan ja niin tuli Ky—Kuu:lle johtomaali. 26 min. kohdalla toinen Frimodig, nimittäin Matti, teki todellisen taitomaalin, ottelun kauneimman, ja numerot osoittivat 4—2 Ky—Kuu:n hyväksi. Ottelu, jossa tähän mennessä oli nähty parempaa peliä kuin kahdessa edellisessä, alkoi nyt menettää mielenkiintoaan. Voikkaalaisia vaivasi kaikesta päättäen uskon puute, jota paitsi aikaisempi ottelu tuntui sinä määrin jäsenissä, että se vei halun raatamiseen. Kun ei vastapuolikaan saanut enää maaleja, jäi 4—2 lopputulokseksi ja Kymintehdas—Kuusankoski oli jälleen saanut nimiinsä yhtymän jalkapallomestaruuden. Oikeutta jakoi tässä ottelussa P. Salomaa ja teki sen

Voikan joukkue.

Vauhdikas tilanne Ky—Kuu:n maalin edustalla.

nytkin kaikin puolin taitavasti ja tasapuolisesti. Pytyt annettiin Ky—Kuu:n oikealle välihyökkääjälle Matti Frimodigille ja Voikan maalivahdille Lasse Kaukolalle.

Kiertopalkinto, jonka Ky—Kuu sai vuodeksi haltuunsa, luovutettiin Kymin Paperitehtaalle sen johdosta, että sieltä oli voittaneessa joukkueessa useampia pelaajia kuin miltään muulta osastolta.

Kymin-Kuusankosken tehtaitten suunnistamismestaruuskilpailut

pidettiin syyskuun 30 p:nä. Kilpailuissa oli kaikkiaan 16 osanottajaa, joista kuitenkin 4 keskeytti. Radat olivat helpohkot, pitempi 10 km lenkki käsitti 5 rastia, ja lyhyempi, joka oli 6 km pituinen ja jonka kiersivät nuoret ja naiset, 3 rastia. Yleisen sarjan voitti odotetusti Ensio Erkinharju ja nuorista oli Bror Perälä voittovuorossa. Tulokset:

Yleinen sarja: 1) Ensio Erkinharju, Laboratorio, 1.14,27. 2) Matti Suominen, Sell., 1.34,42. 3) Kalevi Luode, Korjauspaja, 1.53,54. 4) Olli Aaltonen, Rak-os., 2.02,12. 5) H.-E. Wallgren, Sell., 2.32,25. 6) Hugo Hänninen, Sähköos., 2.38,42. 7) Torsten Nylund, Konttori, 3.37,05. Tässä sarjassa keskeytti kolme kilpailijaa.

35-vuotiaat: 1) Unto Jyräs, Korjauspaja, 2.40,48.

Nuoret: 1) Bror Perälä, Korjauspaja, 45,42. 2) Hannu Paananen, Ky. Pap., 49,30. 3) Erkki Erkinharju, Rak-os., 1.18,04. 4) Raimo Suominen, Sähkö, 1.28,02.

Naiset: 1) Else Kantola, Konttori, 1.31,32.

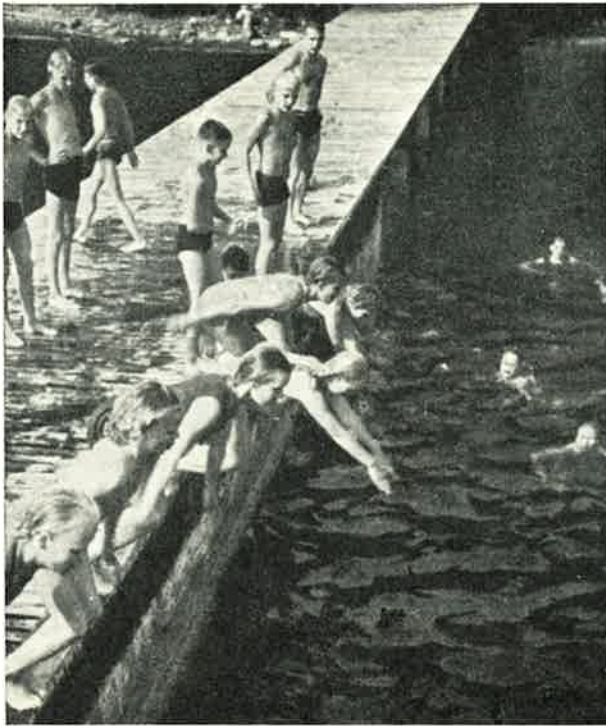
"Maskun Hessu", joka oli opiskellut 12 vuotta yliopistossa saamatta vielä suoritetuksi paljon mitään, oli fysiikan töissä. Samaan aikaan oli töitä tekemässä myös eräs neitonon, jota "Maskun Hessu" kosi fysiikan laboratoriossa. Tyttö otti asian leikin kannalta ja kysyi:

— Mitä te naimisissa tekisitte?

— Että ma saisin pojan, joka jatkaisi isän lukuja.

Opettaja: Mainitkaa joku ihmisen hyödykseen käyttämä vesivoima.

Oppilas: Naisen kyöneleet.

Kilvan vilpoisaan veteen Verlan uuden uimalaitoksen laiturilta.

Aitojen ylitys on opittava vaiheittain, ja näpsästi se näyttää pojilta sujuvankin.

Urheilijatyttöjä ja -poikia

leirillä Verlassa.

Tavanmukainen tyttöjen ja poikien urheiluleiri pidettiin Verlassa elokuun 18 ja 22 päivien välisenä aikana. Kuusankosken urheiluseuroista otti leirille osaa 24 tyttöä ja 18 poikaa. Leirin johtajina toimivat sos.-tarkastaja Hilikka Kuusela ja urh.-neuvoja Oiva Rautjärvi, apunaan seurojen lähettämät nuorten ohjaajat Kaisa Perätalo, Brita Gräsbeck, Kirsti Pekkola, Helmer Kärki, Reino Kivinen, Miikka Aranko ja Erkki Pöyhönen.

Leirin ohjelma käsitti voimistelua, yleisurheilua, lentopalloa, pesäpalloa, jalkapalloa, maastojuoksua ja uintia, joissa kaikissa annettiin teknillistä ohjausta. Lisäksi suoritettiin kilpailuja maastojuoksussa, maastoleikeissä, yleisurheilussa ja uinnissa. Aikaisempiin vuosiin verrattuna voitiin uintiurheilua ottaa tällä kertaa ohjelmaan enemmän sen johdosta, että Verlaan oli saatu uusi uimalaitos. Mainittakoon, että uimalaitoksen vihkiäiset suoritettiin leirimme aikana ja osallistui leirimme tytöt ulkopuolella kilpailun 4x50 m viestiuintiin pystyen voittamaan Selänpään, Verlan ja Jaalan sekä mies- että naisjoukkueet.

Viimeisenä iltana järjestettiin juhlava iltanuotio, jota oli seuraamassa satakunta henkeä.

Jos te tytöt ja pojat muistatte käyttäen hyväksenne niitä ohjeita ja opetuksia, joita teille leirin aikana annettiin, niin silloin on leiri vastannut tarkoitustaan. Toivottavasti jälleen ensi vuoden elokuussa tapaamme Verlassa samoissa merkeissä.

Verlan leiriläiset, tytöt ja pojat, valmiina aloittamaan kenttäharjoitukset. Rivien ensimmäisinä johtajat Oiva Rautjärvi ja Hilikka Kuusela.

Harrastusurheilijoita

palkintolomalla Vuolenkoskella.

Syyskuun alussa 33 yhtiön kävely- ja uintiharrastuskilpailun osanottajaa ja arvonnassa onnettaren suosikiksi päässyttä vietti viisi huoletonta ja virkistävää päivää Vuolenkosken lomakodissa. Lehtemme edustaja kävi heitä tervehtimässä ja totesi, että urheilun harrastajat — ainakin tällaiset omaksi terveydekseen reippailevat — ovat iloista ja välitöntä joukkoa. Mukana oli kyllä suuruksiakin: Jaalan mestari ja Joutsan mestari. Edellinen väitti olevansa pitäjän mestari painissa ja kun sitä epäiltiin hänen pienen paidan-kaulusensa takia, hän selitti panneensa kaikkien vastustajien hartiat niin nopeasti mattoon, ettei niska ollut ennättänyt paisua. Joutsan mestarin mestaruus jäi meille hämäräksi, puhuttiin kylläkin jonkinlaisesta syrjähyppykilpailusta.

Seurustelun, ulkoilun ja syönnin lomassa harrastettiin hauskoja kilpailuja. Meidän siellä ollessamme aloitettiin polttopallolla, jatkettiin lentopallolla ja lopuksi kävelijät haastoivat uimarit viestinuintiin. Tietenkin uimarit voittivat, mutta hyvin osasivat uida patikoitsijatkin. Eräänä päivänä tehtiin retki Vierumäelle.

Iltaisin leikittiin, pelattiin seurapelejä, karkeloitiin ja taidettiin vähän nukkuakin. Kaikkien yhteinen toteamus oli sama: hauskaa oli. Jokainen päätti kerätä mahdollisimman monta pistettä seuraavissa kilpailuissa ja päästä mukaan jälleen tällaiselle urheilijoiden lomaleirille.

"Nyt" — vauhdikas tilannekuva uimareiden ja kävelijöiden viestinuinnista.

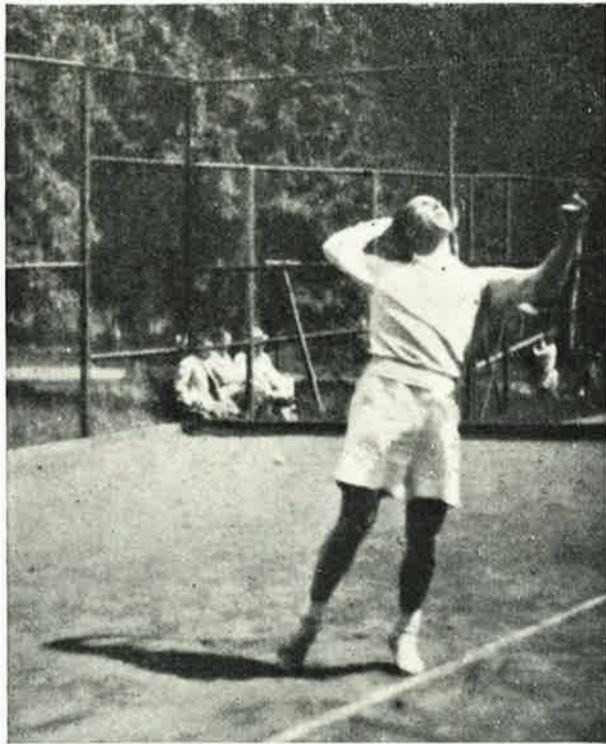
Polttopalloon osallistui jokainen — reporterikin.

Katsojat jännäyvät ja ihailevat tyttöjen taidokasta lentopallopelejä.

Menestyksellinen pelikausi Kymintehtaan verkkopalloseuralla.

Högforsin tehdas lahjoittanut kiertopalkinnon tehtaitten väliseen kilpailuun.

Leif Berg syöttää.

Kylmien ja sateisten ilmojen takia alkoi varsinainen tenniskausi vasta toukokuun 10 p:nä. Kesti kuitenkin melko kauan, ennenkuin verkkopallon pelaaminen pääsi todella vauhtiin. Yhtiön suosiollisella avustuksella saatiin kenttä n:o 1 uudistetuksi kaikkien pelaajien suureksi tyydytykseksi.

Seuralla oli toukokuun puolivälissä ilo 10 päivän ajan nähdä tennisvalmentaja Seppo Karvinen joukossaan. Herra Karvinen suoritti menestyksellistä työtä seuran jäsenten keskuudessa, jotka lukuisasti käyttivätkin tilaisuutta hyväkseen saadakseen nauttia pätevää opetusta.

Samana kuukauden loppupuolella pelattiin tavanomaiset kevättarkistuskilpailut, joissa Majsi Wikman peri voiton naisten kilpailuissa ja Konni Ziliacus miesten kilpailuissa.

Kesäkuun 11 p:nä teki Karhulan verkkopalloseura perinteellisen vierailun Kymintehtaan, jolloin pelattiin Karhulan lahjoittamasta kiertopalkinnosta. Vieraat saivat niukan voiton 9—8.

Koko verkkopallokauden huomattavin tapaus, vuosittainen triangeliottelu Mänttä—Varkaus—Kymintehtaan, pelattiin tänä kesänä täällä. Kesä—heinä-

kuun vaihteessa suoritettiin kahtena päivänä jännittäviä otteluita ja lopulliseksi voittajaksi selviytyi Mänttä 7 pisteellä, Kymintehtaan saadessa 5 ja Varkauden 2. Pelien aikana todettiin erinäisiä yllätyksiä ja taistelu pisteistä oli ankara. Ilmojen haltija ei vaan ollut suosiollisella päällä. Niinpä ensimmäisenä pelipäivänä kova sade keskeytti ottelut. Naapuritehtaan Myllykoski pelasti kuitenkin tilanteen asettamalla verkkopallohallinsa käyttöömmeh ja niin voitiin kilpailuja jatkaa ohjelman mukaisesti. Kilpailut päätettiin tavanomaisesti palkintojenjakomisella ja tanssilla Klubilla.

Seuraavana viikonloppuna vierailivat muutamat seuramme jäsenet Högforsin tehtaalla sikäläisen verkkopalloseuran kutsumina. Tällöin laskettiin pohja vuosittain toistuville tehtaitten välisille kilpailuille. Högforsin tehtaan tekn. johtaja, yli-ins. E. Alander ja hänen rouvansa vastaanottivat edustajamme suurella vieraanvaraisuudella. Oli tarkoitus pitää nämä kilpailut kahtena päivänä, mutta sateen vuoksi täytyi sunnuntain ottelut kokonaisuudessaan peruuttaa. Lauantaina meidän pelaajamme olivat kuitenkin saaneet vakuuttavan johdon voittamalla kaikki 6 ottelua. Otteluita oli seuraamassa runsas yleisöjoukko ja mainittakoon, että ottelut filmattiin osittain. Lauantai-iltana kokoontuivat kaikki pelaajat tehtaan viihtyisälle klubille, jolloin yli-ins. Alander ilmoitti

Kinnostunutta yleisöä kilpailuja seuraamassa.

Högforsin tehtaan lahjoittavan kiertopalkinnon kilpailtavaksi mikäli mahdollista kaikkien Kymi-yhtymän eri tehtaitten välillä. Kiertopalkinnon sääntöjä ei vielä ole saatettu lopulliseen muotoonsa. Sitä paitsi jaettiin tässä tilaisuudessa jokaiselle pelaajalle henkilökohtaisina palkintoina tyypillisiä Högforsin tuotteita. Koska, kuten edellä mainittiin, sunnuntain sade esti verkkopallo-ottelujen jatkamisen, järjestettiin edustajillemme tilaisuus tutustua asiantuntijan opastamina Högforsin mielenkiintoisiin tehdaslaitoksiin. Paluumatkalle lähdettiin sunnuntaina ilta-päivällä kahden Högforsissa vietetyn unohtumattoman päivän jälkeen.

Koska seurallamme oli talven kuluessa ollut tilaisuus kahdesti pelata verkkopalloa Myllykoskella, oli meidän vuoromme nyt huolehtia isännyydestä. Heinäkuun 22 p:nä olivatkin myllykoskelaiset pelaajat täällä, jolloin Kymintehdas selvästi voitti, saaden siten korvauksen talven tappiosta.

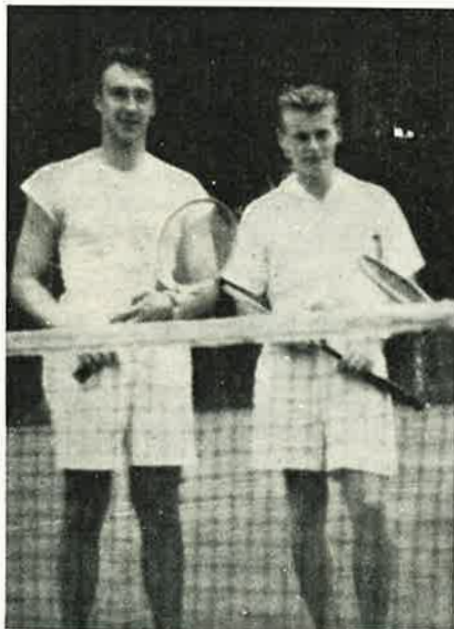
Elokuun 5 p:nä kohtasimme Kaukaan joukkueen kotikentällä. Myöskin tällä kerralla vei Kymintehdas voiton. Mainittakoon tässä yhteydessä, että tennis-seuramme on lahjoittanut uuden kiertopalkinnon, koska olemme voittaneet aikaisemman kiertopalkinnon lopullisesti omaksemme.

Toinen ottelu Karhulaa vastaan pelattiin vastapuolen kentällä syyskuun alussa. Nyt pelaajamme saivat korvauksen kesäisestä häviöstään tavanmuokaisin luvuin 9—8.

Telko-pokaaliottelussa Helsingissä seuramme edustajat voittivat isäntänsä 4—1.

Samoin kuin viime vuosina saivat pelaajamme erittäin kunniaakaan tuloksen Itämalja-kilpailuissa. KBLK pääsi nytkin loppuotteluun, jonka kuitenkin HVS voitti 3—2.

Paitsi edellä mainittuihin seuraotteluihin ovat pe-

Kaksinpelin loppuotteluun selviytyneet Berg ja Ziliacus.

"Sampo" Ahokanta voitti naisten kaksinpelin mestaruuden neljännen kerran perätysten.

laajamme menestyksellisesti osallistuneet piirimestaruuskilpailuihin sekä nuorten Suomen mestaruuskilpailuihin.

Seuran omat mestaruuskilpailut pidettiin elokuun lopussa osanottajamäärän ollessa ilahduttavan suuren. Mainittakoon, että kaikki pelaajaparit määrättiin tänä vuonna arvalla.

Eri luokkien mestarit ovat seuraavat: miesten kaksinpeli Leif Berg, naisten kaksinpeli Saima Ahokanta, miesten nelinpeli Konni Ziliacus & Henni Wikman, naisten nelinpeli Götha Söderström & Majsi Wikman, sekanelinpeli Johanna Sucksdorff & Leif Berg.

Lohdutussarja: miesten kaksinpeli Sten v. Troil, naisten kaksinpeli Maj-Britt Söderström. Poikien kaksinpeli Konni Ziliacus, tyttöjen kaksinpeli Majsi Wikman, nuorten sekanelinpeli Majsi Wikman & Konni Ziliacus.

Saima Ahokanta sai nyt omakseen Mr F. Medland Stockerin lahjoittaman naisten kaksinpelin kiertopalkinnon ja Konni Ziliacus toht. Eirton lahjoittaman poikien kaksinpelin palkinnon.

Kuten edellä olevasta on käynyt selville, on verkkopallokausi ollut erittäin vilkas. Muita seuroja vastaan käydyissä otteluissa on saatu merkitä monta kaunista voittoa, mikä osoittaa seuramme pelitason huomattavasti kohonneen. Tietoisina tästä voimme toivorikkaina odottaa seuraavaa kesää.

N. B. N.

MAALINAUHAN KATKETESSA . . .

Havaintoja Kuusankosken yleisurheilijoiden saavutuksista kesän aikana.

Kuusankosken tiilimurskalla saavutettiin tänä kesänä eräitä erinomaisia tuloksia. Puitteet olivat myöskin otolliset, sillä TUL:n mestaruuskilpailujen saaminen tänne oli kunnianosoitus paikallisille seuroille. Kilpailut jättivät jälkeensä etupäässä positiivisia havaintoja, sillä järjestävien seurojen taholta oli asiaan valmistauduttu huolella ja tulokset olivatkin sen mukaiset.

Kilpailuja asiantuntemuksella seuranneet voivat todeta eräitä tyylihenouksia, joista kellä tahansa on oppimista. Pikamatkoilla kiinnitti erikoista huomiota Hellstenin ja Saukkosen lupaava meno. Hellsten juoksee erinomaisen hallitusti ja irtonaisesti alusta loppuun, mutta Saukkosella on vielä opittavaa, sillä päyilemisistä on päästävä eikä loppumetreillä ole apua niskan turhasta vääntämisestä, vaan päinvas-toin.

Valkaman hyppäämistä oli hauska seurata, siinä kun oli sitä oikeata "meininkiä". Vauhti oli terrierimäisen terhakka ja ponnistus oikeine jalantehostuksineen tyypillinen rakettihyppääjän lähtö. Kuvasta voimme helposti todeta pitkän ponnistuksen ja käsivarsien oikean käytön, mutta tarkataampa Snellmanin vastaavaa asentoa, joka on vielä komeampi johtuen siitäkin, että kuva on myöhemmässä vaiheessa otettu. Ponnistus on varmasti loppuun saakka suoritettu. Vilkaistaanpa vielä saman tien Matti Lam-

Ottakaa esimerkkiä Snellmanin komeasta lähtöasennosta pituushypyssä.

Kameran näppäämää kesän kilpailuista. Aro ja Simonen koettavat seurata Nicklenin jälkiä ja viimeisessä kuvassa eräs ikämiesryhmä lähdössä 100 m:n juoksuun. — Seuraavalla sivulla vasemmalla Valkama tulossa lankulle ja toisessa kuvassa ponnistusvaiheen alussa, jollaista asentoa Lampinenkin koettaa tavoittaa (kuva 3).

pisen ponnistusta, jonka kallistuskulma on vähän liian pieni, ts. mies on hivenen liikaa etunojossa, jolloin ponnistus tulee vähemmän nostavaksi. Askel ei ole myöskään sattunut. Käsivarsien asento on liian matala ja osittain jännitettykin.

Seiväshyppy samoissa kilpailuissa oli komea. Sekä Olenius että Kataja selvittivät korkeudet 416:ään asti tyylikkäästi, mutta sitten tuli seinä eteen. Allekirjoittanut sai hyppystä varsin onnistuneet filminpätkät, joihin voidaan palata myöhemmin. O:n suoritukset ovat huomattavasti lennokkaammat kuin K:n.

Yhtymämme kesämestaruuskilpailuissa Juantehtaalla 15 min. rikkoja Tauno Levänen ja Hilikka Kuusela tekaisivat uudet ennätykset. Leväsen kunto on oikein tyyppillinen osoitus siitä, kuinka kovalla ja järkipäisellä harjoittelulla päästään tuloksiin.

Risto Aro tavoitteli yhtymän ennätystä korkeudessa, mutta ei vielä onnistunut. Ehkä ensi kesänä. Kuvasta näemme ponnistusvaiheen, joka on muuten hyvä, mutta ponnistava jalka olisi saanut tulla enemmän kantapäivoittoisena alkuasentoonsa, jolloin nosto olisi vastaavasti tullut voimakkaammaksi.

Sauli Jokimies Voikkaalta on kehittynyt vuosi vuodelta ja on tyyppillinen taistelija-juoksija. Ruotsalaisviestin loppuosuudella oli hänen kirinsä hyvin "backimainen" ja heittäytymisensä, joka johti voittoon, kerrassaan railakas.

Vielä sietää suuresta joukosta mainita uusi tulokas, Matti Rämä, joka viime kesänä nousi pinnalle ja hyvien lahjojensa turvin voi päästä pitkällekin. Aitajuoksu ja kiekko ovat harvinainen yhdistelmä, mutta varsin sopivat sikäli, että pitkälle miehelle terävä ja nopeata "sytytystä" vaativa aitominen on vain hyväksi. Kun Rämä saa nopeutta lisää, voimme odottaa kummassakin lajissa vielä parempia tuloksia.

Yleishavaintona voimme todeta, että yleisurheilurintamalla ollaan pienessä nousussa. Ei siksi, että Kymintehdas kolmannen kerran peräkkäin voitti yhtymän mestaruuden, vaan siksi, että uutta voimaa on tulossa. Nuoret rynnistävät, on tämän hetken tunnus muuallakin ja edellä mainittujen lisäksi voimme odottaa monen muunkin nuorukaisen läpimurtoa milloin tahansa.

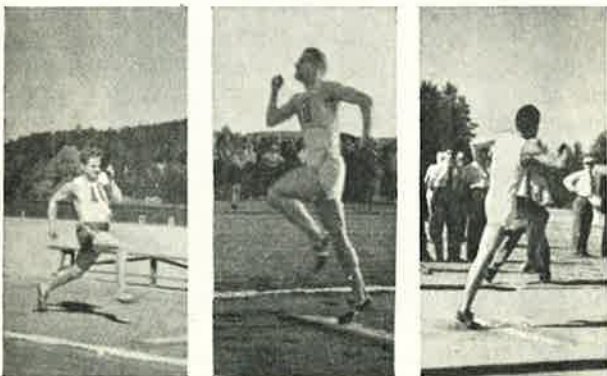
R. V.

Kymin—Kuusankosken tehtaitten voitokas joukkue yhtymämme kesäkisoissa Juantehtaalla.

Kuopion satamassa odotteleva "Untamo" ja sen viereen kiinnitetty lotja saa tällä kertaa lastikseen urheilijoita. — Alhaalla: Kohti Juankoskea juhraliputetun "Untamon" vetämänä.

Promoottori, kunnanjohtaja J. Mikkonen pitää vihkäispuhetta.

KUUSANKOSKELLA.

Uimapromotio ja samalla uimakoulujen päättäjäis-tilaisuus pidettiin Kuusankosken pääuimalassa elokuun 23 p:nä. Sää oli mitä parhain ja veden lämpökin 21°. Yleisöä oli tälläkin kertaa saapunut "huoneen täydeltä".

Aulis Kallakorven ja Erkki Sormusen 10 m korkeudelta suorittamien alkuhyppyjen jälkeen kokoontuivat vihittävät uimamaisterit ja -kandidaatit keskilaiturille, jossa promoottorina toiminut kunnanjohtaja Jaakko Mikkonen piti puheen. Sen päätyttyä hyppäsivät vihittävät kukin vuorollaan veteen ja uivat altaan pituisen matkan noutamaan seppeleensä, jonka promoottori painoi heidän päähänsä.

Vihittäviä oli kaikkiaan 69, joista maistereita 35 ja kandidaatteja 34. Priimusmaisteriksi vihittiin tytöistä Sirkka Hentunen, joka sai 27 ääntä. Samaan äänimäärään pääsivät myös Anja Strid ja Anita Vihavainen. Muut tyttömaisterit: Hilve Aronen 19 ääntä, Marita Ruusunen, Seija Rautomäki, Liisa Tuominen ja Irja

A. Kallakorpi suorittaa tyylikkään hypyn 10 metristä.

Uimapromotiot.

Priimusmaisteri Sirkka Hentunen.

Turtiainen 18 sekä Marjatta Dahlström, Helena Grönlund, Sinikka Gröniund, Hilppa Hämäläinen, Pirkko Kainulainen, Liisa Kirjavainen, Seija Laaksonen, Oili Loisa, Marjatta Lähde, Auli Mankki, Marja-Liisa Marttinen, Kaija Niilola, Soili Nikula, Leena Ojanen, Irma Pelkonen, Eeva Pienanen, Sirkka Pitkänen, Ritva Pöntinen, Anja Rén, Kaija Taskinen, Eeva Willman ja Tuula Willman 9 ääntä. — Poikamaisterit: Kaj Czarnecki 12, Pertti Korhonen, Ahti Kääpä, Matti Lundberg ja Seppo Näränen 9 ääntä.

Tyttökandidaatit: Arja Aaltonen, Sinikka Eskola, Yvonne v. Graevenitz, Carita Hornborg, Anneli Hämäläinen, Ritva Jokinen, Terttu Koskinen, Marja-Leena Koste, Leena Laitinen, Ritva Lehtinen, Riitta Lehtonen, Sirkka-Liisa Lehtola, Oili Leppänen, Terttu Nikkinen, Tuula Nikula, Ulla-Maija Paananen, Marja-Leena Qvick, Pirkko-Liisa Raatikainen, Aira Rytteri, Helena Savola, Raija Sironen, Anja Suominen, Sirpa Tuukkanen, Kirsti Väärälä ja Marquita

Zilliacus. — Poikakandidaatit: Aimo Hakkarainen, Esko Kokkila, Erkki Lakka, Raimo Lehtinen, Heikki Pasi, Ilkka Ranta, Raimo Räkköläinen, Mauri Vähäsalo ja Reino Väärälä.

Ohjelmassa oli sitten uimakoululaisten opettajansa Sirkka Koskisen johdolla esittämä läpileikkaus koulun toiminnasta, josta kävi selville, että koulussa on tehty muutakin kuin uitu, sillä esim. leikit kuuluvat oleellisena osana uimakoulun ohjelmaan. Tämän jälkeen seurasi erilaisia uintikilpailuja, joissa parhaat tulokset olivat seuraavat:

Yli 13-v. tyttömaisterien 50 m rintauinti: 1) Seija Rautomäki 47,0. 2) Marita Ruusunen 52,4. 3) Anita Vihavainen 52,6. 4) Kaija Niilola 53,6. 5) Anja Strid 54,9. — Alle 13-v. tyttömaisterien 50 m vu.: 1) Arja Rén 50,0. 2) Sirkka Pitkänen 53,0. 3) Ritva Pöntinen 53,0. 4) Auli Mankki 54,8. 5) Kaija Taskinen 55,5. — Poikamaisterien 50 m vu.: 1) Kaj Czarnecki 37,2. 2) Matti Lundberg 48,8. 3) Pertti Korhonen 55,4. 4) Ahti Kääpä 57,2. 5) Seppo Näränen 1.13,3. — Poikakandidaatien 50 m vu.: 1) Mauri Vähäsalo 45,8. 2) Ilkka Ranta 46,0. 3) Reino Väärälä 51,4. 4) Raimo Lehtinen 56,9. 5) Esko Kokkila 1.04,4. — Tyttökandidaatien 50 m vu.: 1) Aira Rytteri 1.02,1. 2) Carita Hornborg 1.02,4. 3) Oili Leppänen 1.05,5. 4) Ritva Lehtinen 1.06,3. 5) Marja-Liisa Koste 1.07,2. — Koiranuinti: 1) Matti Lundberg. 2) Reino Väärälä. 3) Sirkka Koskinen.

Kilpailujen päätyttyä nähtiin V. Kukkasen, E. Sormusen, A. Kallakorven, E. Lahtisen ja A. Pajarin esittämiä humoristisia hyppyjä. Sen jälkeen esiteltiin Pirkko Mäntylä erilaisia uintitapoja ja lopuksi pidettiin hilpeyttä herättänyt lautasuintikilpailu. Tilaisuus, jonka oli järjestänyt Mannerheim-liiton Kuusankosken osasto, päättyi tavanmukaisiin loppuhyppyihin.

Uimaopettajina toimivat viime kesänä Sirkka Koskinen ja Aarne Broms.

Katsojien nauruhermoja kutkuttanut pullansyöntikilpailu käynnissä Voikkaalla.

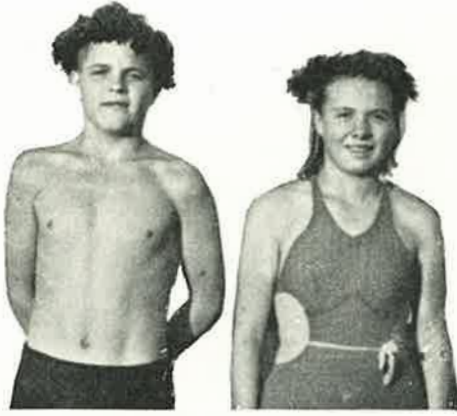
Promoottorina toiminut sosiaalipäällikkö, varatuomari Aunis K. Kantonen painaa seppeleen vihittävän päähän.

VOIKKAALLA.

Elokuun 22 p:nä pidettiin Voikkaalla Kymenrannan uimalassa uimapromotio, jolloin vihittiin 20 uimamaisteria ja 13 kandidaattia. Tämä uimapromotio oli järjestyksessään neljäs ja onnistui se erinomaisesti. Ilmojen haltijakin oli tällä kertaa suopealla päällä ja ehkäpä juuri hyvän sään ansiosta oli yli 300 henkeä kerääntynyt seuraamaan nuorten esityksiä, intoutuen lopussa suoritettujen poikien ja tyttöjen välisen 4x25 m viestinuinnin aikana oikeaan "maaottelutunnelmaan".

Promoottorina toimi varatuomari Aunis K. Kantonen, joka vihkiäispuheessaan valaisevin esimerkein selvitteli uintitaidon suurta merkitystä. Puheen päätyttyä hyppäsivät vihittävät kukin vuorollaan veteen uiden promoottorin luo, joka painoi seppeleen heidän päähänsä. Ensimmäisenä seppelöitiin priimusmaisterit Irja Huuskonen ja Seppo Nurminen. Maistereiksi vihittiin seuraavat: Irja Huuskonen, Aila Kankahainen, Kaija Huuskonen, Annele Kärki, Kirsti Vepsäläinen, Mirja Pulliainen, Hertta Seppälä, Reetta Sohlman, Leena Vauhkonen, Verna Vauhkonen, Virpi Kaartinen, Sirpa Laakso, Seppo Nurminen, Pauli Kankahainen, Raimo Karlsson, Jorma Rautjärvi, Harri Aartelo, Pekka Laaksonen, Seppo Tiilikainen ja Matti Storhammar sekä kandidaateiksi Ritva Salmi, Marjatta Dahl, Riitta Tammilehto, Soili Hirvi, Marja-Terttu Liimatainen, Terttu Lojander, Mirjam Toikka, Erkki Järvinen, Rauno Storhammar, Pekka Arponen, Risto Grönlund, Matti Äärynen ja Jorma Laine.

Promotion yhteydessä pidetyissä kilpailuissa muodostuivat parhaat tulokset seuraaviksi:

Priimusmaisterit Seppo Nurminen ja Irja Huuskonen.

Tyttömaisterien 50 m vu: 1) Aila Kankahainen 49,3. 2) Irja Huuskonen 50,0. 3) Annele Kärki 52,4. 4) Reetta Sohlman 53,2. 5) Mirja Pulliainen 53,6. Osanottajia 11.

Tyttökandidaattien 50 m ru: 1) Riitta Tammilehto 59,5. 2) Marjatta Dahl 61,0. 3) Terttu Lojander 62,9. 4) Ritva Salmi 69,0. 5) Marja-Terttu Liimatainen 69,3. Osanottajia 7.

Poikamaisterien 50 m vu: 1) Seppo Nurminen 36,5. 2) Pauli Kankahainen 48,2. 3) Raimo Karlsson 52,5. 4) Jorma Rautjärvi 54,7. 5) Matti Storhammar 58,5. Osanottajia 8.

Poikakandidaattien 50 m ru: 1) Matti Äärinen 59,0. 2) Rauno Storhammar 66,5. 3) Jorma Laine 70,1. 4) Pekka Arponen 72,0. 5) Risto Grönlund 75,8.

Poikien ja tyttöjen välinen 4x50 m viestinuinti: 1) Pojat 3.35,0. 2) Tytöt 3.35,2.

Välittömästi kilpailujen päätyttyä suoritettiin palkintojenjako.

Uimakoulun opettajina olivat Rea Liesi ja Jaakko Antila.

Vihityt uimamaisterit ja -kandidaatit opettajineen.

Uintiharrastuskilpailut.

Kuusankoskella suorituksia lähes 50 % enemmän kuin edellisenä kesänä.

Kymin—Kuusankosken tehtaitten uintiharrastuskilpailu osoitti viime kesänä jälleen pientä nousua. Kilpailuun osallistui 264 henkilöä (edellisenä kesänä 247) ja suorituksia oli yhteensä 4747 (3327). Näistä luvuista voidaan todeta harrastuksen lisääntyneen lähinnä uintisuorituksiin nähden. Kangasmerkkiin oikeuttavia suorituksia (vaatimus 6000 m) oli 39 ja metrejä kertyi koko harrastusuinnissa 905.000 m (660.150 m).

Suoritukset uimaloittain: Pääuimala 2885 (1937), Kuusanniemi 696 (608), Mustavuori 288 (438), Sääksniemi 645 (317), Kymenranta 233 (27).

Osanottajat paremmuusjärjestyksessä:

Naiset: 1) Sirkka-Liisa Kainulainen, vaimo, Aune Koivula, Ky.Sell., Terttu Kyöperi, Kuu.Pap., Aira Nikula, Ky.Sell. ja Mirjami Rusi, vaimo, 10.000 metriä. 6) Salli Perätalo, vaimo, Eeva Railo, Ky.Sell. ja Eeva Suursalmi, Sos.-os., 9.600. 9) Pirkko Mäntylä, Sähköos. ja Salme Suojalehto, Sos.-os., 9.200. 11) Ritva-Liisa Kosonen, Korjauspaja, 8.400. 12) Mirja Kari, Ulkotyö ja Aino Rantanen, vaimo, 8.200. 14) Sirkka Koskinen, Sos.-os., Ida Laurell, Sos.-os., Eini Oksanen, Kauppa Oy., Anni Sinisalo, vaimo, Mirja Suuronen, Rak.-os. ja Aune Tuviala, Ky.Pap., 8.000. 20) Ritva Vilenius, Sos.-os., 7.600. 21) Hilikka Lahti, Kloori, 7.200. 22) Alli Tuviala, Konttori ja Anja Tuviala, Sos.-os., 6.800. 24) Elli Tuukkanen, Talous, 6.200. 25) Pirkko Mertama, Kuu.Pap. ja Mirja Salminen, vaimo, 6.000. 27) Liisu Henttu, Kuu.Pap., 5.600. 28) Aili Hänninen, Konttori, 4.800. 29) Taina Konga, Korjausp., Kirsti Pekkola, Kontt., ja Anneli Vuorela, Rak.-os., 4.600. 32) Kerttu Virtanen, Labor., 4.500. 33) Oili Kinnunen, Ky.Pap., 4.300. 34) Anneli Salminen, Kontt. ja Hilikka Söderlund, Kontt., 4.000. 36) Ritva Lahtinen, Sos.-os., 3.800. 37) Mirja Kyöperi, Sähköos., Helmi Oksanen, Kontt., Kaisa Perätalo, Korjauspaja ja Eeva Rämä, vaimo, 3.600. 41) Taimi Lamminpää, vaimo, 2.800. 42) Taimi Vainio, vaimo, 2.000. 43) Sievä Rinne, vaimo, 1.200. 44) Anna-Liisa Hietala, Konttori, ja Kaarina Saloranta, vaimo, 1.100. 46) Saara Hänninen, Ky.Sell., Aili Kaartinen, Konttori, Alli Lahtinen, Sos.-os., Sinikka Mäkinen, Sähköos., Toini Kettula, Ky.Sell., Terttu Pasi, Ulkotyöos., Pirkko Riihiaho, Sos.-os., ja Laina Sihvola, Kauppa Oy., 1.000.

Miehet: 1) Väinö Lehtinen, Korjauspaja, ja Toivo Tolvanen, Sähkö, 10.000 metriä. 3) Pentti Pitkänen, Konttori, 9.600. 4) Aarne Broms, Sos.-os., 8.400. 5) Häkan Andersson, Korjauspaja, 8.200. 6) Veikko Pasi, Ky.Pap., 8.000. 7) Hjalmar Lahtinen, Puuhio- mo, ja Toivo Vainio, Sähköos., 7.600. 9) Erkki Lakka, Raitiot., 7.400. 10) Pertti Lehtinen, Korjauspaja, 7.000. 11) Erkki Oksanen, Kuu.Pap., 6.800. 12) Pentti

Laakso, Korjauspaja, 6.400. 13) Karl Fredriksson, Raitiot., Seppo Huuskonen, Korjauspaja, Martti Laitinen, Ky.Pap., ja Matti Rämä, Talous, 6.000. 17) Olavi Simonen, Sähköos., 5.400. 18) Voitto Pesu, Korjauspaja, 5.250. 19) Vilho Taavitsainen, Korjauspaja, ja Veikko Vaateri, Raitiot., 5.200. 21) Heikki Lundberg, Varasto, ja Erkki Sormunen, Sähköos., 5.000. 23) Veikko Kukkanen, Korjauspaja, 4.800. 24) Aarno Nora, Höyryos., ja Erkki Rantanen, Korjauspaja, 4.600. 26) Ossi Haajanen, Ky.Pap., 3.800. 27) Reijo Lahti, Rak.-os., ja Tauno Vähänen, Ky.Pap., 3.600. 29) Aatu Sipiläinen, Korjauspaja, 3.400. 30) Veikko Honkanen, Sähköos., 3.200. 31) Olli Aaltonen, Rak.-os., Pauli Lakka, Korjauspaja, ja Sulo Saarinen, Rak.-os., 3.000. 24) Mauno Aho, Ky.Pap., 2.900. 35) Unto Karonen, Korjauspaja, ja Raimo Suominen, Sähköos., 2.600. 37) Toimi Kontula, Rak.-os., 2.500. 38) Esko Oksanen, Rak.-os., Erkki Pörsti, Rak.-os., Vilho Reinikainen, Sähköos., Matti Suominen, Ky.Sell., ja Veikko Tuukkanen, Korjauspaja, 2.200. 43) Aarno Saarimäki, Sähköos., 2.000. 44) Reino Aro, Korjauspaja, 1.800. 45) Lasse Hanhijärvi, Talous, 1.700. 46) Oskari Lahti, Kuu.Pap., Paavo Mäkinen, Sähköos., ja Pauli Nyberg, Höyryos., 1.400. 49) Kauko Haimi, Rak.-os., Kauko Helander, Höyryos., Bror Erik Lindborg, Laborat., ja Lasse Strid, Raitiot., 1.200. 53) Oiva Backman, Ky.Pap., Ensio Erkinharju, Laborat., Ossi Höijer, Ky.Pap., Antti Juusela, Sähköos., Lasse Muuronen, Höyryos., ja Arvi Nyberg, Konttori, 1.000.

Tytöt: 1) Marjatta Väärälä, Ky.Sell., 10.000 metriä. 2) Pirkko Kainulainen, Ky.Sell., 9.750. 3) Anja Strid, Kuu.Saha, 9.400. 4) Ritva Lehtinen, Korjauspaja, 9.200. 5) Sirkka Pitkänen, Konttori, ja Kirsti Vihavainen, Ulkotyöos., 8.800. 7) Lea Salonen, Ky. Sell. 7.800. 8) Tuula Willman, Konttori, 7.400. 9) Sirpa Tuukkanen, Talousos., 7.200. 10) Raili Henttu, Ulkotyöos., 7.100. 11) Eeva Willman, Konttori, 6.800. 12) Kaija Huuskonen, Höyryos., ja Laura Virtanen, Rak.-os., 6.600. 14) Irja Huuskonen, Höyryos., 6.400. 15) Leena Ojanen, Kuu.Saha, 5.800. 16) Eeva Pievanen, Kuu.Pap., 5.600. 17) Oili Pulsa, Kuu.Pap., 5.400. 18) Anita Vihavainen, Ulkotyöos., 5.000. 19) Ritva Jäppinen, Ky.Sell., Silja Rämä, Ky.Sell., ja Terttu Virtanen, Ky.Sell., 4.200. 22) Leena Kankare, Talousos., Marjatta Koponen, Talousos., Anja Korpi, Ky.Pap., ja Soili Nikula, Ky.Pap., 2.600. 26) Anneli Hämäläinen, Höyryos., 2.400. 27) Ritva Koponen, Talousos., 2.000. 28) Maritta Ruusunen, Rak.-os., 1.800. 29) Leila Salminen, Korjauspaja, 1.600. 30) Seija Saarinen, Maatalous, ja Marita Ellonen, Rak.-os., 1.400. 32) Seija Toivonen, Spriit., 1.150. 33) Helena Savola, Kloorit., 1.000.

Pojat: 1) Lasse Forsman, Sähköos., Ismo Kajander, Ky.Pap., Leo Kosonen, Ky.Pap., Matti Mäkinen, Ky. Pap., ja Veikko Tolvanen, Sähköos., 10.000 metriä. 6) Markku Tuviala, Rak.-os., ja Pertti Tuviala, Rak.-os., 9.800. 8) Reijo Laurell, Talous, 8.600. 9) Heikki Pasi, Ulkotyöos., 7.400. 10) Juhani Ryöppy, Sähköos., 7.000. 11) Matti Lundberg, Varasto ja Mauri Vähäsalo, Raitiot., 6.200. 13) Simo Mäki, Höyryos., 6.000. 14) Reino Suuronen, Talousos., 5.700. 15) Raimo Lehtinen, Korjauspaja, 5.600. 16) Juhani Rusi, Talousos.,

5.000. 17) Jouko Askola, Ky.Sell., Reijo Hölsä, Sähköos., ja Raimo Lehtola, 4.600. 20) Anssi Leppä, Kuu. Saha, 3.200. 21) Reino Väärälä, Ky.Sell., 3.000. 22) Hannu Vitikainen, Sähköos., 2.000. 23) Timo Kaste-niemi, Raitiot., ja Teuvo Nikkinen, Rak.-os., 1.800. 25) Risto Henttu, Ulkotyöos., 1.400.

Kangasmerkkiin oikeuttavan vaatimuksen sekä kävely että uinti huomioituina, ovat suorittaneet seuraavat:

Kahdella leijonalla: Naiset: Saara Hänninen, Ky. Sell., Kirsti Pekkola, Konttori, Sirkka Pitkänen, tytär, Eini Oksanen, Kauppa Oy., Aira Nikula, Ky. Sell., Aili Kaartinen, Konttori, Mirja Kari, Ulkotyöos., Ritva-Liisa Kosonen, Korjauspaja, Laina Sihvola, Kauppa Oy., Anna Sinisalo, vaimo, Eeva Suursalmi, Sos.-os., Sirpa Tuukkanen, tytär, Elli Tuukkanen, Talousos., Aune Tuviala, Kloorit., Ritva Vilenius, Sos.-os., Eeva Willman, tytär, Kerttu Virtanen, Laborat., ja Anneli Vuorela, Rak.-os. — Miehet: Väinö Ehrukainen, Rak.-os., Karl Fredriksson, Raitiot., Leo Kosonen, poika, Veikko Kukkanen, Korjauspaja, Ismo Kajander, poika, Aunis K. Kantonen, Konttori, Pertti Lehtinen, Korjauspaja, Pentti Laakso, Korjauspaja, Reijo Laurell, poika, Einar Leppä, Spriit., Voitto Pesu, Korjauspaja, Pentti Pitkänen, Konttori, Olavi Simonen, Sähköos., Raimo Suominen, Sähköos., Matti Suominen, Ky.-Sell., Toivo Tolvanen, poika, Markku Tuviala, poika, Vaito Toivonen, Ky. Pap., Toivo Vainio, Sähköos., ja Hans Wallberg, poika.

Yhdellä leijonalla: Naiset: Raili Henttu, tytär, Irja Huuskonen, tytär, Ritva Jäppinen, tytär, Pirkko Kainulainen, tytär, Sirkka-Liisa Kainulainen, vaimo, Toini Kettula, Ky.Sell., Sirkka Koskinen, Sos.-os., Taina Konga, Korj.p., Aune Koivula, Ky.Sell., Hilikka Lahti, Kloorit., Ida Laurell, Sos.-os., Pirkko Mertama, Kuu. Pap., Pirkko Mäntylä, Sähköos., Salli Perätalo, vaimo, Eeva Railo, Ky.Sell., Sievä Rinne, vaimo, Mirja Rusi, vaimo, Anneli Salminen, Kontt., Mirja Salminen, vaimo, Lea Salonen, tytär, Anja Strid, tytär, Salme Suojalehto, Sos.-os., Aino Rantanen, vaimo, Mirja Suuronen, Rak.-os., Seija Toivonen, tytär, Alli Tuviala, Konttori, Anja Tuviala, Sos.-os., Kirsti Vihavainen, tytär, Laura Virtanen, tytär ja Tuula Willman, tytär. — Miehet: Häkan Andersson, poika, Aarne Broms, Sos.-os., Ensio Erkinharju, Laborat., Lasse Forsman, Sähköos., Leo Honkanen, Korjauspaja, Seppo Huuskonen, Korjauspaja, Timo Korsberg, poika, Aimo Lahti, Höyryos., Ilkka Lampinen, poika, Erkki Lakka, Raitiot., Martti Laitinen, Ky.Pap., Matti Lundberg, poika, Matti Mäkinen, poika, Simo Mäki, poika, Erkki Oksanen, Kuu.Pap. Veikko Pasi, Ky.Pap., Vilho Pajari, Ky.Sell., Lauri Polkko, Rak.-os., Heikki Pasi, poika, Matti Rämä, Talousos., David Rusi, Talousos., Juhani Ryöppy, poika, Vilho Taavitsainen, Korjauspaja, Veikko Tuukkanen, Korjauspaja, Pertti Tuviala, poika, Veikko Turkki, poika, Veikko Tolvanen, poika, Mauri Vähäsalo, poika ja Reino Väärälä, poika.

Kilpailtavana oli samalla kaksi kiertopalkintoa, joista toinen suurten ja toinen pienten osastojen kesken. Niiden kohtaloa määrättäessä huomioitiin osastojen prosentuaalinen osanotto. Tulokset:

Suuret osastot (vahvuus 100 tai yli): 1) Sähköosasto 26.1 % (v. 1950 Sähköos. 21.2 %). 2) Konttori 18.07 %. 3) Talousosasto 9.05 %. 4) Selluloosa 8.5 %. Korjauspaja 8.5 %. 6) Kuu. Paperi 6.2 %. 7) Ky. Paperi 5.6 %. 8) Ulkotyö 5.5 %. 9) Rak.-osasto 5.3 %. 10) Kloortiehdas 3.9 %. 11) Saha 2.8 %.

Pienet osastot (vahvuus alle 100): 1) Päälaboratorio 25.0 % (v. 1950 Kauppa Oy. 18.6 %). 2) Höyryosasto 24.1 %. 3) Puuhiomo 15.0 %. 4) Spriitehdas 14.2 %. 5) Kauppa Oy. 12.0 %. 6) Maatalousosasto 4.9 %.

Myös Voikkaalla harrastus jatkuvasti lisääntynyt.

Voikkaalla pidettiin uintiharrastuskilpailu 23. 6.—12. 8. 51 välisenä aikana. Kilpailu veti tälläkin kerralla puoleensa runsaan harrastajajoukon siitäkin huolimatta, että kilpailun alkuvaiheissa uintikausi ei veden kylmyyden vuoksi ollutkaan paras mahdollinen. Suorituskerroissa pystyttiin ylittämään viimevuotiset saavutukset, sillä nyt kertyi suorituksia 2913 viime vuoden 2447 vastaan. Niistä uitiin Kymenrannan uimalassa 2103 (viime vuonna 1785) ja Sompasen uimalassa 809 (662). Kaikkiaan uitiin 566.350 metriä, vastaavan määrän ollessa viime vuonna 485.150 metriä. Lomapalkintojen arvontaan pääsi mukaan 101 henkilöä. Eri henkilöitä osallistui kilpailuun 316. Vanhin osanottaja, Viljam Salojärvi, on 58-vuotias ja nuorin, Juha Tenhunen, 7-vuotias.

Parhaat tulokset eri sarjoissa:

Miehet: 1) Juhani Lahti, Korjauspaja, 10.000 metriä. 2) Vilho Laakkonen, Paperitehdas, 10.000. 3) Kalevi Palander, Puuhiomo, 10.000. 4) Kalevi Floman, Paperitehdas, 10.000. 5) Aarno Joutjärvi, Paperitehdas, 10.000. 6) Lasse Knapp, Paperitehdas, 10.000. 7) Aarno Teittinen, Paperitehdas, 10.000. 8) Erkki Gröndahl, Sell., 10.000. 9) Aake Tiilinen, Paperitehdas, 10.000. 10) Vallu Vainio, Karbidi, 9.800. 11) Aulis Korhonen, Sell., 9.800. 12) Yrjö Silvonen, Korjauspaja, 9.600. 13) Kaarlo Turunen, Sähkö, 9.000. 14) Erkki Roitto, Ulkotyö, 8.400. 15) Esko Laine, Korjauspaja, 7.400. 16) Erkki Knapp, Korjauspaja, 7.200. 17) Jouko Lehtinen, Rak.-os., 7.000. 18) Osmo Kvist, Sähkö, 6.800. 19) Veikko Topo, Höyry, 6.800. 20) Armas Virtanen, Paperitehdas, 5.700.

Naiset: 1) Laina Tiilinen, Paperitehdas, 10.000 metriä (ei palv.). 2) Terttu Silvonen, Korjauspaja, 9.600 (ei palv.). 3) Terttu Tikkanen, Varasto, 8.200. 4) Aili Koskinen, Puuhiomo, 7.550 (ei palv.). 5) Irja Nurminen, Höyry, 6.800 (ei palv.). 6) Elin Rintanen, Rak.-os., 6.800. 7) Eira Peltonen, Paperitehdas, 6.200. 8) Irja Henttu, Sell., 6.000 (ei palv.). 9) Raili Penttilä, Ulkotyö, 6.000. 10) Aune Jokela, Paperitehdas, 5.800 (ei palv.). 11) Toini Luoranen, Paperitehdas, 4.600. 12) Ruth Ruusunen, Paperitehdas, 3.800 (ei palv.). 13) Aune Mäkelä, Sampo, 3.600 (ei palv.). 14) Raili Turkkila, Rak.-os., 3.600. 15) Kirsti Tiihonen, Konttori, 3.000.

Tytöt: 1) Ritva Hamari, Rak.-os., 9.500 metriä. 2) Maija Tikkanen, Puuhiomo, 9.400. 3) Mirja Pulliai-

nen, Puuhiomo, 8.400. 4) Aila Kankahainen, Sähkö, 8.200. 5) Maritta Henttu, Sell., 8.200. 6) Hertta Sepälä, Sell., 8.200. 7) Silja Tiirikka, Paperitehdas, 7.800. 8) Liisa Varjonen, Sell., 7.600. 9) Ritva Tiirikka, Paperitehdas, 7.400. 10) Ritva Henttu, Sell., 7.200. 11) Maila Valtonen, Talous, 6.100. 12) Anneli Kärki, Korjauspaja, 5.400. 13) Sirpa Laakso, Puuhiomo, 4.600. 14) Virpi Kaartinen, Karbidi, 4.400. 15) Sirkka-Liisa Lukka, Korjauspaja, 4.300.

Pojat: 1) Matti Storhammar, Sell., 9.800 metriä. 2) Seppo Nurminen, Höyry, 9.800. 3) Rauno Storhammar, Sell., 9.800. 4) Dag Hansen, Sell., 4.600. 5) Juha Tenhunen, Paperitehdas, 3.800. 6) Jorma Rautjärvi, Sos.-os., 2.600. 7) Leevi Ekroos 1.400. 8) Pekka Lukka, Korjauspaja, 1.075.

Suoritettussa arvonnassa jakautuivat lomapalkinnot seuraaville:

Miehet: Jouko Lehtinen Rak.-os., Veikko Nurminen Höyry, Arvo Hartonen Paperitehdas, Erkki Roitto Ulkotyö, Kauko Leivo Korjauspaja ja Veikko Topo. Höyry. Varalle: Vilho Laakkonen Paperitehdas ja Aarno Teittinen Paperitehdas.

Naiset: Raili Penttilä Ulkotyö, Kirsti Tiihonen Konttori ja Kirsti Laaksonen Karbidi. Varalle Eira Peltonen Paperitehdas ja Toini Luoranen Paperitehdas.

Palveluksessa olevien puoliset: Aili Koskinen Puuhiomo ja Laina Tiilinen Paperitehdas. Varalle Irja Henttu Sell. ja Terttu Silvonen Korjauspaja.

TyPu: Einari Virtanen Korjauspaja.

Loma oli Vuolenkoskella 1.—5. 9. 51.

Harrastuskilpailut tämän vuoden osalta päättyivät uintiharrastuskilpailuun. Kuluneen vuoden harrastuskilpailutoiminta on ollut tuloksia tuottava. Kaikissa lajeissa on pystytty saamaan entistä runsaammat joukot liikkeelle ja samalla tarjoamaan näille liikuntamahdollisuuksia raittiissa ulkoilmassa. Jäämme nyt odottelemaan talven tuloa ja toivomme, että se tarjoaisi mahdollisimman hyvät hiihtokelit.

Ei ole kahdenlaista taidetta — vapaata taidetta ja käsityötä. Taiteilija ja käsityöläinen tekevät molemmat samaa suurta työtä. Tulkaa sentähden kaikki, jotka annatte kauneutta jokapäiväisille esineille: yhtykää veljellisesti kaikki puunleikkaajat ja kivipiirtäjät, pronssin- ja raudanvalajat, kipsaajat, kankurit ja kirjanpainaajat, koristemaalarit, lasinpuhaltajat, puusepät, yhtykää maalarien, kuvanveistäjien ja arkkitehtien kanssa käsi käteen. Ilahduttakaa ja lohduttakaa ihmistä lahjoittamalla hänelle kauniita viivoja ja värejä, jotka kaikki ovat kauniitten ajatusten ilmaisuja.

Anatole France.

Kohdista harrastukseksi kaikkeen kauniiseen! Kauneudesta elää hyvyyskin ihmisessä, siitä elää myös hänen terveytensä.

E. v. Feuchtersleben.

Kuusanlammen ympäriuintin

VOITTI PAULI MÄKELÄ KOLMANNEN KERRAN.

Tavanmukainen Kuusanlammen ympäriuinti suoritettiin elokuun 3 p:nä Mannerheimliiton Kuusankosken osaston järjestämänä. Osanottajia oli kaikkiaan 122 eli suunnilleen saman verran kuin edellisenäkin kesänä. Valtaosa näistä ui harrastelijoitten sarjoissa, kun sen sijaan ns. kuumissa sarjoissa kilpaili paremmuudesta vain 21 uimaria, heistä miesten sarjassa 10, naisten 2, poikien 8 ja tyttöjen sarjassa yksi ainoa. Uinnit huomioitiin kansanuintisuorituksina. Uitava matka oli kaikissa sarjoissa n. 800 metriä.

Miesten kuumien sarjan voitti jo kolmannen kerran perätysten Pauli Mäkelä saaden kiertopalkinnon lopullisesti omakseen. Hänen aikansa oli 11.04 eli 14 sekuntia parempi kuin edellisellä kerralla. 2) Unto Karonen 11.19. 3) Toivo Tolvanen 11.55. 4) Erkki Knapp 12.59. 5) Lasse Knapp 13.04. 6) Onni Pesu 13.13. 7) Pentti Marttila 13.20. 8) Antero Pokki 13.45. 9) Usko Paljakka 14.12. 10) Veikko Lehtinen 14.19.

Naisten sarjan kahdesta osanottajasta saavutti viimevuotinen voittaja Eini Oksanen ajan 13.17 ja Mirja Salminen 15.06.

Poikien sarjassa voitti ylivoimaisesti Seppo Nurminen, jonka aika 11.30 oli lähes 1½ minuuttia parempi kuin edellisenä kesänä, jolloin hän tuli toiseksi. Nyt hän olisi tuloksellaan sijoittunut miesten sarjassa kolmanneksi. Matti Mäkinen kiipesi viimevuotiselta neljänneltä tilaltaan toiseksi saaden ajakseen 12.44, kun taas silloinen voittaja Rainer Jokimäki jäi kolmanneksi ajalla 12.58. Tässä sarjassa uivat edellisenä kesänä myös mm. Erkki Knapp ja Toivo Tolvanen, sijoittuen 3:nneksi ja 5:nneksi, mutta nyt he olivat siirtyneet miesten sarjaan, jossa Tolvanen tuli 3:nneksi ja Knapp 4:nneksi, kuten edellä jo on käynyt selville. Muiden järjestys oli tällä kertaa seuraava: 4) Kaj Czarnecki 13.02. 5) Ismo Kajander 13.44. 6) Aarno Palonen 13.51. 7) Jouko Askola 15.41. 8) Veikko Tolvanen 18.13.

Tyttöjen sarjan ainoan osanottajan Ritva Lahtisen aika oli 13.25.

Harrastelijat uivat kahdessa sarjassa, nimittäin miehet ja pojat yhdessä sekä naiset ja tytöt yhdessä. Aika otettiin vain kummankin sarjan parhaalle, joiksi suoriutuivat Håkan Andersson ajalla 13.30 ja Sirkka Koskinen ajalla 14.48. Edellisessä sarjassa oli 45 ja jälkimmäisessä 56 osanottajaa.

Nämä Sääksniemen ympäriinnit ovat siinä suhteessa harvinaisia kilpailuja, että kaikki osanottajat saavat palkinnon. Kuumissa sarjoissa jaetaan 5 arvovälinepalkintoa sarjaa kohti, mutta palkinnotta jääneet samoin kuin myös harrastelijauimarit osallistuvat arvontaan, jossa jokainen arpa voittaa jotakin sekalaisesta tavarakokoelmasta. Ja kun päätteeeksi on vielä tilaisuus pyörähdellä Sääksniemen "parketilla", niin ei ihme, että tyytyväisyys on yleinen.

Runsaslukuinen yleisöjoukko seuraa suurella mielenkiinnolla uimarien etenemistä.

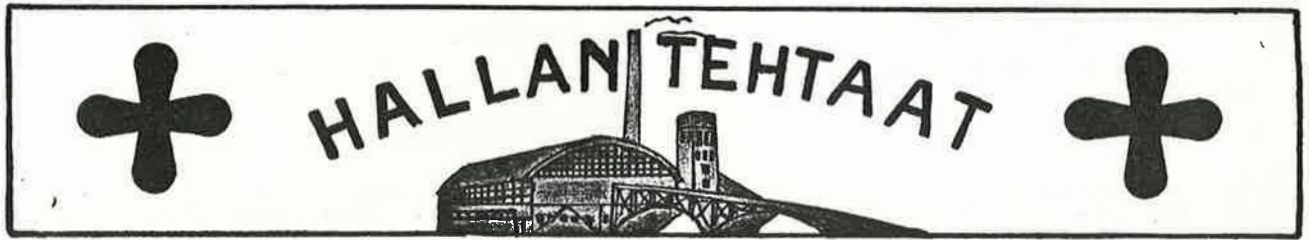
Miesten kuuma sarja lähtövalmiina.

Naisten ja tyttöjen sarjan osanottajat aloittavat urakkansa.

LEHEMME TOIMITUS.

"Kymi-Yhtymän" vastaavaksi toimittajaksi on valittu filmaist. Veikko Talvi.

OMAKOTITALOT NOUSEVAT.

Menneenä kesänä on hallalaisilla kuulemani mukaan ollut talkoita aivan tarpeeksi. Eikä tuo ensinkään ihmetytä, kun lähtee kiertelemään omakotialueellamme ja näkee sen valtavan työmäärän, mikä siellä on tehty. Paikalle, missä vielä kevättalvella elämäkokemuksiaan kartutteleva kansakouluikäinen nuoriso kasvatti itseään erilaisilla leikeillä, on noussut varttuneen väen aikaansaannoksena talo talon viereen. Kesän aikana siellä on ahertanut joukko vakavia miehiä ja naisia oman talon rakennuspuuhissa.

Kuten kaikki hallalaiset muistanevat, oli meidän omakotirakentajillamme niin satumaisen hyvä onni, että jokaisen heistä onnistui saada Arava-laina. Näin ollen on varmasti osa niistä useinkin erittäin vaikeista rahoituspulmista, jotka häiritsevästi estävät rakennuksen valmistumista, saatu onnellisesti järjestyksi.

Nyt sitten olemme vihdoinkin niin pitkällä, että käytämme kiivaassa tahdissa jo Aravankin rahoja. Taloja on vesikatossa jo useampiakia, ja viimeisimmät rakentajat ponnistelevat tätä kirjoitettaessa parhaillaan päästäkseen myös niitten onnellisten joukkoon, jotka saavat työskennellä sateelta suojassa oman katon alla.

Nykyaikainen rakentaminen ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista kuin puusta katsoen luulisi. Jo tähän mennessä on tällä meidänkin rakennusalueellamme ollut vaikka minkälaisia tarkastajia ja tarkastuksia ja jokaisen tarkastuksen jälkeen on rakentaja saanut jonkinlaisen laskun maksettavaksi. Ei niistä tarkastajista muuten haittaa olisikaan. Mutta löytyipä toden sanoaksemme sellaisiakin herroja, jotka eivät perineet maksua käynnistään. Sellaisia olivat Aravan tarkastajat, jotka tässä eräänä päivänä pöllähtivät paikalle. Kovasti olivat tarkkoja ja tekivät havaintoja ilmanvaihtohormeista lähtien vähän kaikkialla, mutta onneksi moitteet tulivat enemmän opetus- kuin muussa pahemmassa tarkoituksessa. Loppujen lopuksi nämä herrat olivat melkoisen tyytyväisiä poislähtiessään.

Kuten alussa jo mainitsimme, näimme rakennuspaikalla vakavaa väkeä ja päätimme tehdä heidän keskuudessaan pienen gallup-luontoisen tiedustelun nykyhetken tunnelmista ja mielialoista. Niin lähdimme kiertelemään työpaikoille ja tapasimme siellä muutamia rakentajia, joille esitimme seuraavat kysymykset:

Aravan tarkastajat käynnillä omakotialueellamme. Vasemmalta lukien kauppalanjohtaja Järvinen, ylikonst. Kallio, tuomari Noronen, sosiaalipäällikkö Leppä, rakennusmestari Pelli ja Urho Reiman, jonka rakennuksen sokkelilaudoitusta tarkastellaan.

Tällaiselta näytti tilanne syyskuussa.

1. Pääsittekö aviopuolisonne kanssa heti yksimielisyyteen rakennuspiirustuksista?
2. Onko rakentaminen ollut sellaista kuin kuvittelette etukäteen?
3. Onko kohdallenne sattunut minkäänlaisia yllätyksiä?
4. Joko pihamaasuunnitelma on tehty?
5. Milloin aiotte päästä muuttamaan taloonne?
6. Joko olette kyllästynyt rakennustouhuun?
7. Vieläkö jäi sydämellenne jotain rakennusasiasta?

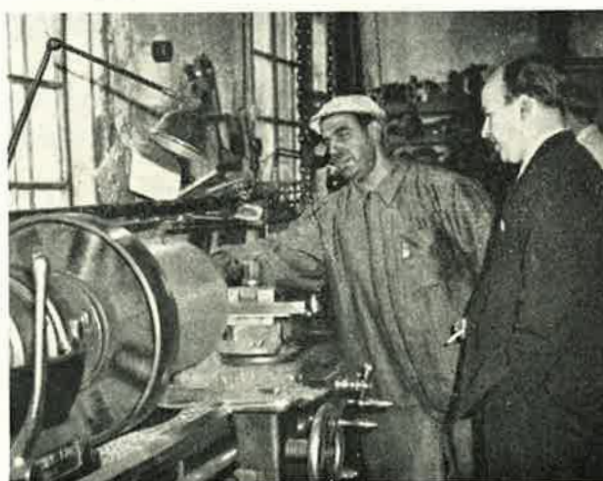
Myhäilevän Lauri Srikon tapasimme varastolta selailemassa varastolappuja. Häneltä saimme kokoon seuraavanlaisen keitoksen:

1. Kyllähän sitä loppujen lopuksi sentään päästiin yksimielisyyteen. Hiukan kyllä ikkunoista ja komeroista yritettiin väitellä, mutta onneksi saatiin aikaan jonkinlainen kompromissi. Jaa, no, jos ollaan oikein rehellisiä, niin kyllä minun on myönnettävä, että on meillä yhdestä komeron ovesta vieläkin hieman kahinaa.

2. Kyllä rakentaminen on ollut sellaista kuin luulin.
3. On ollut pienoinen yllätys, että rakennus on nousut niinkin nopeasti ja hyvin. Ainakin naisväki epäili alussa melkoisesti.
4. Kunhan tässä saa ensin rakennuksenkin kuntoon, sitten on aikaa pohtia pihamaan käyttöä.
5. Se riippuu vielä niin monesta tekijästä, että on vaikeata varmuudella povata mitään, mutta eiköhän siellä tulevan juhannuksen tienoilla.
6. Into on kova. Tulisi vain taas pian kello niin paljon, että pääsisi tontille.
7. Naperretaan mitä ehditään. Tähän mennessä on torppaan itseltäni mennyt n. 800 työtuntia.

Selim Pajalan yhytimme korjauspajalta. Siinä miehen tarkkaillessa, kuinka sorvi tasoitti valukappaletta, saimme seuraavat jämerän miehen jämerät vastaukset uteliaisuutemme tyydytykseksi:

1. Ne tehtiinkin yhdessä. Ei siinä mitään kiistaa päässyt syntymään.
2. Täytyy tunnustaa, että helpommaksi minä sitä työtä luulin.
3. Surullisena yllätyksenä pidin sitä, että tasaisen maakuoren alla olikin kallio jo lapionpiston

päässä vastaanottamassa. Iloisia yllätyksiä ei ole päässyt tulemaan, sillä kaikkea saatua iloa on jollain lailla odotettu etukäteen.

4. Pääpiirteittäinen suunnitelma on jo olemassa, mutta asian lopullinen ratkaisu jää kevääseen.
5. Tulevan heinäkuun maissa pitäisi päästä sisään, jos ei mitään erikoista satu.
6. Päinvastoin. Ei vielä kertaakaan ole ilta tuntunut liian pitkältä.
7. Tontti osui kallion tuottamasta harmista huolimatta mieluisaan paikkaan.

Samassa huoneessa Pajalan kanssa työskenteli

Konstantin Kaarnamaa, joka puolittain leikkilinen pilke silmissään lateli meille mielipiteitään asiasta:

1. Näin jälkepäin harmittaa, kun emme ajoissa huomanneet niitä muutamia epäkohtia, jotka varmasti ovat kiusaavia käytännössä. Ulkoapäinhän talo varmasti tulee kauniiksi.
2. Helpommalta tämä on tuntunut kuin ennakoilta

aavistelin. Rahoituspulmista on selvitty kivuttomasti ja hankinnat ovat sujuneet mutkattomasti.

3. Saisipa jollain sen tontilleni tunkevan veden ensi sade kautena pysymään aisoissa. Niin, koko tämä touhuhän on ollut iloinen yllätys. Ensimmäinen se, että sain tontin, sitten Arava-laina jne.
4. Ei ole vielä lopullista, mutta puutarhaksi se on pantava koko tilkku.
5. Näiden tietojen mukaan pitäisi päästä juhannukseksi sisään.
6. Voi, kyllä intoa riittää.
7. Sauna. Kun tätä lapsijoukkoa on näinkin paljon, ei kannata muuttoa ennen ajatellakaan, ennenkuin sauna on valmis.

Sittenpä siirryimmekin lautatarhan puolelle ja tapasimme siellä kenttäsirkkelin ääreltä Arne Vauhkosena ja saimme kuulla, että näin oli heidän tontillaan tilanne:

1. Suurin piirtein helpolla niistä yksimielisyyteen päästiin. Käsialojakin tuli jo alun perin tarpeeksi, joten siitäkään ei kiistää päässyt syntymään. Ikkunoista on nyt ollut pientä jupinaa, koska niihin vaimoväen mielestä on hieman hankalaa saada verhoja mieleisesti.

2. Minulle osui saviperäinen tontti. Kyllä siinä rasitus tuntui odotettua suuremmalta, kun yksin painoi montun.
3. Sementti olisi saanut tulla kuukautta aikaisemmin. On tosin ollut iloisiakin yllätyksiä. Kun sokkelinlaskutalkoissa alkoi mylly lakoilla, olin varma, että nyt tämä touhu jäi, mutta talkooporukka ei hermoillut. Kiitos sille, että työ tuli tulikin valmiiksi.
4. Kyllä keskustelua on ollut nyt, kun ulkorakennuksen paikkakin saatiin määritellyksi. Kiviä tulen tarvitsemaan melkoisesti täytteeksi.
5. Ei vielä varmaa. Ensi vuoden jouluksi — toivottavasti.
6. Ei taas enää. Kesälomalla monttua kaivaessa kylä tervasi, mutta nyt taas intoa riittää.
7. Toivottavasti uuni- yms. hankinnat järjestyvät mukavasti.

Vähän kauempaa tavoitimme Paavo Tanin ja rupattelimme hänen kanssaan hetken 4:n ”huoneen” ulkopuolella. Tällainen oli hänen mielipiteensä:

1. Ei ollut minkäänlaista kiistaa piirustuksista. Kylä ne tulivat hyväksytyiksi heti ensi näkemältä.
2. Kyllähän sitä aina näin ensikertalaiselle tulee eteen sellaista, mitä ei ennakoilta ole osannut aavistaakaan.

3. Eipä ole sattunut mitään mainitsemisen arvoisia.
4. Emme ole vielä ehtineet suunnitella. Tontillani on niin paljon kiviä, että niidenkin pois raivaaminen olisi ensin suunniteltava.
5. Vuoden kuluttua — toivottavasti.
6. Väsymyksestä ei vielä ole tietoakaan. Into on ollut vielä aina vain kasvamaan päin.
7. Sementti viivästyti niin paljon, että kustannukset tulevat nyt jonkin verran suuremmiksi, kun joudun käyttämään niin paljon vierasta työvoimaa, koska en itse ehdi tehdä kaikkea.

Omakotiasia on koko perheen yhteinen. Perheen emäntä odottaa uuden kodin valmistumista vähintään yhtä hartaasti kuin sen varsinainen rakentaja, perheen pää. Emäntähän joutuu käytännössä kokemaan, mitä ahtaat tilat, pienet pitopaikat — ja monet naapurit vaikuttavat. Oma tupa, oma lupa, se se sykehdyttää naisen sydäntä ja panee hänet ahertamaan vuosikaupalla miehensä rinnalla, jotta tämä toive toteutuisi heidän elämässään. Saa siinä valmistaa monet tonttievät, toimia "hanslankarina" uudella konnalla tai istua uskollisesti lastenpiikana kotona "isin" työskennellessä iltamyöhään tontilla. Ennen kaikkea joutuu entistä enemmän kiristämään taloudenpidossa, jotta saisi markkoja liikemäärään perheen uudelle menotilille, omakotitilille, joka merkitsee hetken suurta menoa tulevaisuuden hyväksi. Olemme käyneet tutustumassa muutamiin näihin rakentajien rakennuskunnan ylläpitäjiin ja esittäneet heille samat kysymykset kuin itse "päille".

Irja Vauhkosella on kolme lasta, joista yksi on jo kouluiässä. Hän vastasi:

1. Suurin piirtein. Minun mielestäni olohuoneen kaksi ikkunaa on kyllä liikaa, sillä sitä on vaikea kalustaa. Keittiössä olisin toivonut astiainpesupöydän lähemmäksi liettä. Nyt siinä on ovi välissä.
2. Vähän hitaampaa. Sementti se teki tenää.
3. Voiko tässä kohden mainita kuluneen kesän hauskat sunnuntairetket mukuloiden kanssa omalle tontille, jossa kahvipannu iloisesti porisi.
4. Olen vain kaavaillut, että kyllä sinne ainakin omenapuita tulee. Pionit ensimmäisinä.
5. Toisena jouluna.

6. Kun odottaa jotain hyvää, ei odota koskaan liian kauan.
7. Olen mielissäni, kun lasten koulutie sieltä omasta kodista on lyhyempi ja vaarattomampi kuin nykyinen. Asumme nyt toisessa kerroksessa, jonne veden ja puiden kanto käy ylen raskaaksi, varsinkin kun minulla on niveltulehdus ja sydänlappävika. Hauska on odottaa vähän helpompia päiviä ainakin tässä mielessä. Ompelutyötäni aion kyllä jatkaa, sillä velat on saatava pois.

Toini Pajala, pienten kaksospoikien Pekan ja Paulin äiti kertoi:

1. Kyllähän sitä mieheni kanssa yksimielisyyteen päästiin, mutta ei Aravan. Huoneet ovat mielestäni turhan pienet ja ikkunoita on liikaa, esim. keittiössä. Olohuone saisi olla vähintään 5x5 m.

2. Kyllähän sen rakentamisen etukäteen tiesi.
3. Arvonnassa meille lankesi vähän epäedullinen tonttiosa.
4. On vähän vaikeaa vielä suunnitella mitään, kun tontti on aivan kallioista. Puita siellä on valmiina yksi mänty ja yksi koivu.
5. Ensi kesän loppupuolella. Rakennamme ensin saunakamarin, jossa voimme kesällä asua.
6. Sitä saisi oikeastaan kysyä mieheltäni. Minä olen saanut olla kotona näiden vekaroiden kanssa, kun ovat vielä niin pieniä.
7. Vielä sitä toivoisi vesijohtoa omakotialueelle. Likkaviemärihanke on kai jo pantu alulle.

Tanin emäntää haastattelemme keittiöpöydän ääressä:

1. Ei siinä mitään vaikeuksia ollut. Meikäläisenhän ei ole tottunut mihinkään suurelliseen, joten nämä tuntuivat hyvin hyviltä.
2. Sementti vaan viivästytti rakentamista kovasti. Muuten on kaikki sujunut hyvin.
3. Arvonnassa saimme mainion tontin. Kaunis pelto ja komea koivikko kuuluvat tuleviin näköaloihimme.
4. Tiedämme ainakin, että omenapuita, marjapen-

MERKKIPÄIVIÄ

Jooseppi Mattila.

Vihtori Suntio.

saita ja kukkia siellä tulee olemaan. Orvokit ovat aina olleet lempikukkiani ja niitä sieltä ei tule puuttumaan.

5. Toiseksi jouluksi.
6. Ei. Mieheni on kyllä aina lähtenyt hyvin mielellään tontilleen töihin. Ei ole väsymys vielä tullut.
7. Tämän perheemme nuorimman — meillä on kolme lasta — koulutie tulee olemaan paljon helpompi sieltä omasta kodista kuin täältä Hallasta. Hauska on päästä oman katon alle. Tässä rakennuksessa olemme asuneet monien naapureina 11 vuotta.

Skrikon emännän tapaamme kauppatkelta. Istahdamme kotiportaille juttelemaan.

1. Kyllä. Yhdestä komerostahan meillä oli viikko-kaupalla vähän jupakkaa ja väärälle puolelle se lopulta tuli.
2. Kyllä se toivottomalta alussa tuntui. Ei tahtonut uni oikein yöllä maittaa, kun oli sellainen urakka mielessä. Mutta innostus on lisääntynyt mitä pitemmälle tässä touhussa on päästy. Ja omat

65-VUOTIAS.

Kirvesmies Jooseppi Mattila 14. 12. 51. Hän on syntynyt Hausjärvellä ja tullut v. 1927 palvelukseen selluloosatehtaalle, mistä 22. 6. 42 siirtyi jalostustehtaalle. Työskenneltään siellä kolmisen vuotta hän siirtyi v. 1945 nykyiseen työpaikkaansa lautatarhalle kirvesmieheksi.

60-VUOTIAS.

Kirvesmies Vihtori Suntio 6. 12. 51. Hän on syntynyt Vehkalahdella ja tullut yhtiöön 25. 6. 23 kirvesmieheksi, jona edelleenkin on.

50-VUOTIAS.

Sahatyöläinen Alli Amanda Halme 28. 12. 51. Hän on syntynyt Kymissä ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1920 selluloosatehtaalle varastoapulaiseksi. V. 1942 hän siirtyi sahalle, missä edelleenkin työskentelee.

suuret pojathan tässä myös ovat olleet kuin turvana.

3. On ollut suuri ilo rakentaa. Mielessäni jo nautin tulevan kodin pitopaikoista, joiden pula tuntuu niin vaikealta varsinkin näin talven kynnyksellä.
4. Kymmenet kerrat. Vielähän se on kivinen ja multa puuttuu, mutta tulevaisuudessa siellä on nurmikenttä ja kaunis kivipolku saunalle.
5. Kevään ja valon tullessa. Ensinhän sitä asuu vaikka kuinka vaatimattomasti. Viime kesänäkin "asuimme" paljon työkalukopissa.
6. Innostus vaan lisääntyy.
7. Ei muuta kuin että pääsisimme pian sinne asumaan.

Sellainen on nykyhetken tilanne omakotialueellamme. Toivokaamme kaikille tästä lähtien vain iloisia yllätyksiä, jotta talot saataisiin mahdollisimman pian asuttavaan kuntoon — ja me kutsun tervetuliaisaunaan.

Kirjanpito-osastoltamme, vasemmalta lukien nti Raunio, hra Malinen, hra Sjövall ja nti Väisänen.

KIRJANPITO-OSASTOMME.

Kirjanpidon tiedämme kuuluvan välttämättömänä osana kaikkeen konttorielämään. Tiedämme omasta henkilökohtaisesta kirjanpidosta, jota olemme elämämme varrella silloin tällöin yrittäneet harjoittaa, että siinä tulevat kysymykseen menojen ja tulojen kirjoihin vienti. Mutta kirjanpito on miehen mukaan. Hallan tapaisen suuren yhtiön kirjanpito ei mahdu yhteen vahakantiseen vihkoon, vaan on asialle uhrattu koko osasto, jossa neljä henkilöä työskentelee tasaista tahtia aamusta iltaan, vuodesta toiseen.

Hra Erkki Maliselta, joka kirjanpito-osaston myhäilevänä päänä johtaa tätä työtä, utelemme, mitä hänen osastonsa puitteissa oikein tapahtuu. Näemme kunnioitettavan suuria kirjoja, kortistoja ja mappirivejä. Saamme kuulla, että tänne kulkeutuvat tiedot kaikista yhtiön tuloista ja menoista, jotka täällä kirjataan. Täten on yhtiön suurin ulkomaille lastattu puutavarakiintiö täällä yhtä hyvin näkyvisä kuin äskettäin yhtiön voimisteluryhmälle hankittu tamburiini tai hinaajalaivaan ostettu teräsköysi. Tuleekin välittömästi ajatelleeksi, onkohan yhtiön elämässä mitään, mitä tämä osasto ei tietäisi, niin paljon kuin yhtiön maailma on sidottu numeroiden pariin.

Näyttääksemme, että mekin jotain tiedämme tämän hetken ympäristöstä, tiedustelemme, mitä kir-

janpitosysteemiä täällä noudatetaan. Olemme joskus kuulleet sellaisista käsitteistä kuin italialainen kirjanpito, Fabritiuksen systeemi jne. Kymin Osakeyhtiö on kuulemma vuosien varrella kehittänyt itselleen omia tarpeitaan vastaavan järjestelmän, joka perustuu Svenska Mekanförbundetin järjestelmään. Osa "systeemiä" on kätevästi kuvassa näkyvässä kärryssä, joka rullaa käyttäjiensä luo.

Numeroiden kanssa työskenteleminen vaatinee suurta tarkkuutta? Eikö joskus satu erehdyksiä? Niin, erehtyminen on inhimillistä. Silloin tällöin ilmoittaakin merkitsevä rykäisy, että nyt on taas saatu kiinni jonkun harha-askel.

Sopivatko rauhallista työtä rakastavat ihmiset kirjanpito-osastolle? Kirjanpidon työtahti on tasaista. Loppukuusta on rauhallisempaa kuin alkukuusta, mutta ei silloinkaan tarvitse naapureilta lisää työtä kysyä. Vuoden vaihde on kiireistä aikaa. Silloin saadaan selville, miten vuoden työ on kannattanut.

Kirjanpito-ihmisille merkitsevät numerot enemmän ja paljon muuta kuin meille muille. He saattavat yhtä kiinnostuneina katsella numerotaulukoitaan ja tilikirjojaan kuin perheenemäntä uutta kankaan mallia tai takapihan sankari hienoa potkupalloa. Numerot elävät.

Tyhjäntoimittaja on taakaksi itselleen, hänen aikansa riippuu raskaana hänen käsissään, hän harhaillee päämäärättä sinne tänne eikä tiedä, mihin ryhtyä. Hänen päivänsä häipyvät kuin pilven varjo eikä hänestä jää mitään muistomerkkiä. Hän tahtois mielellään syödä mantelin, mutta ei viitsi nähdä sitä vai-vaa, että murtaisi kuoren.

Intialainen mietelmä.

Miksi emme löydä onnea? Koska etsimme sitä siel-tä, missä sitä ei ole, olemassaolon huipuilta, kaukai-sista etäisyyksistä, missä "sininen kukkanen" kasvaa. — Mutta onni asuu pimeässä, syvässä piilopaikassa, joka on meitä hyvin lähellä ja jonne me siitä huoli-matta hyvin, hyvin harvoin löydämme: se on meissä itsessämme.

J. v. Kapff-Effenther.

Markantonttien perustukset laskettiin talkoovoimin.

Tähän kohoaa Veikko Antero Miettiselle aikanaan oma koti. Perustuksen laskemistalkoot käynnissä. Taustalla Veikko Leskisen vesikatossa oleva rakennus.

Alhaalla: Betoninsekoitus käynnissä.

Yhteinen päämäärä, oman talon pystyttäminen, saattoi Juantehtaalla vanhan hyvän tavan, talkootyön, jälleen kunniaansa. Yhteisin voimin ovat markantonttilaiset laskeneet jo kymmenen omakotirakennuksen perustukset. Rakenteilla olevista taloista on neljässä juotu harjannostajaiskahvit. Tämä on osoituksena siitä ripeästä vauhdista, jolla juantehtaalaiset tarttuivat omakotiasiaan saatuaan siihen tämän vuoden helmikuussa mahdollisuuden. Tällöinhän jaettiin nyt rakenteilla olevat 13 tonttia. Valamatta on tätä syyskuun loppupuolella kirjoitettaessa enää kolme perustusta, mutta niidenkin vuoro tulee lähiaikoina.

Satuimme paikalle parahiksi, kun kymmenettä perustusta laskettiin. Kolmekymmentä talkoolaista työkenteli reippain mielin, sillä tiesiväthän he muuttaman tunnin työllä auttavansa tällä kertaa Veikko Antero Miettistä aimo askeleen eteenpäin siinä puuhassa, joka tähtää Miettisen 10-henkisen perheen pääsemiseen oman kurkihirren alle.

Oheisena muutamia kuvia näistä talkoista.

Ylhäällä: Miettisen ilme on tyytyväinen huomatesaan miten nopeasti perustus talkoovoimin lasketaan. Perustuksen lasku käynnissä, etualalla Veikko Hirvonen ja Erkki Miettinen, taaempänä Terho Miettinen ja Erkki Kukkonen.

Vieressä: Amalia ja Anni Miettinen sekä Anni Hiltunen talkookahvin keittopuhissa.

Alhaalla: Vettä tarvittiin paljon. Mylläri Mustonen on vaihtanut jauhinkivensä sankoon. — Nuori talkooväki rakensi omia tupiaan.

Högforsin Tehdas

Neuvostoliitossa nähtyä.

Kirjoittanut pääluottamusmies Alex Aalto.

Suomi—Neuvostoliitto-Seuran työläisvaltuuskunnan yhtenä jäsenenä oli allekirjoittaneella viime keväänä tilaisuus tutustua naapurimaahamme Neuvostoliittoon.

Matka alkoi toukokuun 21 pnä. Viipuriin saavuttuamme lähdimme katselemaan, miltä kaupunki nyt näyttää. Oppaita tai muita seuralaisia emme saaneet, mutta hyvin selvisimme ilmeikkään, sillä valtuuskuntamme jäsenet olivat Viipurissa aikaisemmin käyneitä, toiset jopa asustaneetkin siellä.

Asukkaita kaupungissa on vähän, sen voi päätellä katuliikenteestä, sillä se oli varsin pientä. Raitiovaunut sentään ajoivat kuten ennenkin. Puolentoista tunnin pikakäynnin perusteella ei paljoa voi sanoa, mutta vaikutelmaksi jäi, että jälleerakennusta ei ole suoritettu, lukuunottamatta raivaus- ja puhdistustöitä.

Vähän ennen Leningradiin saapumistamme meidät toivotettiin tervetulleiksi radion välityksellä. Junassa oli nimittäin radio. Asemalle saavuttuamme meidät kukitettiin, valokuvattiin ja filmattiin. Kun olimme hetken levänneet hotelli Astoriassa, alkoi tutustuminen kaupunkiin. Muutaman tunnin kiertelimme eri puolilla kaupunkia ja saimme kuulla ja nähdä lä-

pileikkauksen Leningradin historiasta satojen vuosien ajalta.

Yöllä jatkoimme matkaa Moskovaan, jossa alkoi varsinainen tutustuminen neuvostokansan elämään. Täälläkin meidät ensiksi tutustutettiin Moskovan historiaan ja meille esitettiin historialliset nähtävyydet. Moskovassa tutustuimme Neuvostoliiton oloihin ja neuvostojärjestelmän saavutuksiin elämän eri aloilla näyttelyiden ym. avulla. Tekniikan kehitys kuvastui parhaiten polyteknillisessä museossa. Se ei ole museo sanan varsinaisessa mielessä, pikemminkin oppilaitos. Oppikoulujen ja teknillisten opistojen oppilaat käyvät siellä tutustumassa tekniikan viimeisimpiin saavutuksiin televisiota, vilja- ja kivihiilikompaineja, valaisevia kankaita ja monia muita ihmeitä myöten. Kävimme maan sisälläkin, Moskovan Metrossa. Se on valtava laitos, kymmeniä kilometrejä rautatietä, kymmeniä asemia, komeita, kaikki erilaisia, maalauksin ja veistöksin somistettuja, eriväristä marmorista ja graniittia. Kysyimme, eikö täällä maan alla olisi tultu toimeen vähemmälläkin loistolla ja upeudella. Vastaus oli sekä lyhyt että ytimekäs: "Neuvostoliiton työläiset rakentavat itselleen, miksi se ei saisi olla komeata".

Työläisvaltuuskunta Punaisella torilla. Vasemmalla Pyhän Vasilin Suurkirkko. Oikealla Spasskajan torni ja Kremlin muureja. Kirjoittaja toinen oikealta.

Jokailtaiset käynnit Moskovan teattereissa olivat valtavia elämyksiä. Parhaimmat olivat Suuressa Teatterissa nähdyt baletti "Joutsenlampi" ja ooppera "Sadko", viimeksi mainittu kuitenkin mielestäni ylivo. Teattereita, konsertteja ym. on joka ilta ja aina katsomot tupaten täynnä yleisöä. Erikoisesti kiinnitti huomiota nuorison runsaslukuisuus. Allekirjoittaneella on se käsitys, ettei nuorisoa kiinnosta oopperat, baletit ja konsertit, vaan tanssi, mutta ainakin Moskovan nuorisoa ne kiinnostavat, sen näin omin silmin. Tietysti he tanssivatkin, mutta siitä en voi kertoa, koska emme tanssisaleissa käyneet. Ravintoloista ym. tanssipaikeista kyllä ohikulkussa kuului svingiä ja hottia ja mitä lie muuta lurinaa samaan tapaan kuin Suomessakin. Katukuva Moskovassa samoin kuin muissakin kaupungeissa oli varsin hyvän näköinen, kadut olivat leveitä ja ennen kaikkea puhtaus oli silmiinpistävä. Meidän hyvää Helsinkiämme pidetään ja mainostetaan puhtaana, mutta ei se kestä vertailua näkemieni Neuvostoliiton kaupunkien kanssa. Äänekäs liikenne, jota ohjataan valomerkkien avulla, oli alussa outoa, mutta pian siihen tottui. Vilkasliikenteisillä kaduilla on niin jalankulkijan kuin ajopeliä käyttävänkin noudatettava liikennesääntöjä. Jalankulkijan on ylitettävä katu suojatietä pitkin, ellei halua tulla takaisin käännetyksi. Olen joskus kuullut sanottavan, ettei Moskovassa ole lastenvaunuja eikä polkupyöriä. Se pitää paikkansa, keskikaupungilla ei niitä näykään. Siihen, miksi niitä ei näy, saa kysymättäkin vastauksen, kun seuraa vilinää kaduilla. Keskikaupungin kaduilla ei kyllä esim. lastenvaunujen kanssa pääse mihinkään ja polkupyörällä ajo on myös mahdotonta, ja se on paitsi vaarallista myös suhteellisen kallista Metroon verrattuna.

Miten hyvää huolta Neuvostoliitossa pidetään historiallisista nähtävyyksistä ja esineistä, kävi mielestäni parhaiten selville Kremlissä. Meillä oli myös tilaisuus tutustua Stalinin syntymäpäiväkseen saamien lahjojen valtavaan näyttelyyn. Kymmeniätuhansia lahjaesineitä, jos jonkinlaisia. Teimme mielestämme aika asiallisen kysymyksen: "Suureksiko

on arvioitu näiden lahjojen arvo rahassa?" Pian huomasi, ettei kysymyksemme ollutkaan niin asiallinen kuin luulimme, sillä vastaus oli yllättävä: "Rakkautta Staliniin ei voi rahassa arvioida".

Moskovasta jatkoimme matkaa ilmojen halki Stalingradiin. Jo kaupungin lähiympäristö kertoi sen yli käyneestä sodasta. Kymmenien kilometrien säteellä kaupungin ulkopuolella oli maastossa pommien tekemiä kuoppia, toinen toisensa viersä. Itse kaupungissa olivat sdan tuhot paljon suuremmat, ja vaikka jälleenrakennus onkin ollut valtavaa, on vaurioita vielä runsaasti näkyvissä. Kävimme Stalingradin suuressa traktoritehtaassa. Laitos oli meikäläisen silmillä katsottuna mittasuhteiltaan valtava. Työntekijöitä useita kymmeniä tuhansia. Työt suoritetaan sarjatyönä, liukuhihna kuljettaa osat työntekijältä toiselle. Olosuhteet järjestyksen, puhtauden, ilmanvaihdon ym. osalta olivat esimerkiksi kelpaavat. Naisia oli runsaasti. Palkkauksessa ovat naiset täysin tasa-arvoisia miesten kanssa — periaatetta samasta työstä sama palkka noudatetaan täällä myös käytännössä.

Pari päivää Stalingradissa oltuamme lensimme takaisin Moskovaan. Ja jälleen parin päivän perästä astuimme lentokoneeseen päämääränä Jaltan kaupunki Krimillä. Lentomatka oli kaikin puolin mukava, tuntikaupalla Ukrainan viljapeltojen yläpuolella. Asovan meren rannalla suolakaivokset ja paljon, paljon muuta, ruusu- ja unikkopellot Krimillä, kaikki oli niin maalauksellisen kaunista, että on turha yrittää sitä kuvata. Se pitäisi itse nähdä. Lentomatka päättyi Simferopolin lentokentälle, josta autolla Jalta-vuoriston läpi Alustan kylpyläkaupunkiin ja edelleen Jaltaan. Jos oli ilmassa tie suora, niin täällä se oli melkein yhtämittaista mutkaa. Auto jyräsi vuorten rinteitä ylös 1.000 metrin korkeudelle ja jälleen alas. Taisipa kiperämmissä kurveissa ohjaaja nähdä oman autonsa takalyhdyn. Jalta on kylpyläkaupunki Mustanmeren rannalla. Sadoissa lepokodeissa ja sanatorioissa käyvät neuvostomaan ihmiset lomaansa viettämässä tai parantolahoitoa saamassa. Tapasimme siellä tavallisia ruumiillisen

Mustassa meressä erään ammattiliiton uimarannassa pääsi retkikunta eräänä päivänä uimaan. Muulloin vallitsi sellainen myrsky, ettei mereen ollut menemistä.

Krimillä Nikitskin Metsätieteellisessä puutarhassa oli paljon suomalaisille uutta ja outoa.

työn tekijöitä sekä lääkäreitä, insinöörejä, virkamiehiä ym. Keskustelimme heidän kanssaan erään lepokodin kentällä pelatessamme lentopallo-ottelua, jonka me, ikävä kyllä, hävisimme. Ilmat eivät olleet kaikkein suotuisimmat, paitsi ensimmäisenä päivänä, jolloin oli sellainen helle, että pistäydyimme Mustanmeren aalloilla uiskentelemassa. Toisina päivinä se oli mahdotonta kovan myrskyn takia. Oleskelu parantoloissa, lepokodeissa ja sanatorioissa on neuvostoihmisillä joko kokonaan maksuton tai maksaa hyvin vähän. Jos lääkäri määrää hoitoa saamaan, on oleskelu kokonaan maksuton, vieläpä tehdas maksaa palkkaa koko ajalta. Jos taas menee oma-alotteisesti lomaansa viettämään, joutuu maksamaan noin 30 % kustannuksista. Edellämainitut laitokset ovat joko valtion, eri ministeriöiden, teollisuuslaitosten tai ammattiliittojen ylläpitämiä.

Jaltasta teimme retkiä vuoristossa sijaitseviin eri paikkoihin. Masandran viinitehtaalla näimme viiniä

valmistettavan sekä suuria varastoja valmista tavaraa. Kävimme eräässä viini- ja tupakkaviljelyä harjoittavassa kolhoosissakin. Artekin pioneerileireillä, joissa lapset saavat viettää loma-aikojaan, on henkilökuntana sairaanhoitoon ja opetustoimeen koulutetut ihmiset.

Teollisuuslaitosten ylläpitämiin kulttuuritaloihin meillä oli tilaisuus tutustua sekä Stalingradissa että Moskovassa. Esim. Stalinin autotehtaan kulttuuripalatsissa, jossa vierailimme, on eri aloja harrastavilla tehtaan työläisillä mitä parhaimmat mahdollisuudet itsensä kehittämiseen. Näimme erilaisia kerhoja harjoittelemassa laulua, soittoa, kansantanssua, urheilua, maalausta ja piirustusta, samoin näyttämöesityksiä ja monia muita. Tehtaalla on neljä vakinaista kirjastoa ja lukusalia. Kaikissa kerhoissa on opettajina kerhon entisiä oppilaita. Myös suuret teatteri- ja tanssisalit ovat ahkerassa käytössä. Lapsiakaan ei ole unohtettu, heillä on omat huoneensa,

Kun puutarha oli katseltu, ajettiin moottorivenheellä Mustaa merta pitkin Jaltaan, jossa retkikunta oli majoitettuna.

joissa samanikäiset lapset ovat yhdessä, leikkivät, opettelevat lukemaan ja piirtämään ja harrastavat muutakin tervettä ajanviettoa. Ohjaajinaan heillä on opetus- ja sairaanhoitoon koulutetut henkilöt. Huolta voikin äiti mennä työhönsä ja muita asioitaan hoitamaan. Lapset ovat hyvässä hoidossa.

Myös sosiaalisen huollon alalla on tehty suurimerkityksellistä työtä. Neuvostoliiton perustuslaki takaa jokaiselle kansalaiselle oikeuden työhön, lepoon ja sivistykseen. Opiskelu kouluissa on maksuton, myös korkeakouluissa ja teknillisissä opistoissa. Neuvostoliitossa on laaja sosiaalivakuutus, joka on ammattiliittojen valvonnassa. Lääkärihoito ja lääkkeet ovat niin ikään hoitoa tarvitseville vapaat. Eläkeikään Neuvostoliiton työläiset tulevat naiset 50- ja miehet 55-vuotiaana, eräillä aloilla nuorempaanakin, esim. lasiteollisuudessa miehet jo 50-vuotiaana. Kun työntekijä on tullut eläkeikään, voi hän jäädä työstä pois, jatkaa entistä työtään tai siirtyä helpompaan työhön. Eläkkeen, joka on vähintään 50 % palkasta, joka lasketaan edellisen vuoden ansion perusteella, hän saa joka tapauksessa. Vuosiloma Neuvostoliitossa on 2 viikkoa, mutta erinäisillä työaloilla se on pitempikin, esim. valaja saa vuoden työskenneltyään lomaa 30 päivää. Sairausaika ei lyhennä lomaa, pikemminkin pidentää sitä.

Palkka- ja hintakysymyksestä olimme kovasti kiinnostuneita. Aivan täydellistä kuvaa ei lyhyen vierailun aikana voi saada. Hintoja ja palkkoja vertaillen tuntuu joku tarvike olevan hyvin halpa, joku toinen taas kallis. Veroruuvi Neuvostoliitossa on paljon löysempi kuin esim. meillä, kaikkein korkein vero siellä on enintään 10 %. Vuokrat ovat korkeintaan 4,8 %. Kun ottaa huomioon, että erinäiset sosiaaliset edut merkitsevät neuvostoihmiselle noin 30 %:n lisäystä, voi hyvin käsittää, ettei kolmen viikon oleskelun aikana saa Neuvostoliiton työläisten elintasosta täyttä kuvaa. Yksi on varmaa: Ihmiset ovat tyytyväisiä kehityksen suuntaan. Joka tilaisuudessa he sanoivat ja selvittivät, millaista oli ennen, mitä on saavutettu ja mitä on suunnitelmassa. He sanoivat: meillä ei vielä ole kaikki tehty, vaan työtä on jatkettava. Pyrkimyksenä on aina vaan parempaa. Sen vuoksi Neuvostoliiton kansat haluavat rauhassa rakentaa maataan. Iloiset, ystävälliset ihmiset olivat

Mustan meren rannassa olevassa Artekin pioneeri-leirissä käytiin tervehtimässä poikia.

MERKKIPÄIVIA

Hilma Snellman.

Juho Nieminen.

60-VUOTIAITA.

Rouva Hilma Snellman 24. 11. 51. Hän on syntynyt Asikkalassa, Päijänteen kauniissa Salon saarella. Koulunsa käytyään hän oli muutamia vuosia liikealalla Helsingissä. Naimisiin mentyään hän muutti v. 1920 Karkkilaan miehensä tultua tehtaamme palvelukseen liesiosastolle. Miehensä kuoleman jälkeen hän toimi tehtaam puhelinkeskuksen hoitajana 20 vuotta ja on nykyisin muissa tehtävissä konttorissa. Lapsia on ollut 2 tytärtä ja 2 poikaa, joista toinen kaatui sodassa. Rva Snellman on viides ja viimeinen tämän perheen tehtaamme palveluksessa ollut jäsen. Työhönsä hän on ollut tyytyväinen ja samoin myös työnantaja häneen.

Kasaaja Juho Stefan Nieminen 12. 12. 51. Hän on syntynyt Tammelassa, mistä 5-vuotiaana siirtyi vanhempiensa mukana tänne Karkkilaan. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1904 liesiosastolle. Ikää oli silloin vasta 13 vuotta. Oltuaan noin 10 vuotta täällä työssä hän lähti muualle, mutta palasi 7. 8. 18. takaisin entiseen työpaikkaansa ja on siellä edelleenkin. Nuorempaan hän harrasti kalastusta, mutta nykyisin kiinnostaa häntä eniten palokuntatyö.

meitä vastassa ja ystävinä meitä siellä kohdeltiin. Viekkää Suomen kansalle terveisiä, kehoittakaa heitä tekemään työtä Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden parantamiseksi, ne sanat kuulimme kolmen viikon aikana useasti.

Yhteenvetona täytyy sanoa, että matka oli kaikin puolin erittäin onnistunut. Unohtumattomia muistoja siitä jäi mieleen.

Harrastusurheilu vetää.

Tarmokkaasti otettiin askelta retkeiltäessä Eerikkilästä Tammelan Honkapirttiin.

Harrastusurheilu elää Högforsin Tehtaan piirissä hyvää nousukautta. Talvella oli harrastushiittäjän prosentti kasvanut ja kilometrejä kertyi lähes maapallon ympäri kertaalleen. Kävelyäkin suoritettiin kilometrimääriin nähden runsaasti, vaikka osanottajaprocentti ei kasvanutkaan.

Näistä seikoista huolimatta on kuitenkin vielä paljon sellaisia työntekijöitä, jotka eivät harrasta ulkoilua. Ulkoilu on terveyttä! Jokaisen, etenkin valimiehen, olisi muutama kerta viikossa tehtävä ulkoilulenkki, ja mikäpä tähän sopisi paremmin kuin harrastuskävely ja -hiihto.

Mauno Koskinen, joka keväällä käveli suurimman kilometrimäärän, lausui häneltä innostusta tie-

dusteltaessa: "Olen tuntenut olevani paljon terveempi ja työkykyisempi siitä alkaen, kun aloin harrastaa liikuntaa. Olisipa vaan ympäri vuoden joitakin keinoja, jotka antaisivat aiheen liikkua reippaasti maastossa. Harrastusurheilua koko vuodeksi, on minun kantani."

Monet muutkin, jotka ovat saaneet harrastusurheilukärpäsen pistoksen, ovat tässä suhteessa samaa mieltä.

Oheiset valokuvat kertovat, millaista on ollut Eerikkilässä. Eerikkilä on se paikka, missä harrastusurheilun palkintolomat on vietetty. Millaista luulette olevan viettä siellä viisi vuorokautta tällaisessa ympäristössä?

Harrastuskävelyn palkintolomalaiset Eerikkilän pihaterassilla. Tammelan Näkötorresta avautui suurenmoisia näköaloja. Huojuvan tornin huipulla taisi tyttöjä hieman peloittaa.

Osastojen välistä jalkapalloilua.

Vuoden tauon jälkeen pelattiin viime kesänä taas jalkapalloakin. Valimo on ollut tähän saakka niin ylivoimainen, että se peloitteli toiset lopettamaan koko jalkapallosarjan. Tänä vuonna on harrastusta kuitenkin ilmennyt muillakin osastoilla, joten sarjamyly pantiin käyntiin. Neljä joukkuetta ilmoittautui. Ensimmäisessä ottelussa, konttori—konepaja, tuli tasapeli 3—3. Konepajakoulun nuoret pojat yllättivät määrällä nurmikolla valimon voittaen 4—3. Toisena peli-iltana voitti konttori valimon 3—0 ja konepaja konepajakoulun 3—2. Kolmantena peli-iltana pelasi konttori konepajakoulua vastaan tiukan ottelun. Alussa johtivat koulupojat jo 2—0, mutta sitten sai konttori tasoitetuksi ja lopuksi voitti ottelun 5—3 insinööri Kallion ansiosta, joka pelasi konttorin joukkueessa. Valimo hävisi vielä konepajalle 0—6, joten pistetilanne oli seuraava: konepaja ja konttori 5, konepajakoulu 3 ja valimo 0 pistettä. Urheilulautakunnan päätöksen mukaan jouduttiin mestaruudesta pelaamaan vielä uusintaottelu, vaikka maalisuhteen perusteella konepaja johtikin. Uusintaottelun voitti konepaja 3—0. Ottelu oli varsin tiukka. Vielä 7 minuuttia ennen loppua oli tilanne 1—0 konepajan johtaessa, mutta viime minuuteilla sai konepaja vielä 2 maalia. Sarjan pelien perusteella voidaan todeta, että etenkin konepajakoulun pojissa on kehityskelpoista ainesta. He pelasivat rytteliäästi ja varsin näppärästi. Konepajan nuorekkaassa joukkueessa on monta lentopallosarjan voittajajoukkueen miestä, joten he harrastavat palloilua kesät talvet. Konttorin joukkueessa on muutamia hyviä pelaajia, mutta muuten se on epätasainen.

SANANLASKUJA NAISESTA.

Mies on olkikupo, nainen tulta - ja piru puhaltaa, minne haluaa.

(Espanjalainen sananlasku.)

Mies ajattelee, hän siis tietää, mutta nainen tietää paremmin.

(Hindustanilainen sananlasku.)

Kun kaunis nainen ja tyhmä mies kohtaavat toisensa, tanssii piru czardasta.

(Unkarilainen sananlasku.)

On vain kahta lajia naisia: niitä, jotka riistävät mieheltä hänen voimansa, ja niitä, jotka antavat sen hänelle takaisin.

(Turkkilainen sananlasku.)

Muuan hengenmies joutui kiistaan maallikon kanssa. Viimeksi mainittu huudahti väittelyn tuoksinassa:

— Jos minulla olisi idiottipoika, tekisin hänestä ilman muuta papin.

— Teidän isänne oli kuitenkin toista mieltä, kuului rauhallinen vastaus.

Lomamuistoja.

Eräänä kauniina kesäkuun aamuna lähti joukko tehtaamme perheenäitejä linja-autolla Karkkilasta Hyvinkäälle, mistä oli tarkoitus jatkaa edelleen junalla Punkaharjun lomakylään. Hienoinen jännitys valtasi mielen siinä autossa istuessamme, mutta kun sitten liikkeelle lähdettiin, niin hyvinhän se matka tuntui luistavan tutustuessamme toisiimme ja katsellessamme ohi kiitäviä maisemia. Hyvinkäälle tultuamme ja junan saavuttua asemalle menimme kovalta tohinalla kuka minnekin, niin että päästyäni itse suurella vajalla vaunuun en tiennyt, olivatko toiset mukana vaiko eivät. Selvisihän sekin asia aikanaan. Punkaharjun asemalla otti eräs ystävällinen naisihminen meidät vastaan ja ohjasi jeepille, joka osoitettiin jonkinlaiseksi autoksi. Sillä meidät kyydittiin kovalla räminällä majapaikkaamme. Päästyämme kukin asuntoomme painuimmekin yöpuulle. Koti-ikävä vain pyrki itse kutakin ensimmäisenä iltana vaivaamaan.

Tuskin olimme aamulla saaneet silmämme auki, kun jo soitettiin aamuteelle. Hetken aikaa ympäristöön tutustuttuamme kuului kutsu aamiaiselle. Siinäpä ne päivät sitten kuluivatkin riennettäessä teeltä aamiaiselle, kahvilta päivälliselle ja taas illalla teelle, niin että hitaammalle pyrki tulemaan kiire. Teimme sentään välillä retkiäkin, mm. Metsätieteelliselle laitokselle, jonka johtaja selosti laitostansa niin vakuuttavasti, että me perheenäiditkin innostuimme metsänhoitoon siinä määrin, että päätimme tilaisuuden tullen istuttaa kaikki tontitkin metsälle. Tutustuimme ympäristön ihanaan luontoon, ja eräällä harjulla järjestimme laulajaiset kilpailun muodossa. Kerran viikossa oli yhteinen illanvietto ja juhannusta otimme vastaan komein kokkotulin ja hauskein ohjelmin. Yhteislaulu vain ei tahtonut mennä oikein tahdin mukaan, kun oli niin paljon ja erilaisella temperamentilla varustettuja laulajia. Juhannus-

Näiden lomamuistojen kirjoittaja rva Alli Wahlsten poikineen Punkaharjun rinteellä.

Punkaharjun lomakylän lomalaisia komean metsän katveessa.

nuksena teimme laivamatkan luonnonkauniiseen Savonlinnaan ja tutustuimme tietenkin Olavinlinnaan ja sen nähtävyyksiin. Toisen pyhämmä vietimme sanan ääressä Kerimäen kirkossa, jonne matkasimme täpötäydessä kuorma-autossa. Auton kiitäessä hurjaa vauhtia taisi joku laulaa: "Varjele Luoja ihmisen lasta tällaisiin kärryihin joutumasta." Selvisimme sentään suurin piirtein ehjin nahoin. Sauna lämmitettiin kerran viikossa. Kirjoja saimme lainata aina kun olimme lukutuulella. Kirjeiden kirjoittaminen ja varsinkin niiden saaminen oli luku erikseen. Olisittepa nähneet, millä innolla kirjettä odotimme ja mitenkä sitä sitten luettiin ehkä joskus silmä kosteanakin. Ainahan kirjeissä tuli hauskoja tietoja, niin että aloimme jo tuntea itsemme melkein tarpeettomiksi. Emme unohda myöskään niitä kahvinkeittohommia Onnensopukassa ja Naavapesässä. Kävimmepä kerran laulutervehdykselläkin erään meistä täyttäessä vuosia. Allekirjoittaneelle

on jäänyt mieleen myös eräs antoisa rupatteluhetki Hallan äitien parissa kattoterassilla. (Terveisiä vaan sinne Hallaan!)

Nopeasti se kaksi viikkoa kului ja niin jätimme hyvästit haikein mielin. Junamme lähtiessä kajautti eräs laulajajoukko meille hauskan lähtölaulun. Muuttama käden heilautus vielä ja sinne jäi sekin taival elämämme saatossa.

Pyydän tässä lopuksi esittää tehtaamme johdolle parhaat kiitokset näistä unohtumattomista päivistä Punkaharjun lomakylässä.

A. W.

Högforsin Tehtaalta olivat lomakylässä viime kesänä seuraavat perheenäidit: Alli Ilmonen, Alice Lento, Lilja Lindroth, Asta Mahlamäki, Olga Salminen, Lempi Sohlman, Tyyne Uotinen ja Alli Wahlsten.

Toimitus: VEIKKO TALVI (vastaava), A. YLIKANGAS (toimitussihteeri).

TOIMITUKSEN TUOLILTA.

Teollisuudesta jokapäiväisen leipänsä saava, koneitten rytmiin tottunut ja tehtaan pillin mukaan päivänsä järjestävä ei useinkaan tule ajatelleeksi, kuinka nuori tämä teollisuutemme — tai kotoisampaa kuvaa käyttäöksemme — uudenaikaisten paperimyllyjen aikakausi vielä on. Vaikka täällä Kuusankosken partaalla on alettu hioa puuta ja kehittää paperiteollisuutta jo siihen aikaan, kun kapalonarut teollisuuden poikasen ympäriltä katkesivat, ei ikää ole kertynyt vasta kuin vajaat 80 vuotta. Siis saman verran, kuin on suotu ajast'aikaa ihmiselle, joka elää ihmiselon vaiheet aamusta ehtooseen. Teollisuuden vuosiksi se ei ole paljon. Nuorukaisena sitä voisimme ikänsä puolesta pitää. Tänä kautena on kuitenkin saatu paljon aikaan. Tehtaat on rakennettu moneen kertaan. Ensimmäiset koneet ovat muuttuneet museotavaraksi nykyisten ollessa jättiläisiä niihin verrattuna. Ja vaikka työpäivä on lyhentynyt ja työ keventynyt, ovat tulokset kasvaneet moninkertaisiksi.

*

Koneitten astuessa yhä enemmän ihmisen tekemän työn tilalla on väliin voinut vaikuttaa siltä, että ihminen on joutunut niiden varjoon ja hävinnyt pelin. Totta on, että useassa tapauksessa kone on korvannut ihmisen ja tekee monin kerroin enemmän työtä kuin hän. Tällainen rinnakkain asettelu on siten ihmiselle epäedullinen. Kuinka sitten lopulta käy. Koneitten maailma ei sittenkään voi syrjäyttää ihmistä. Häntä tarvitaan jatkuvasti ja on tultu huomaamaan, että hän on koko koneistossa sittenkin kaikkein tärkein, mutta myös herkin ja jatkuvan huolenpidon ja sosiaalisen suhtautumistavan tarpeessa.

Entä mitä varten sitten koneet pyörivät ja tuotanto kasvaa? Perimmältään siksi, että ihmisellä olisi enemmän hyödykkeitä — kansantaloudellista sanaa käyttäöksemme. Ajatelkaamme esimerkiksi meille tuttua paperia, jonka valmistamisessa me kaikki tavalla tai toisella olemme mukana. Ei tarvitse mennä ihmiskunnan historiassa kovin kauas taakse päin aikaan, jolloin sellaista ainetta kuin paperi ei ollut olemassakaan. Ja kun se keksittiin, pysyi se kauan aikaa harvinaisuutena ja ylellisyytenä. Entä nyt! Se tulee meitä vastaan kaikkialla: sanomalehtenä, kirjana, käärepaperina, asiakirjana. Paperi kuuluu meidän jokapäiväiseen elämäämme, ja jos ei maailmassa olisi näinä viimeisinä vuosikymmeninä tapahtunut niin paljon muuta mullistavaa, voisimme tätä aikakautta nimittää vaikka paperin aikakaudeksi.

*

Tämä nykyaikaisen teollisuutemme synty ja kasvu ei merkitse meille ainoastaan ansiota ja hyödykkeitä, vaan se on samalla perin juurin muuttanut koko yhteiskuntamme rakenteen. Jos ajattelemme 1800-luvun puolivälin suomalaista yhteiskuntaa, oli se kuin vanha, pinttynyt paikoillaan eläjä. Kukin pysyi omassa säädysään ja lestissään. Teki sitä, mitä oli edellisiltä sukupolvilta oppinut. Pysyi myös kotipitäjässään, ei yksistään sen tähden, ettei ollut junia ja autoja, vaan ennen kaikkea siksi, että yleisen katsomustavan mukaan kunkin tuli syntyä, elää ja kuolla kotiseu-

dullaan. Tehtiin syntiä, jos lähdettiin maailmaa kiertämään. Jokapäiväinen leipä oli kapea ja olot vaatimattomat. Nälkä, sairaus ja kuolema kävivät ahkeraan vieraisa. Siitä huolimatta väkiluku kasvoi, sillä lapsirunsautta pidettiin Herran lahjana niin rahvaan kuin säätyläisten keskuudessa. 10-lapsinen perhe oli normaaliperhe, ja niinpä väkiluku kasvoikin rajoittavista tekijöistä huolimatta viime vuosisadan aikana yhdestä miljoonasta kolmeen. Kun maanviljelys oli alkeellisella tasolla, teollisuus ja kauppa vielä lastenkengissä ja kun väkiluku lisääntyi saman aikaisesta heikentymätöntä vauhtia, alkoi tilanne muodostua kestävämmäksi. Ennen kaikkea paisui tilattoman väestön, "löysäläisten" joukko siinä määrin, että he täyttivät sunnuntaisin kirkon peräpenkit ja lehterit ahdinkoon saakka — siihen aikaan kun oli tapana vielä käydä säännöllisesti kirkossa.

Pelastus tuli uudesta teollisuudesta ja Suomen metsistä. Jokien suihin ja koskien äärille syntyi sahoja ja tehtaita. Alkoi suomalaisen puun keskeytymätön vaellus niitä kohti ja sitten lautana ja lankuna, massana ja paperina ulos avaraan maailmaan. Uusi aikakausi oli alkanut. Se toi tietenkin tullessaan myös vaikeuksia, ristiriitoja ja epäkohtia, mutta mikäpä asia kaatuisi eteenpäin kivuttomasti.

*

Kun tänä päivänä seisomme kosken yli vievällä tehtaan sillalla ja katsellemme, kuinka ihmiskäsi on kesyttänyt kosken ja alistanut sen käyttöönsä, rakentanut tehtaat, pannut koneet pyörimään, lähettää paperiksi jalostamansa vihreän kullan maailman ääriin saakka, katsellemme tehtaan muovailemaa jokinäisemää, hoidetun näköisiä, puutarhojen ympäröimiä asumuksia ulottaen katseemme myös menneisyyteen, tuleamme varmaan vakuuttuneeksi, että hyvä on, kun näin on. Eteenpäin menoa tämä on ollut.

*

Tärkeätä on myös, miltä meistä itsestämme tuntuu kaiken tämän keskellä. Tunneimme, että olemme osa tästä valtakunnasta, että annamme oman panoksemme ja kannamme korttemme kekoon. Toisin sanoen, että meillä olisi tuollaista rakentajan mielialaa. Toivokaamme, että niin on ja varmasti useassa tapauksessa onkin. Se merkitsee ennen kaikkea meille itsellemme paljon, koska se tuo elämäämme tyydytystä ja sisältöä.

Tämän tehdaslehtemme tarkoituksena on kertoa tästä tehdasyhteisöstä, miehestä ja naisesta työpaikansa ääressä, koneista, tuotannosta, uudistuksista, mutta myös työntekijäin elämästä kodin ja yhteiskunnan piirissä. Sanalla sanoen: sen sivuilta tulisi kuvastua se ilmapiiri, jota me joka päivä hengitämme. Lehden 10 vuoden iästä ja ilmestymiskertojen lisääntymisestä sekä lukijakunnan mielipiteistä päätellen tässä vaikeassa tehtävässä on onnistuttukin. Toivottavasti näin on tapahtuva vastakin.

Tällaisin ajatuksin uusi toimittaja aloittaa vakiinaisen palstaviljelynsä tämän lehden palstoilla.

T u o m o .

